



Warmińsko-mazurskie

Regionalne Obserwatorium
Terytorialne



Strategia

RAPORT OKRESOWY NR XVIII

Z REALIZACJI STRATEGII
WARMIŃSKO-MAZURSKIE 2030. STRATEGIA ROZWOJU SPOŁECZNO-GOSPODARCZEGO
W ROKU 2020



www.warmia.mazury.pl

Spis treści

Spis treści	2
Wstęp	3
I. Ogólne zasady monitorowania Strategii	5
II. Kluczowe uwarunkowania realizacji Strategii w roku 2020.....	8
III. Analiza wskaźnikowa realizacji Strategii w kontekście celu głównego.....	10
IV. Synteza realizacji Strategii	18
V. Realizacja celów operacyjnych Strategii.....	21
Cel strategiczny 1. Kompetencje przyszłości	22
Cel operacyjny 1.1. Użyteczne kwalifikacje i kompetencje.....	22
Cel operacyjny 1.2. Nowoczesne usługi.....	28
Cel operacyjny 1.3. Profesjonalne organizacje	34
Cel strategiczny 2. Inteligentna produktywność.....	40
Cel operacyjny 2.1. Satysfakcjonująca praca	40
Cel operacyjny 2.2. Inteligentna specjalizacja	46
Cel operacyjny 2.3. Wysoka konkurencyjność	53
Cel strategiczny 3. Kreatywna aktywność	60
Cel operacyjny 3.1. Inspirująca twórczość.....	60
Cel operacyjny 3.2. Efektywna współpraca	65
Cel operacyjny 3.3. Ukształtowana tożsamość	71
Cel strategiczny 4. Mocne fundamenty.....	77
Cel operacyjny 4.1 Silny kapitał społeczny	77
Cel operacyjny 4.2. Optymalna infrastruktura rozwoju	83
Cel operacyjny 4.3. Wyjątkowe środowisko przyrodnicze.....	89
VI. Wykaz podmiotów realizujących przedsięwzięcia w ramach Strategii w roku 2020.....	94
VII. Jednostki odpowiedzialne za monitorowanie realizacji Strategii	97

Wstęp

Prowadzenie efektywnej polityki rozwoju wymaga posiadania pewnej wizji, a także określenia celów i sposobów jej osiągnięcia, jednak nie jako stałych i niezmiennych, a raczej najbardziej odpowiednich w danym okresie i panujących realiach. Przyjęte założenia muszą być systematycznie weryfikowane zarówno pod względem skuteczności ich osiągania, jak również aktualności.



Mając to na uwadze Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego podjął się już trzeciej aktualizacji istniejącej od 2000 r. strategii rozwoju województwa, czego efektem był przyjęty 18 lutego 2020 r. uchwałą Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego dokument *Warmińsko-Mazurskie 2030. Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego*. Zachowała ona wizję rozwoju określoną w 2005 r. *Warmia i Mazury regionem, w którym warto żyć...* jednak zmieniła układ celów strategicznych i operacyjnych, a w centrum postawiła mieszkańców regionu. Wykorzystując wieloletnie doświadczenie w procesie monitorowania jej realizacji zaktualizowano również System Monitorowania Strategii.

Niniejszy raport jest pierwszym przedstawiającym wyniki jej realizacji i stanowi jednocześnie osiemnasty dokument od początku prowadzenia procesu monitorowania. Prezentowane dane opierają się przede wszystkim na informacjach o projektach i inicjatywach zebranych od szerokiego grona podmiotów zaangażowanych w system monitorowania. Tak jak w poprzednich edycjach, wykorzystano również dane Głównego Urzędu Statystycznego, Urzędu Statystycznego w Olsztynie i Eurostatu, a także wyniki badań własnych.

Nowym elementem systemu monitorowania są coroczne badania opinii różnych środowisk na tematy istotne z punktu widzenia realizowanych celów *Strategii* (tzw. barometry). Badaniami objęto mieszkańców województwa powyżej 15 roku życia (barometr społeczny), przedsiębiorstwa mające swoją siedzibę w województwie warmińsko-mazurskim i zatrudniające powyżej 9 osób (barometr gospodarczy), wszystkie jednostki samorządu terytorialnego z terenu województwa (barometr lokalny) oraz instytucje otoczenia biznesu (barometr instytucjonalny). Dzięki badaniom pozyskano istotne, niemożliwe do zdobycia w inny sposób informacje, dlatego stanowią one nieoceniony wkład w monitorowanie procesów rozwojowych Warmii i Mazur. Pierwsze tego typu badania przeprowadzono w roku 2020, a wnioski z nich płynące zaprezentowano w niniejszym *Raporcie*. Szczegółowa metodyka opracowywania raportu przedstawiona została w rozdziale I.

W rozdziale II zaprezentowano kluczowe uwarunkowania, które mogły mieć wpływ na realizację *Strategii* w 2020 r., co ułatwi odbiorcy umieszczenie informacji przedstawionych w kolejnych rozdziałach w odpowiednim kontekście. Rozdział III zawiera przegląd trendów w kształtowaniu się wskaźników celu głównego w horyzoncie 2015-2020 (w zależności od dostępności danych w statystyce publicznej). Zaprezentowano pozycję regionu na tle kraju i Unii Europejskiej w odniesieniu do podstawowych mierników sytuacji ekonomicznej, społecznej i powiązań sieciowych.

Rozdział V przedstawia realizowane w regionie projekty i inicjatywy przyczyniające się do osiągnięcia celów *Strategii*. Oprócz zestawień zbiorczych, w każdym celu operacyjnym przedstawiono również przykłady przedsięwzięć, które wpływają na realizację jak największej liczby działań określonych w danym celu. Rozdział IV jest podsumowaniem wszystkich działań w badanym okresie.

Przedstawione w raporcie dane dotyczą roku 2020, pierwszego roku realizacji zaktualizowanej *Strategii*. Stanowi on zatem diagnozę stanu wyjściowego i będzie punktem odniesienia w kolejnych okresach sprawozdawczych. Wobec czego wnioski z realizacji *Strategii* będą przedstawiane dopiero w raportach za kolejne lata.

I. Ogólne zasady monitorowania Strategii

Monitorowanie Strategii *Warmińsko-Mazurskie 2030. Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego* odbywa się według określonych zasad. System Monitorowania Strategii został opracowany w roku 2020.

Pierwszym jego elementem jest informacja o projektach i inicjatywach realizujących poszczególne cele operacyjne *Strategii*. Do ich pozyskania, gromadzenia i analizowania wykorzystywane jest specjalne narzędzie informatyczne. Dane zbierane były od szerokiego grona podmiotów realizujących procesy rozwojowe w województwie warmińsko-mazurskim: jednostek samorządu terytorialnego, instytucji edukacyjnych, zdrowotnych, kulturalnych, badawczo-rozwojowych oraz otoczenia biznesu, organizacji pozarządowych i wielu innych. W roku 2020 pozyskano informacje o 1 580 projektach i inicjatywach realizowanych przez 326 podmiotów z województwa warmińsko-mazurskiego.

Zebrane przedsięwzięcia zostały merytorycznie zweryfikowane przez koordynatorów poszczególnych celów operacyjnych, wskazanych w rozdziale VII niniejszego Raportu, oraz koordynatora opracowania Raportu z realizacji *Strategii* (tj. Regionalne Obserwatorium Terytorialne w Departamencie Polityki Regionalnej).

Do przedstawienia syntetycznych informacji o realizowanych projektach/inicjatywach wykorzystywane są wskaźniki działań, na które składają się:

- wskaźniki strategiczne – przedstawiające wpływ projektów/inicjatyw na każdy z dwunastu celów operacyjnych,
- wskaźniki relacyjne działań – przedstawiające wpływ projektów/inicjatyw na każdy z kierunków działań wskazanych w danym celu operacyjnym,
- wskaźniki opisowe celu operacyjnego – przedstawiające wpływ projektów/inicjatyw na zagadnienia, które są istotne z punktu widzenia danego celu operacyjnego,
- wskaźniki finansowe – przedstawiające wysokość poniesionych kosztów oraz źródła finansowania projektów/inicjatyw,
- wskaźniki produktu – przedstawiające produkty rzeczowe powstałe w wyniku realizowanych projektów/inicjatyw.

Oprócz zbiorczych informacji przedstawiono również realizację *Strategii* na przykładzie pojedynczych przedsięwzięć. Ich identyfikacja była dwustopniowa. Pierwszym kryterium wyboru była największa liczba realizowanych przez dany projekt/inicjatywę kierunków działań w ramach danego celu operacyjnego (na podstawie wskaźników relacyjnych działań). W przypadku takiej samej liczby kierunków działań, kolejnym kryterium była największa liczba realizowanych wskaźników opisowych.

Kolejnym elementem Systemu Monitorowania Strategii jest analiza zmiany sytuacji społeczno-gospodarczej województwa, przeprowadzona z wykorzystaniem określonego zestawu wskaźników. Są to:

- wskaźniki celu głównego – obrazujące zmiany zachodzące w spójności społecznej, ekonomicznej i przestrzennej Warmii i Mazur z regionami Europy,
- wskaźniki celów operacyjnych – odzwierciedlające zmiany sytuacji społeczno-gospodarczej w ramach poszczególnych celów operacyjnych *Strategii*. Dostarczają one jednocześnie informacji na temat realizacji celów strategicznych¹.

Dane ze statystyki publicznej pochodzą przede wszystkim z Głównego Urzędu Statystycznego, Urzędu Statystycznego w Olsztynie oraz Eurostatu. Oprócz tego wykorzystywane są wyniki badań własnych, np. wyliczenia wskaźnika dostępności komunikacyjnej oraz wyniki monitoringu inteligentnych specjalizacji województwa.

Nowym elementem Systemu Monitorowania Strategii są badania opinii społecznej różnych środowisk na tematy istotne z punktu widzenia realizowanych celów *Strategii*, tzw. barometry. Zostały one wprowadzone w celu pogłębienia analizy efektów jej realizacji, niemożliwych do oszacowania w inny sposób. Badania będą powtarzane corocznie, w ramach tej samej metodyki, dzięki czemu będzie można poznać zmiany, jakie następują w toku realizacji *Strategii*.

W roku 2020 przeprowadzono badania w ramach czterech rodzajów barometrów:

- **Barometr społeczny** – badanie reprezentatywnej grupy 1 067 mieszkańców województwa warmińsko-mazurskiego (w wieku 15 lat i więcej). Zastosowano losowy dobór próby z uwzględnieniem takich warstw jak płeć, wiek, wykształcenie oraz miejsce zamieszkania (powiat).
- **Barometr gospodarczy** – badanie 887 przedsiębiorstw zatrudniających powyżej 9 osób działających na terenie województwa warmińsko-mazurskiego, wpisanych do rejestru REGON. Zastosowano losowo-kwotowy dobór próby z uwzględnieniem takich warstw jak wielkość przedsiębiorstwa (liczba zatrudnionych osób) oraz miejsce prowadzenia działalności (powiaty). Dobór próby gwarantował udział podmiotów reprezentujących trzy inteligentne specjalizacje województwa warmińsko-mazurskiego – podmioty reprezentujące branże (wg PKD) zaliczane do inteligentnych specjalizacji stanowiły ok. 15% badanych firm (po 5% na każdą z inteligentnych specjalizacji).
- **Barometr instytucjonalny** – badanie 55 instytucji otoczenia biznesu z województwa warmińsko-mazurskiego. Próbą zostały objęte wszystkie instytucje otoczenia biznesu, przy czym podstawą była ich lista określona w raporcie pt. *Badanie potencjału, potrzeb i efektywności funkcjonowania instytucji otoczenia biznesu w województwie warmińsko-mazurskim* (Grupa BST, 2019) – w którym wskazano 79 aktywnych instytucji.
- **Barometr lokalny** – badanie 111 samorządów gminnych i powiatowych w województwie warmińsko-mazurskim. Próbą zostały objęte wszystkie jednostki samorządu terytorialnego w województwie warmińsko-mazurskim, tj. 116 gmin, 19 starostw oraz 2 miasta na prawach powiatu.

¹ Zmianą w stosunku do poprzedniego Systemu jest rezygnacja z oddzielnych wskaźników na poziomie celów strategicznych, ponieważ założono, że stopień ich realizacji każdorazowo określają wskaźniki na poziomie celów operacyjnych.

Realizację badań ankietowych, w przypadku barometru społecznego, gospodarczego i instytucjonalnego przeprowadziła specjalistyczna firma ankieterska. Według założeń, opinie mieszkańców, przedsiębiorców i instytucji otoczenia biznesu miały zostać zbadane metodą PAPI/CAPI, czyli ankiety w formie kwestionariusza papierowego lub ankiety wspieranej komputerowo realizowanej w bezpośrednim kontakcie z respondentem. W związku z trwającą pandemią badanie w dużej mierze zostało przeprowadzone metodą rezerwową, uzupełniającą – tj. CATI (wywiadami telefonicznymi opartymi o ten sam kwestionariusz ankiety). Badanie wśród jednostek samorządu terytorialnego oraz analizę danych zebranych z wszystkich czterech barometrów przeprowadziło Regionalne Obserwatorium Terytorialne Departamentu Polityki Regionalnej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie.

II. Kluczowe uwarunkowania realizacji Strategii w roku 2020

Pierwszy rok realizacji Strategii *Warmińsko-Mazurskie 2030. Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego* zdecydowanie należy uznać za rok „naznaczony” skutkami pandemii koronawirusa SarsCov-2. Zarówno w skali światowej, jak i krajowej, epidemia wpłynęła na prawie wszystkie dziedziny życia społecznego, gospodarczego, politycznego i kulturalnego. Wprowadzenie wielu obostrzeń w funkcjonowaniu przedsiębiorstw, ograniczenia w swobodnym przemieszczaniu czy zakaz organizacji wszelkiego rodzaju imprez, znacznie utrudniły realizację wielu zaplanowanych działań.

Strategia *Warmińsko-Mazurskie 2030* koncentruje się przede wszystkim na działaniach zmierzających do podnoszenia kapitału ludzkiego i kapitału społecznego województwa, zarówno w kontekście atrakcyjności inwestycyjnej, jak i jakości życia. Niestety panująca pandemia nie pozwoliła na realizację wielu działań i jak pokazują wyniki badania *Barometrów opinii społecznej w roku 2020*, praktycznie każdy z nas doświadczył negatywnych skutków pandemii, jak nie w życiu zawodowym to prywatnym. Sytuacja społeczno-gospodarcza województwa warmińsko-mazurskiego w 2020 r. była gorsza niż w 2019 r. według aż 87% przedsiębiorców, 82% przedstawicieli instytucji otoczenia biznesu oraz 67% jednostek samorządu terytorialnego. Powody tak zdecydowanie negatywnej oceny są jednoznaczne: pandemia koronawirusa i jej konsekwencje. Nieco lepiej rok 2020 ocenili mieszkańcy województwa, ale i tak 56% z nich uważa, że był on dla nich gorszy niż poprzedni.

Niewątpliwie do realizacji *Strategii* przyczyniają się inwestycje realizowane z funduszy Unii Europejskiej. Wiele efektów ostatnich lat nie byłoby możliwych do osiągnięcia gdyby nie dostępność funduszy strukturalnych. Rok 2020 był kolejnym rokiem intensywnego ich wykorzystywania. Pomimo wielu utrudnień związanych z pandemią Covid-19 w roku 2020 trafiło do województwa warmińsko-mazurskiego kolejnych 1,91 mld zł zakontraktowanych środków unijnych, z czego 1,16 mld zł w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020.

Pandemia koronawirusa spowodowała również konieczność zmiany priorytetów podejmowanych działań na przeciwdziałanie jej negatywnym skutkom. Ważną rolę w tym szczególnym okresie pełniły sprawnie działające w środowiskach lokalnych organizacje pozarządowe oraz różnego rodzaju grupy (formalne i nieformalne), które z zaangażowaniem oraz wielką solidarnością pomagały potrzebującym – seniorom, osobom samotnym czy chorym. Istotnym wsparciem finansowym w zniwelowaniu i ograniczeniu skutków pandemii Covid-19 w województwie warmińsko-mazurskim były fundusze europejskie. Dzięki zmianom w RPO WiM 2014-2020, zaproponowanym przez Zarząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego i zaakceptowanym przez Komisję Europejską, udało się przeprowadzić szereg działań dotyczących m.in. wsparcia podmiotów leczniczych udzielających świadczeń opieki zdrowotnej, wsparcia finansowego przedsiębiorców w prowadzeniu działalności gospodarczej w celu zabezpieczenia ciągłości funkcjonowania w okresie epidemii, wsparcia instytucji sprawujących opiekę nad wymagającymi jej osobami.

Brak środków publicznych, w tym funduszy unijnych, spowodowałby zdecydowanie wolniejsze tempo rozwoju i jeszcze większe dysproporcje między regionami. Jednak środki publiczne to tylko jeden ze stymulantów rozwoju gospodarczego. Na stan gospodarki regionu wpływa bowiem wiele innych czynników, które w dużej mierze są niezależne od działań samorządów.

W roku 2020 Unia Europejska przyjęła nową politykę rozwoju, tzw. *Europejski Zielony Ład*. Jego głównym celem jest zapewnienie Europie neutralności klimatycznej do 2050 r. oraz ochrona życia ludzkiego, zwierząt i roślin, przy jednoczesnym wsparciu transformacji energetycznej na rzecz czystej technologii. *Europejski Zielony Ład* nie miał bezpośredniego przełożenia na działania podejmowane w roku 2020. W kolejnych latach realizacji *Strategii* niewątpliwie stanowił będzie wyzwanie w prowadzeniu działań prorozwojowych w województwie warmińsko-mazurskim.

III. Analiza wskaźnikowa realizacji Strategii w kontekście celu głównego

Cel główny – Spójność ekonomiczna, społeczna i przestrzenna Warmii i Mazur z regionami Europy

Cel główny Strategii *Warmińsko-Mazurskie 2030. Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego* obejmuje trzy rodzaje spójności: ekonomiczną, społeczną i przestrzenną. Realizację celu *Strategii* należy zatem rozpatrywać w trzech powyższych obszarach, monitorowanych za pomocą następujących wskaźników:

- PKB na mieszkańca jako % średniej krajowej (w cenach bieżących);
- Udział aktywnych zawodowo w wieku produkcyjnym w ogóle mieszkańców w wieku produkcyjnym;
- Wskaźnik dostępności komunikacyjnej.

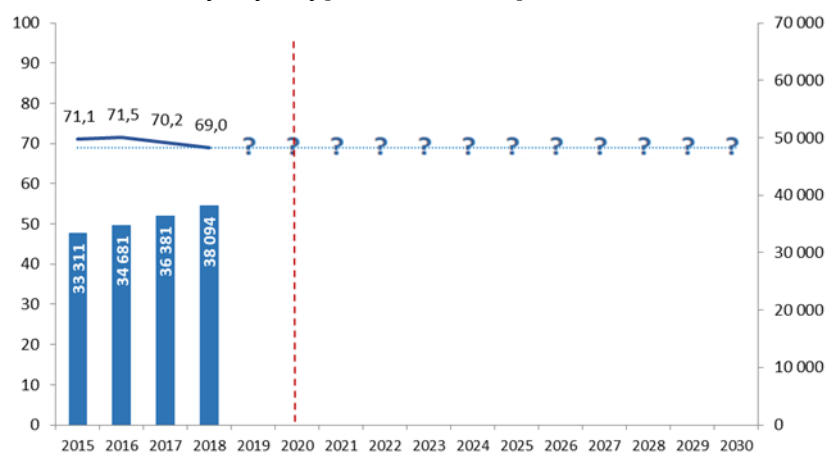
Z uwagi na złożoność problematyki spójności, oprócz wyżej wymienionych wskaźników celu głównego, zostaną przedstawione także inne wskaźniki, które będą stanowiły kontekstowe tło poruszanych zagadnień. Umożliwi to ukazanie szerszego obrazu zmian ekonomicznych, społecznych i przestrzennych zachodzących w województwie warmińsko-mazurskim².

Spójność ekonomiczna

Podstawowym wskaźnikiem obrazującym stopień rozwoju ekonomicznego jest **poziom produktu krajowego brutto (PKB) w przeliczeniu na jednego mieszkańca**. W 2018 roku wartość PKB per capita na Warmii i Mazurach kształtowała się na poziomie 38 094 zł, co stanowiło 69% średniej krajowej.

Wartość PKB per capita w województwie warmińsko-mazurskim w cenach bieżących z roku na rok wzrasta, ale stopniowo maleje jego relacja do średniej krajowej. W 2018 roku wartość PKB per capita w cenach bieżących

PKB per capita w województwie warmińsko-mazurskim [w zł] i jego relacja do średniej krajowej [w %, Polska=100] w latach 2015-2018



Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL.

² W Analizie wskaźnikowej realizacji Strategii w kontekście celu głównego posłużono się jak najbardziej aktualnymi danymi statystycznymi publikowanymi przez GUS oraz Eurostat. Podczas sporządzania raportu dostępne były najnowsze dane od 2018 do 2020 roku (w zależności od rodzaju wskaźnika). Bardziej aktualne informacje statystyczne będą publikowane sukcesywnie przez GUS w IV kwartale 2021 r. W niektórych przypadkach odwoływano się do 2004 lub 2015 roku w celu ukazania poprawy/pogorszenia sytuacji społeczno-gospodarczej Warmii i Mazur.

w porównaniu do roku 2015 wzrosła o prawie 4,8 tys. zł, tj. o 14% (z 33 311 zł w 2015 roku do 38 094 zł w 2018 roku). Jednocześnie w tym okresie relacja PKB w przeliczeniu na jednego mieszkańca w stosunku do średniej krajowej zmalała (z 71,1% w 2015 r. do 69% w 2018 r.). Na tę sytuację wpływa odmienność polskich województw – regiony bogatsze, o lepszej infrastrukturze i bazie produkcyjnej rozwijają się szybciej od słabiej rozwiniętych województw, które muszą stale nadrabiać zaległości rozwojowe z poprzednich lat. Należy także zauważyć, że około 22,5% krajowego PKB generowane jest w województwie mazowieckim i to przede wszystkim bardzo dynamiczny rozwój tego regionu powoduje, iż w innych województwach maleje udział PKB per capita w relacji do średniej krajowej.

W *Strategii* przyjęto, iż wartość docelowa wskaźnika „PKB na mieszkańca jako % średniej krajowej (w cenach bieżących)” w 2025 roku wyniesie 69,2%, a w 2030 roku 70,0%. Mimo bardziej dynamicznego rozwoju regionów lepiej rozwiniętych oraz obserwowanego w ostatnich latach pogłębiającego się zróżnicowania w relacji PKB per capita województwa warmińsko-mazurskiego do średniej krajowej, osiągnięcie założonych wartości docelowych kolejno w 2025 i 2030 roku jest celem osiągalnym.

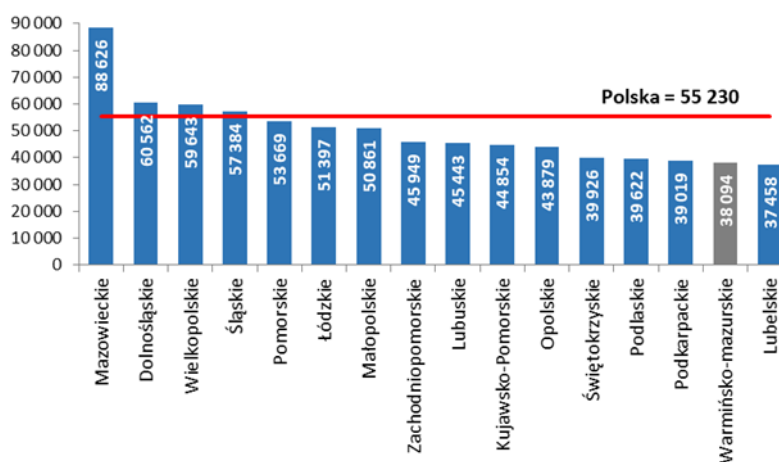
Relacja PKB per capita w województwie warmińsko-mazurskim do średniej krajowej [%], Polska=100]

2018 (wartość bazowa)	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025 (wartość docelowa)	2026	2027	2028	2029	2030 (wartość docelowa)
68,7 ³	-	-	-	-	-	-	69,2	-	-	-	-	70,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL.

Osiągnięty w 2018 roku poziom PKB per capita uplasował województwo warmińsko-mazurskie na 15. pozycji wśród wszystkich polskich regionów. W porównaniu do 2017 r. Warmia i Mazury pod tym względem spadły o jedną pozycję. Wartość PKB per capita w województwie warmińsko-mazurskim jest porównywalna z regionami Polski Wschodniej tj. województwami: świętokrzyskim, podlaskim, podkarpackim i lubelskim.

PKB per capita wg województw w cenach bieżących – 2018 rok [zł]



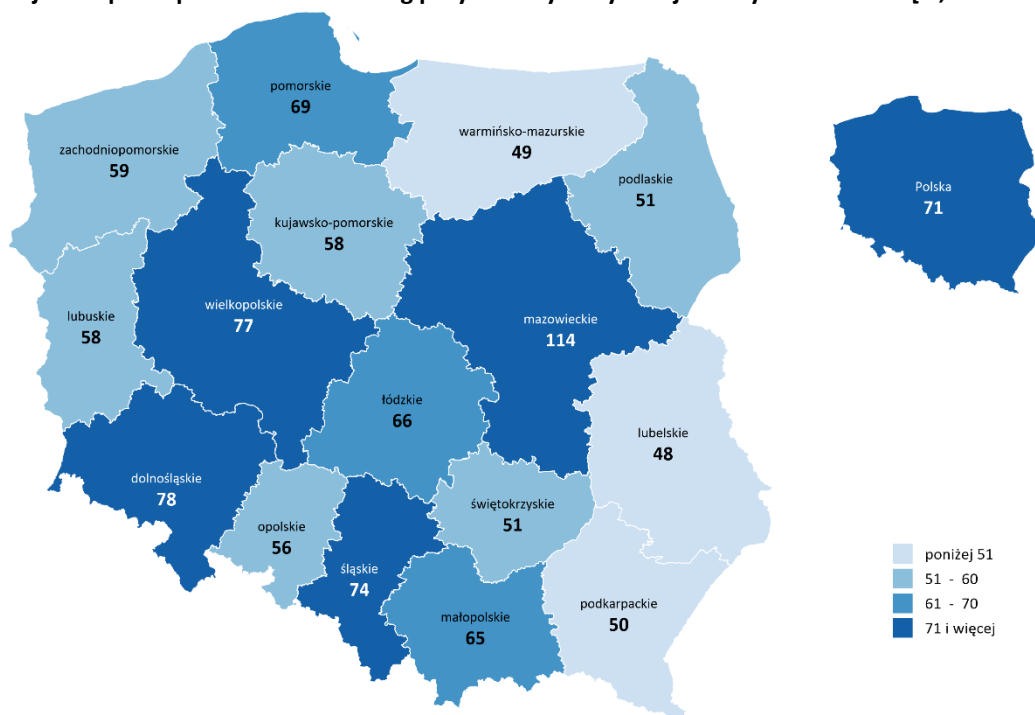
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL.

Warmia i Mazury są integralną częścią Unii Europejskiej, w związku z tym analizując regionalną spójność ekonomiczną warto odnieść sytuację w naszym województwie do innych regionów UE. Województwo warmińsko-mazurskie charakteryzuje się jedną z najniższych w skali kraju relacją PKB per capita w stosunku do UE-28 według parytetu siły nabywczej waluty. W 2018 roku udział ten stanowił 49% wartości ogółem dla UE-28, przy średniej ogólnopolskiej wynoszącej 71%. Pod tym względem nasz region zajął przedostatnie miejsce w kraju. Niższą wartość odnotowano jedynie

³ Wartość bazowa została oszacowana na podstawie danych wstępnych za 2018 rok.

w województwie lubelskim (48%). Tym samym województwo warmińsko-mazurskie pozostaje jednym z najmniej zamożnych regionów całej Unii Europejskiej.

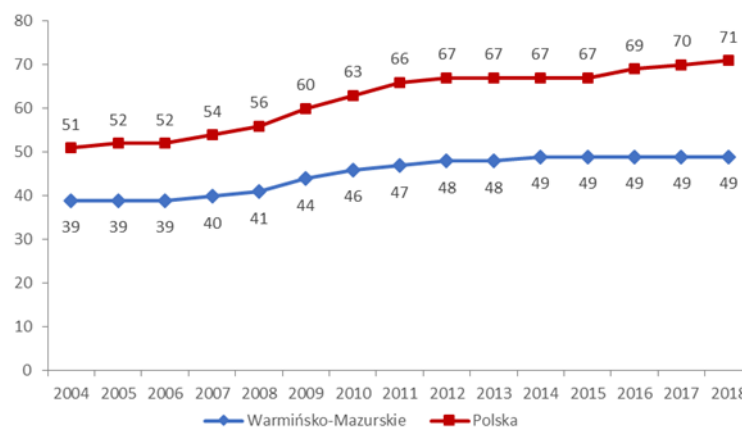
Relacja PKB per capita do UE-28 według parytetu siły nabywczej waluty w 2018 roku [% , UE-28=100]



Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Eurostat.

Mimo wszystko należy mieć na uwadze, że w ostatnich latach województwo warmińsko-mazurskie nadrabia dystans rozwojowy, ponieważ sukcesywnie wzrasta relacja PKB per capita na Warmii i Mazurach w stosunku do średniej europejskiej. Udział ten w 2018 roku kształtował się na poziomie 49% średniej unijnej, natomiast jeszcze w 2004 roku wartość PKB per capita w województwie warmińsko-mazurskim stanowiła zaledwie

Relacja PKB per capita do UE-28 według parytetu siły nabywczej waluty w latach 2004-2018 [% , UE-28=100]



Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Eurostat.

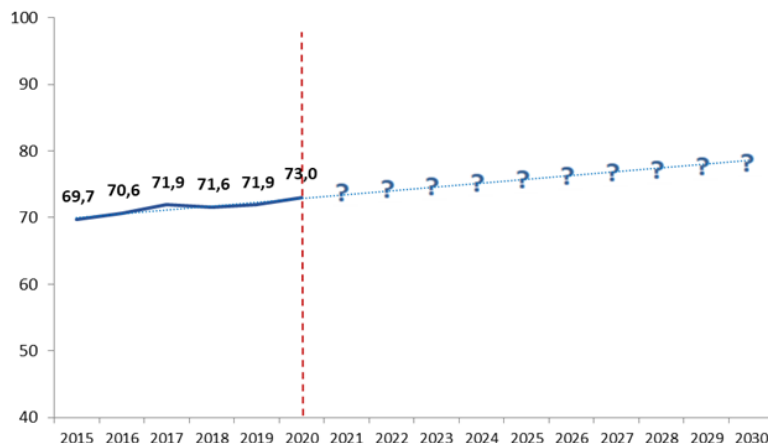
39% wartości odnotowanej średnio w Unii Europejskiej. Oznacza to, że od momentu przystąpienia Polski do Unii Europejskiej w 2004 roku nasz region zmniejszył dysproporcje w relacji PKB per capita w stosunku do UE-28 o 10 punktów procentowych. Przeciętnie w kraju nadrobienie zaległości rozwojowych miało większe tempo, ponieważ dystans między PKB per capita Polski i UE w analizowanym okresie zmniejszył się o 20 punktów procentowych. Niemniej jednak malejące różnice w relacji PKB per capita na Warmii i Mazurach w odniesieniu do UE-28 świadczą o systematycznie postępującym procesie konwergencji między naszym regionem a Unią Europejską. Mamy w związku z tym do czynienia z upodobnianiem się województwa warmińsko-mazurskiego pod względem

gospodarczym do pozostałych regionów UE, co przekłada się na poprawę warunków życia ludności, które może mało dynamicznie, ale jednak stale zbliżają się do standardów europejskich.

Spójność społeczna

W Strategii *Warmińsko-Mazurskie 2030. Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego* spójność społeczna monitorowana jest z użyciem wskaźnika **udziału aktywnych zawodowo w wieku produkcyjnym w ogóle mieszkańców regionu w wieku produkcyjnym**. Wskaźnik ten pokazuje, jak kształtuje się udział osób, które pracują (pracujący) bądź chcą pracować (bezrobotni),

Udział aktywnych zawodowo w wieku produkcyjnym w ogóle mieszkańców regionu w wieku produkcyjnym [%]



Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL.

w ogólnej liczbie ludności województwa w wieku produkcyjnym (tj. 18-59/64 lata). W 2020 roku wartość niniejszego wskaźnika wyniosła 73% i w porównaniu do 2018 roku zwiększyła się o 1,4 p.p. W analogicznym okresie w Polsce odnotowano wolniejszy wzrost, który wyniósł 0,8 p.p. – z 76,6% w 2018 roku do 77,4% w roku 2020. Jednocześnie wartość tego wskaźnika w naszym regionie jest najniższa spośród wszystkich polskich województw.

Wartość docelowa wskaźnika w roku 2030 powinna wynieść 72,5%. W roku 2020 została już osiągnięta, a więc wyzwaniem w najbliższych latach będzie jej utrzymanie na obecnym poziomie.

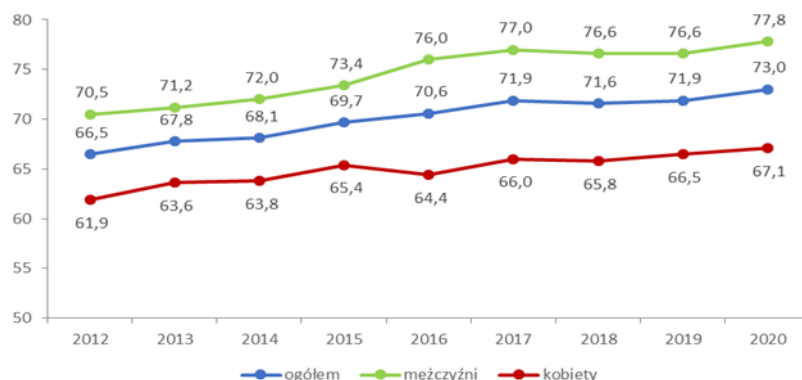
Udział aktywnych zawodowo w wieku produkcyjnym w ogóle mieszkańców regionu w wieku produkcyjnym [%]

2018 (wartość bazowa)	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025 (wartość docelowa)	2026	2027	2028	2029	2030 (wartość docelowa)
71,6	71,9	73,0	-	-	-	-	72	-	-	-	-	72,5

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL.

Ważne jest także utrzymanie wysokiej aktywności zawodowej wśród kobiet, które z powodu macierzyństwa i tradycyjnego modelu rodziny, w tym sprawowania funkcji opiekuńczych, wciąż charakteryzują się niższą aktywnością zawodową niż mężczyźni. W 2020 r. udział aktywnych zawodowo kobiet w wieku produkcyjnym wyniósł zaledwie 67,1% i była to najniższa wartość, którą odnotowano wśród wszystkich polskich województw.

Udział aktywnych zawodowo w wieku produkcyjnym w ogóle mieszkańców w wieku produkcyjnym w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2012-2020 [%]

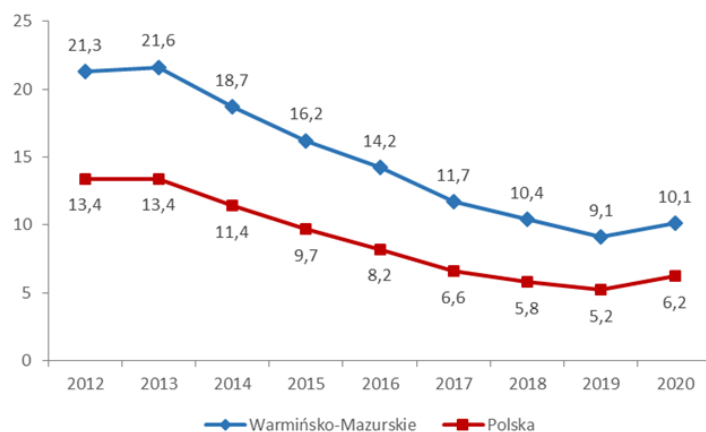


Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL.

W kraju odsetek aktywności zawodowej wśród kobiet wyniósł 72,5% i był o 5,4 p.p. wyższy niż na Warmii i Mazurach. Jednocześnie różnice między aktywnością zawodową kobiet i mężczyzn w województwie warmińsko-mazurskim są bardziej zróżnicowane niż przeciętnie w kraju. Na Warmii i Mazurach w 2020 r. odsetek aktywnych zawodowo kobiet był o 10,7 p.p. niższy niż w przypadku mężczyzn. Przeciętnie w kraju różnica ta była niższa i wyniosła ok. 9 p.p.

Innym miernikiem, którego zmiana wskazuje na poprawę spójności społecznej województwa jest **stopa bezrobocia rejestrowanego**, która przedstawia stosunek liczby zarejestrowanych bezrobotnych do ludności aktywnej zawodowo (tj. sumy pracujących i bezrobotnych). W 2020 roku stopa bezrobocia rejestrowanego w województwie warmińsko-mazurskim kształtowała się na poziomie 10,1% i była o 3,9% wyższa niż przeciętnie w Polsce (6,2%). Nie

Stopa bezrobocia w województwie warmińsko-mazurskim na tle kraju w latach 2012-2020 [%]



Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL.

trudno zauważyć, że stopa bezrobocia w regionie oraz w całym kraju po 6 latach tendencji spadkowej wzrosła w roku 2020, co było najprawdopodobniej skutkiem pandemii koronawirusa. Pod względem poziomu bezrobocia, Warmia i Mazury nieprzerwanie od lat zajmują ostatnie miejsce w kraju. W porównaniu do 2019 roku stopa bezrobocia w województwie warmińsko-mazurskim wzrosła o 1 p.p i był to taki sam wzrost jak przeciętnie w kraju.

W latach 2012-2020 bardzo pozytywną tendencją występującą na warmińsko-mazurskim rynku pracy jest systematyczne zmniejszanie się dystansu między stopą bezrobocia odnotowywaną w kraju i w województwie. Jeszcze w 2012 roku dystans ten wynosił 7,9 p.p., kiedy stopa bezrobocia w kraju wynosiła 13,4%, a w województwie 21,3%. Tymczasem w 2020 roku rozbieżność ta zmniejszyła się do 3,9 p.p.

Pomimo zaobserwowanego w ostatnim czasie wzrostu wartości aktywności zawodowej ludności, Warmia i Mazury pozostają jednym z najuboższych regionów w skali całego kraju. Tendencję tę obrazuje między innymi wartość stopy ubóstwa ustawowego⁴. W 2019 roku wyniosła ona 14% i była o 4,9 p.p. niższa niż w 2018 roku. Tymczasem jej wartość w kraju zmniejszyła się o 1,9 p.p. (z 10,9% w 2018 roku do 9,0% w roku 2019). Pod tym względem nasz region w 2019 r. zajął 14 miejsce w kraju, tj. o dwa miejsca wyżej w porównaniu z rokiem 2018.

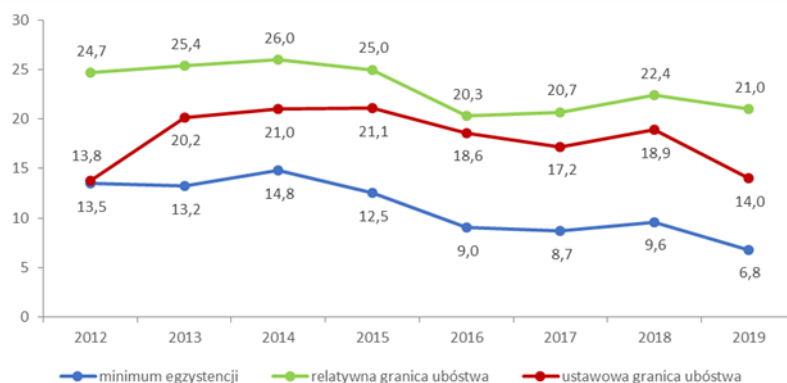
Kolejnym wskaźnikiem przedstawiającym ubóstwo jest stopa ubóstwa relatywnego⁵. Jej wartość w ostatnim czasie również zmalała – z 22,4% w 2018 roku (ostatnie miejsce w kraju) do 21% w 2019 roku (15. miejsce w kraju), co stanowi spadek wskaźnika o 1,4 p.p. W kraju spadek ten był nieco mniejszy i wyniósł 1,2 p.p.

⁴ Definicja GUS: tzw. ustawowa granica ubóstwa – kwota, która zgodnie z obowiązującą ustawą uprawnia do ubiegania się o przyznanie świadczenia z pomocy społecznej.

⁵ Definicja GUS: Relatywna granica ubóstwa – 50% średnich wydatków (ekwiwalentnych) gospodarstw domowych.

Poziom ubóstwa mierzy także wskaźnik minimum egzystencji⁶. W 2019 roku na Warmii i Mazurach jego wartość wyniosła 6,8%, co oznacza spadek w stosunku do 2018 roku o 2,8 p.p. Ponad dwukrotnie niższą skalę spadku odnotowano w kraju, gdzie w latach 2018-2019 wskaźnik minimum egzystencji zmniejszył się o 1,2 p.p. Jednocześnie w ciągu ostatnich lat wartość tego wskaźnika w województwie

Wskaźniki ubóstwa w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2012-2019 [%]

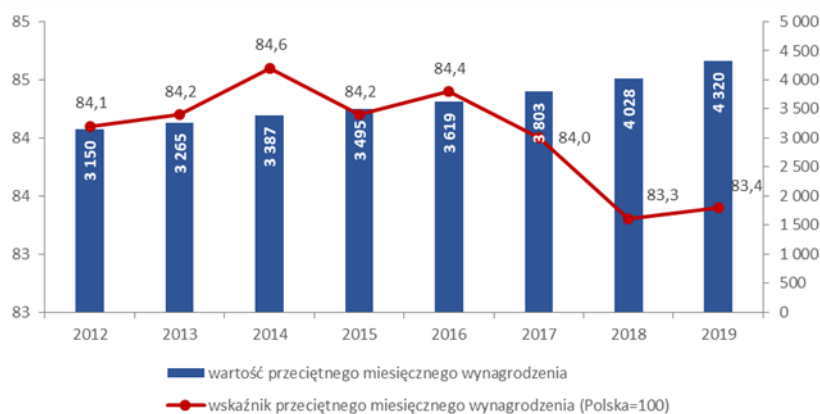


Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL.

warmińsko-mazurskim pozostawała najwyższa w skali całego kraju. W 2019 r. sytuacja się poprawiła i nasz region zajął 14. miejsce na równi z województwem lubelskim. Mimo poprawy wartości wskaźników ubóstwo na Warmii i Mazurach nadal pozostaje istotnym problemem społeczno-gospodarczym, który dotyka wielu mieszkańców regionu.

Również wartość przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w odniesieniu do wartości krajowej jest w województwie warmińsko-mazurskim na bardzo niskim poziomie. W 2019 roku wartość tego wskaźnika wzrosła zaledwie o 0,1 p.p. w porównaniu do 2018 r. Pod tym względem Warmia i Mazury w 2019 r., ale także w latach wcześniejszych zajmowały ostatnie miejsce w kraju, mimo iż zauważalny jest stały wzrost poziomu wynagrodzeń w województwie. Po raz kolejny mamy w tej sytuacji do

Wartość przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w odniesieniu do wartości krajowej [%]



Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL.

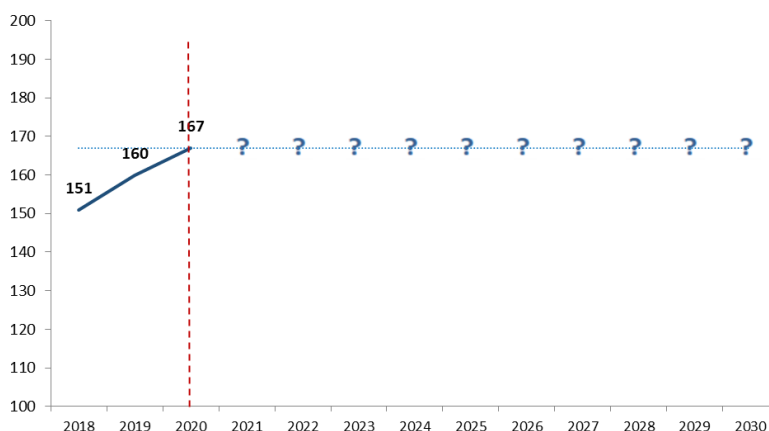
czynienia z koniecznością nadrabiania zaległości województwa warmińsko-mazurskiego z poprzednich lat. Na Warmii i Mazurach przeciętne miesięczne wynagrodzenie w 2012 r. wynosiło 3 150 zł, a przeciętnie w kraju 3 625 zł (różnica 475 zł). Analogiczna różnica w roku 2019 wyniosła 862 zł. Zauważalny jest zatem tzw. „pościg za ruchomym celem” – poziom wynagrodzeń w Polsce rośnie w szybszym tempie niż na Warmii i Mazurach.

⁶ Definicja GUS: Poziom minimum egzystencji obliczany przez Instytut Pracy i Spraw Socjalnych (IPiSS) – jako granica ubóstwa skrajnego. Minimum egzystencji wyznacza poziom zaspokojenia potrzeb, poniżej którego występuje biologiczne zagrożenie życia oraz rozwoju psychofizycznego człowieka.

Spójność przestrzenna

Spójność przestrzenna w ramach Strategii *Warmińsko-Mazurskie 2030. Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego* mierzona jest za pomocą złożonego **wskaźnika dostępności komunikacyjnej województwa**. Przedstawia on sumę średnich czasów dojazdu do Olsztyna z miast powiatowych województwa drogami oraz koleją. W ostatnich latach następuje stopniowy wzrost jego wartości ze 151 minut w roku 2018 do 167 minut w roku 2020. Niewątpliwie wiąże się to z szeregiem trwających inwestycji zarówno na drogach, jak i liniach kolejowych oraz związanych z nimi utrudnieniami w ruchu. Dopiero po zakończeniu inwestycji możliwe będzie poznanie ich wpływu na skrócenie czasów przejazdu. Zakłada się, że w roku 2030 wartość wskaźnika spadnie do poziomu 150 minut.

Wskaźnik dostępności komunikacyjnej województwa (wskaźnik złożony)[minuty]



Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Google Maps.

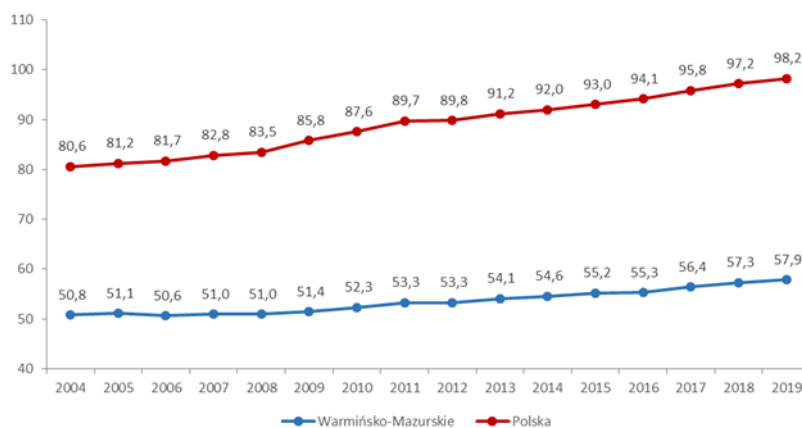
Wskaźnik dostępności komunikacyjnej województwa (wskaźnik złożony) [minuty]

2019 (wartość bazowa)	2020	2021	2022	2023	2024	2025 (wartość docelowa)	2026	2027	2028	2029	2030 (wartość docelowa)
160	167	-	-	-	-	155	-	-	-	-	150

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Google Maps.

Innym miernikiem, którego zmiana wskazuje na poprawę spójności przestrzennej województwa, jest **długość dróg twardych w przeliczeniu na 100 km²** (całkowita długość dróg publicznych krajowych, wojewódzkich, powiatowych i gminnych). W 2019 r. w województwie warmińsko-mazurskim odnotowano średnio 57,9 km tego rodzaju dróg na 100 km². Nie trudno

Długość dróg twardych w przeliczeniu na 100 km² [km]



Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL.

nie zauważyć sporej rozbieżności między wartością tego wskaźnika w naszym regionie a w całym kraju – średnio w kraju dróg o twardej nawierzchni było w 2019 r. o ok. 40 km więcej. Widoczny jest także szybszy przyrost tego rodzaju dróg w Polsce niż na Warmii i Mazurach – od momentu wejścia Polski do Unii Europejskiej w całym kraju w przeliczeniu na 100 km² jest o 17,6 km dróg więcej,

a w województwie warmińsko-mazurskim ich przyrost wyniósł jedynie 7,1 km. Niestety nasz region od lat odznacza się najniższą wartością omawianego wskaźnika spośród wszystkich województw. Mimo widocznej tendencji wzrostowej, województwo warmińsko-mazurskie pod względem infrastruktury drogowej stale wymaga wielu inwestycji.

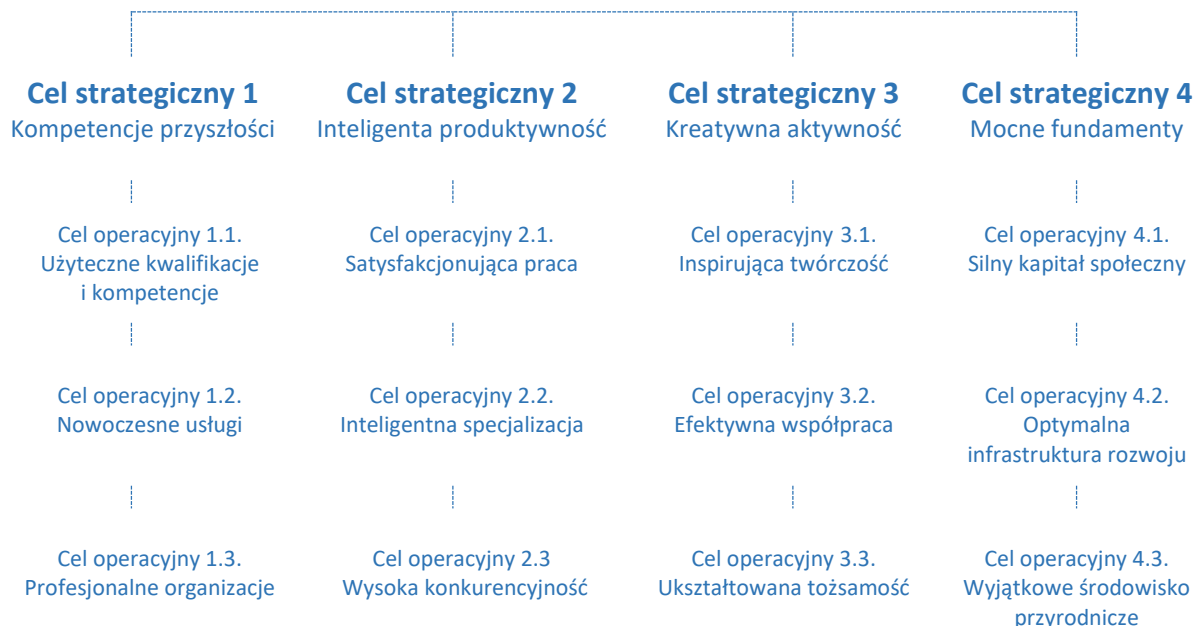
IV. Synteza realizacji Strategii

Niniejszy Raport okresowy dotyczy pierwszego roku wdrażania Strategii *Warmińsko-Mazurskie 2030. Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego*, wobec czego dane zebrane w ramach jej systemu monitorowania i przedstawione w tym dokumencie obejmują tylko jeden, 2020 r.⁷ Gromadzenie danych odbywa się za pomocą konkretnych, ściśle określonych wskaźników, dzięki którym możliwa jest ilościowa ocena efektów przedsięwzięć realizowanych w ramach Strategii, a tym samym po odpowiedniej agregacji danych – całej Strategii.

Szeroki zakres działań, jaki obejmuje Strategia oraz fakt, że system jej monitorowania opiera się na danych pozyskiwanych od szerokiego grona instytucji i organizacji, ogranicza możliwość identyfikacji wszystkich realizowanych przedsięwzięć.

W obecnym okresie monitorowania, w odróżnieniu od poprzednich, zbierana i analizowana jest łączna liczba projektów⁸ i inicjatyw⁹ bez wyszczególniania. Dodatkowo projekty i inicjatywy różnią się swoją specyfiką zarówno między sobą, jak i poszczególnymi celami operacyjnymi, co częściowo może mieć wpływ na wartości wykazywanych wskaźników. Z tego względu przedstawiane dane i porównania między nimi należy traktować jako orientacyjne i na pewnym poziomie ogólności.

Strategia realizowana była w ramach 4 celów strategicznych i 12 celów operacyjnych.

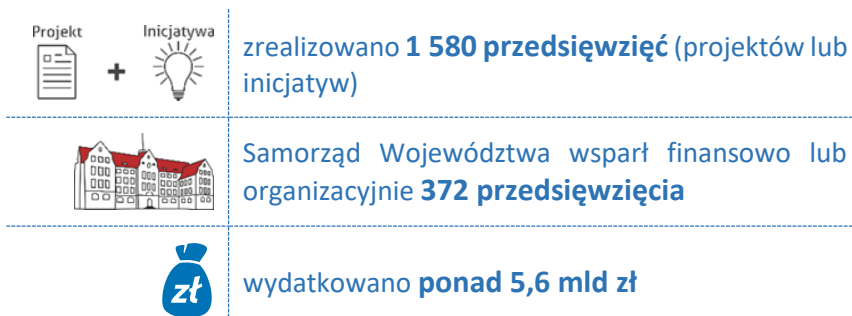


⁷ Zgodnie z zapisami Strategii, raporty z jej realizacji będą opracowywane nie rzadziej niż co trzy lata, zatem kolejny dokument powstanie najprawdopodobniej w 2024 r., co zapewni dłuższy okres analityczny.

⁸ Z projektem mamy do czynienia, gdy jest określony np.: tytuł, budżet, harmonogram, struktura zarządzająca.

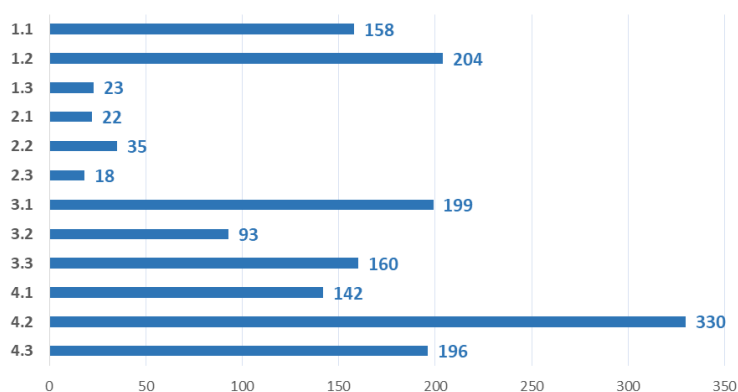
⁹ Inicjatywy, czyli działania, które nie są przypisane do określonych projektów i nie mają ich cech (wskazanych powyżej). Przykładowymi inicjatywami są: spotkania, działania koordynujące, inicjowanie działań i projektów, lobbowanie na rzecz czegoś, udział w konferencjach, promowanie jakichś imprez itp.

Działania podjęte w roku 2020 w ramach *Strategii* przedstawione zostały na następującym diagramie (na podstawie danych z Sytemu Monitorowania Strategii). Co ciekawe, ponad 20% wszystkich przedsięwzięć wsparł finansowo lub organizacyjnie Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego.



Poszczególne cele operacyjne *Strategii* charakteryzują się różną ilością realizowanych przedsięwzięć. Zdecydowanie wyróżnia się cel operacyjny 4.2. *Optymalna infrastruktura rozwoju*, w którym realizowano największą liczbę projektów i inicjatyw (330). Najmniejszą liczbą przedsięwzięć charakteryzują się cele operacyjne w ramach celu strategicznego 2. *Inteligentna produktywność*.

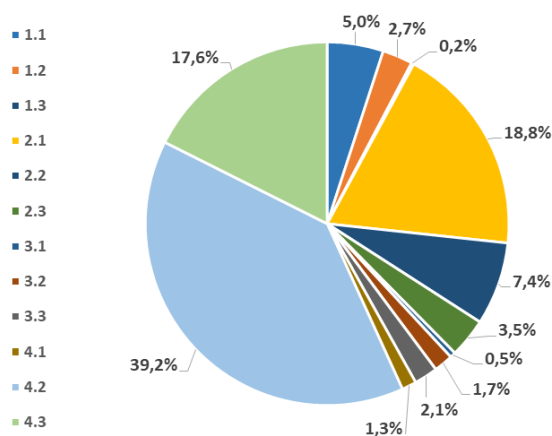
Liczba projektów i inicjatyw realizowanych w celach operacyjnych Strategii w 2020 r. [szt.]



Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z SMS.

Biorąc pod uwagę strukturę procentową wydatków w podziale na cele operacyjne, to zdecydowanie najwięcej środków pochłonęła realizacja celu 4.2. *Optymalna infrastruktura rozwoju*, co nie jest zaskoczeniem, gdyż inwestycje infrastrukturalne z zasady są bardzo kapitałochłonne. Duży udział w ogólnej wartości miały też wydatki na cel operacyjny 2.1. *Satysfakcjonująca praca*, na co niebagatelny wpływ miały środki przyznawane na ochronę miejsc pracy w związku z sytuacją kryzysową wywołaną pandemią koronawirusa.

Struktura wydatków poniesionych na realizację Strategii wg celów operacyjnych w 2020 r. [%]



Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z SMS.

Szacunkowy podział wydatków według głównych źródeł finansowania przedstawia się następująco¹⁰:

¹⁰ Wartości procentowe są orientacyjne z uwagi na m.in. brak możliwości jednoznacznego wyodrębnienia źródeł finansowania przy niektórych projektach i inicjatywach.

- środki z funduszy europejskich – 39,41%, z czego ponad połowę (52,61%) stanowiły środki z regionalnego programu operacyjnego województwa,
- środki z budżetu państwa – 15,49%,
- środki z budżetu województwa – 1,75%,
- środki z budżetów pozostałych jednostek samorządu terytorialnego z Warmii i Mazur – 5,20%,
- środki prywatne – 18,94%,
- środki Funduszu Pracy i Funduszu Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych – 16,40%,
- inne środki – 2,81%.

Projekty i inicjatywy realizowane były przez Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego i jego jednostki organizacyjne, samorzady gmin i powiatów, administrację rządową, organizacje pozarządowe, przedsiębiorców, instytucje otoczenia biznesu i badawczo-rozwojowe, podmioty ze sfery zdrowia, edukacji i wiele innych.

Efekty każdego z celów operacyjnych *Strategii* mierzone były za pomocą ściśle określonego zestawu wskaźników, z których najważniejsze zostały zaprezentowane w *rozdziale V* poświęconym analizie poszczególnych celów. Najważniejsze efekty realizacji *Strategii* zaprezentowane zostały poniżej¹¹.



¹¹ Należy pamiętać, że wskaźniki mają charakter orientacyjny, ponieważ nie można wykluczyć sytuacji powielania się wartości – np. ta sama osoba czy organizacja mogła uczestniczyć w kilku projektach/inicjatywach.

V. Realizacja celów operacyjnych Strategii

Cel strategiczny 1. Kompetencje przyszłości

Cel operacyjny 1.1. Użyteczne kwalifikacje i kompetencje

We współczesnym świecie priorytetowe role w życiu gospodarczym odgrywają wiedza i umiejętności, a kapitał ludzki jest jednym z kluczowych elementów rozwoju regionalnego. Kompetentni mieszkańcy przyciągają inwestorów zewnętrznych, dla których odpowiednio wykwalifikowane kadry stanowią istotny czynnik lokalizacji działalności gospodarczej. Osoby o odpowiednich kwalifikacjach i kompetencjach odznaczają się przedsiębiorczością i chętnie podejmują własną działalność gospodarczą. Profesjonalni pracownicy są także źródłem innowacyjnych pomysłów, przyczyniających się do rozwoju firm, w których są zatrudnieni. Kluczowe jest zatem wspieranie rozwoju kwalifikacji i kompetencji mieszkańców regionu.

Działania podjęte w roku 2020 w ramach celu operacyjnego *Użyteczne kwalifikacje i kompetencje* przedstawione zostały na diagramie (na podstawie danych z Sytemu Monitorowania Strategii):



Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Systemu Monitorowania Strategii.

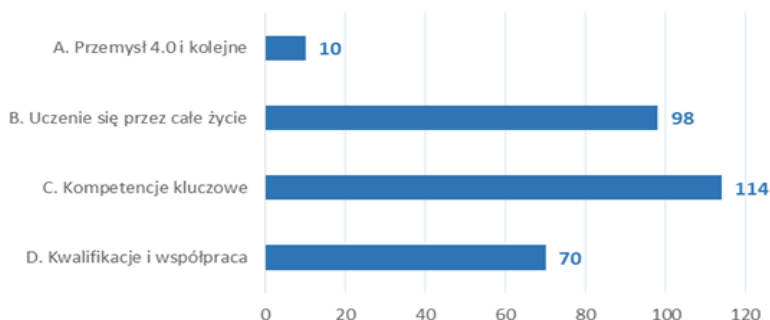
Podsumowanie wskaźników działań przyjętych do monitorowania realizacji celu operacyjnego *Użyteczne kwalifikacje i kompetencje* przedstawione zostało w tabeli:

Wskaźniki działań z Systemu Monitorowania Strategii	2020
Liczba osób przeszkolonych [os.]	54 113
Liczba projektów i/lub inicjatyw na rzecz wzrostu kwalifikacji zawodowych mieszkańców regionu [szt.]	97

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Systemu Monitorowania Strategii.

W ramach celu operacyjnego zaplanowano realizację projektów oraz inicjatyw w czterech działaniach. Są one nakierowane na rozwój kompetencji i kwalifikacji, które będą kluczowe w dostosowaniu województwa do przemysłu 4.0, uczenie się przez całe życie, podnoszenie kompetencji kluczowych oraz wspieranie współpracy w zakresie wzrostu kwalifikacji i kompetencji mieszkańców województwa warmińsko-mazurskiego. W roku 2020 najwięcej przedsięwzięć przyczyniło się do realizacji działania *Kompetencje*

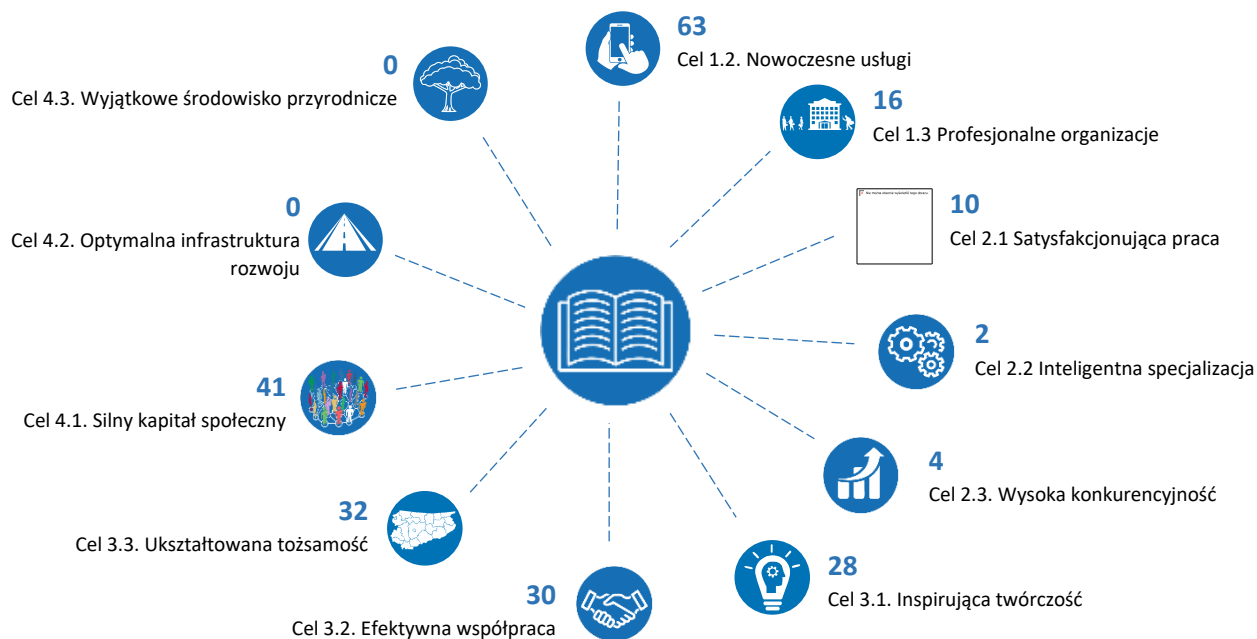
Liczba projektów realizowanych w poszczególnych działaniach [szt.]



Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Systemu Monitorowania Strategii.

kluczowe (114 przedsięwzięć) oraz *Uczenie się przez całe życie* (98). W najmniejszym stopniu projekty przyczyniały się do rozwoju przemysłu 4.0.

Do osiągnięcia celu *Użyteczne kwalifikacje i kompetencje* pośrednio przyczyniła się również część projektów i inicjatyw realizowanych w ramach pozostałych celów operacyjnych Strategii *Warmińsko-Mazurskie 2030. Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego*, co zostało zaprezentowane na poniższym diagramie.



Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Systemu Monitorowania Strategii.

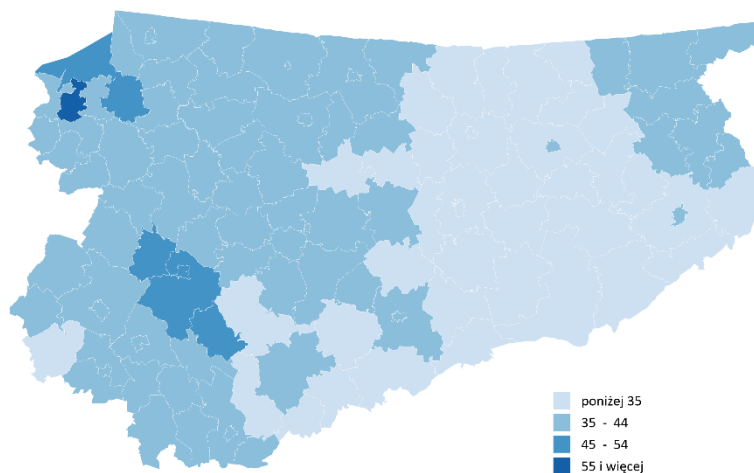
W roku 2020 do realizacji celu operacyjnego *Użyteczne kwalifikacje i kompetencje* pośrednio przyczyniło się 226 przedsięwzięć z 9 innych celów operacyjnych. W największym stopniu były to projekty i inicjatywy z celu 1.2. *Nowoczesne usługi* (63 przedsięwzięcia), celu 4.1. *Silny kapitał społeczny* (41) oraz celu 3.3. *Ukształtowana tożsamość* (32). Projekty i inicjatywy jedynie z dwóch celów operacyjnych, tj. celu 4.2. *Optymalna infrastruktura rozwoju* oraz celu 4.3. *Wyjątkowe*

środowisko przyrodnicze, nie przyczyniają się do działań określonych w celu operacyjnym *Użyteczne kwalifikacje i kompetencje*.

Analiza rozkładu terytorialnego przedsięwzięć realizowanych w ramach celu operacyjnego *Użyteczne kwalifikacje i kompetencje* pokazuje, że dotyczą one wszystkich gmin województwa warmińsko-mazurskiego.

W 2020 roku relatywnie najwięcej przedsięwzięć realizowanych było w mieście Elbląg (62) oraz w gminie miejskiej Ostróda (52). W pozostałych gminach województwa liczba dotyczących ich przedsięwzięć mieściła się w przedziale 31-46.

Liczba projektów i inicjatyw realizowanych w poszczególnych gminach województwa warmińsko-mazurskiego [szt.]



Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Systemu Monitorowania Strategii.

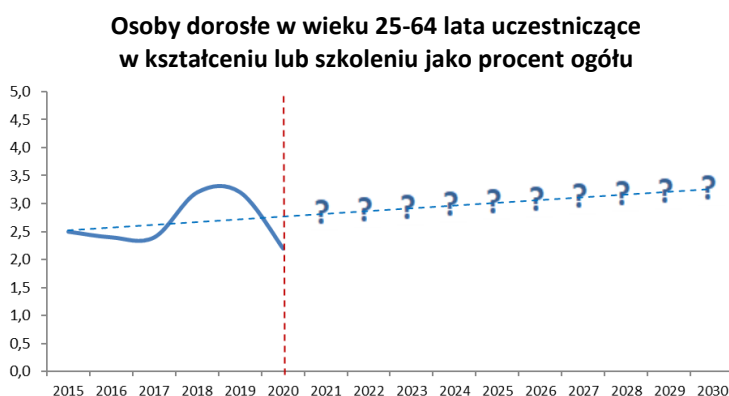
W poniższej tabeli przedstawione zostały przykładowe projekty/inicjatywy realizujące cel operacyjny 1.1. *Użyteczne kwalifikacje i kompetencje*.

Nazwa projektu/inicjatywy	Lepszy start
Realizator projektu/inicjatywy	Zespół Szkół Zawodowych w Gołdapi
Opis projektu/inicjatywy	Celem projektu jest zwiększenie atrakcyjności zawodowej (zatrudnialności) 88 uczniów Zespołu Szkół Zawodowych w Gołdapi poprzez współpracę szkoły z przedsiębiorstwami w zakresie realizacji staży oraz kursów zawodowych. W ten sposób uczniowie rozszerzają swoje kwalifikacje i umiejętności zawodowe powiązane z profilem kształcenia. Projekt zakłada jednocześnie realizację wsparcia z zakresu rozwoju kompetencji kluczowych dla grupy 66 uczniów poprzez realizację programu zajęć dodatkowych rozszerzających podstawę programową w przedmiotach: matematyka, fizyka oraz język angielski.
Źródło finansowania	Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020
Nazwa projektu/inicjatywy	Wiedza i umiejętności źródłem sukcesu
Realizator projektu/inicjatywy	Zespół Szkół w Pasłęku
Opis projektu/inicjatywy	Celem projektu jest podniesienie kompetencji matematyczno-przyrodniczych, językowych, ICT oraz właściwych postaw i umiejętności niezbędnych na rynku pracy wśród 216 uczniów I Liceum Ogólnokształcącego z Zespołu Szkół w Pasłęku. W ramach przedsięwzięcia założono także wzmocnienie kompetencji 25 nauczycieli, dotyczących wspierania u uczniów kompetencji kluczowych i zwiększenie wiedzy 22

	rodziców w zakresie pobudzania motywacji dziecka do nauki oraz wspierania go w planowaniu kariery edukacyjno-zawodowej. Projekt zakłada także zakup niezbędnego wyposażenia dydaktycznego.
Źródło finansowania	Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020
Nazwa projektu/inicjatywy	Współpraca z Wojewódzką Radą Rynku Pracy w sprawie opiniowania nowych kierunków kształcenia
Realizator projektu/inicjatywy	Wojewódzki Urząd Pracy w Olsztynie
Opis projektu/inicjatywy	Inicjatywa obejmuje współpracę w zakresie przygotowania i wydawania opinii o zasadności nowych kierunków kształcenia w danym zawodzie zgodnie z potrzebami rynku pracy. Opinie wydawane są przez Wojewódzką Radę Rynku Pracy w oparciu o analizy przygotowane przez WUP w Olsztynie. W tym celu wykorzystywane są m.in. wyniki <i>Barometru zawodów</i> , analiza lokalnego i wojewódzkiego rynku pracy, obejmująca m.in. liczbę bezrobotnych, płynność rynku pracy, liczbę wolnych miejsc pracy i aktywizacji zawodowej, liczbę funkcjonujących placówek oświatowych kształcących w zawodach oraz liczbę absolwentów tych szkół. W roku 2020 r. podjęto łącznie 94 uchwał w sprawie utworzenia nowych kierunków kształcenia w województwie warmińsko-mazurskim.
Źródło finansowania	Inicjatywa bezkosztowa

Realizacja działań w ramach celu operacyjnego *Użyteczne kwalifikacje i kompetencje* powinna spowodować wzrost udziału osób w wieku 25-64 lata uczestniczących w kształceniu lub szkoleniu w ogólnej liczbie ludności tej grupy wiekowej.

Według danych GUS odsetek ten w pierwszym roku realizacji *Strategii* (2020) osiągnął wartość 2,2% i w porównaniu do roku bazowego zmniejszył się o 1,0 p.p., na co niewątpliwie wpływ miały obostrzenia wprowadzone w wyniku pandemii Covid-19. Tymczasem w kraju odsetek ten w 2020 r. kształtował się na poziomie 3,7%, i w stosunku do 2018 r. zmniejszył się o 2 p.p.



Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL.

Oznacza to wyższą dynamikę spadku niniejszej wartości w kraju niż w regionie. Zakłada się, że w 2030 r. w województwie warmińsko-mazurskim poziom wskaźnika będzie wyższy od wartości bazowej (3,2%).

Osoby dorosłe w wieku 25-64 lata uczestniczące w kształceniu lub szkoleniu jako procent ogółu

2018 (wartość bazowa)	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030 (wartość docelowa)
3,2	3,2	2,2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	wzrost

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL.

Wyniki badania opinii mieszkańców województwa warmińsko-mazurskiego pokazały, że 65% z nich ocenia swoje kwalifikacje i kompetencje zawodowe za użyteczne na rynku pracy. Wysoki poziom oceny występuje wśród wszystkich poziomów wykształcenia mieszkańców, stąd nie można stwierdzić, że im wyższy poziom, tym kwalifikacje i kompetencje są bardziej użyteczne na rynku pracy. Aż 58,4% osób bezrobotnych uważa, że posiada kwalifikacje adekwatne do potrzeb rynku pracy. Wskazuje to, iż poziom kwalifikacji i kompetencji mieszkańców nie stanowi istotnego problemu na rynku pracy w województwie warmińsko-mazurskim. Sytuacja osób bezrobotnych wynikać może z braku miejsc pracy im odpowiadających.

Odsetek mieszkańców twierdzących, że posiadane przez nich kwalifikacje i kompetencje zawodowe są użyteczne na rynku pracy [%]

2020 (wartość bazowa)	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030 (wartość docelowa)
65,0	-	-	-	-	-	-	-	-	-	wzrost

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań Barometru społecznego 2020.

Potwierdzeniem tezy, że poziom kwalifikacji i kompetencji mieszkańców nie stanowi istotnej bariery na rynku pracy w województwie warmińsko-mazurskim, są badania opinii warmińsko-mazurskich przedsiębiorców. Aż 72,4% z nich twierdzi, że nie ma problemów z zatrudnieniem pracowników o wymaganych kwalifikacjach i kompetencjach. Można jednak wskazać branże, w których występują także deficyty. Przede wszystkim opieka zdrowotna i pomoc społeczna, w której 63,6% przedsiębiorstw ma problemy ze znalezieniem pracowników o odpowiednich kompetencjach. Dowodzi to, iż problemem w województwie warmińsko-mazurskim jest zapewnienie odpowiedniej liczby wykwalifikowanych lekarzy i pielęgniarek. W mniejszym stopniu deficyty dotyczą działalności związanej z budownictwem (36,4% przedsiębiorstw z tej branży) oraz przetwórstwem przemysłowym (26,2%).

Odsetek przedsiębiorców twierdzących, że w regionie nie ma problemu z zatrudnieniem pracowników o wymaganych kwalifikacjach i kompetencjach [%]

2020 (wartość bazowa)	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030 (wartość docelowa)
72,4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	wzrost

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań Barometru gospodarczego 2020.

Podsumowanie realizacji celu operacyjnego

Wyniki badań opinii wskazują, że zatrudnienie odpowiednio wykwalifikowanych i kompetentnych pracowników w województwie warmińsko-mazurskim nie jest problemem. Wyzwania współczesnego świata pokazują jednak, że nieustanne podnoszenie kompetencji i kwalifikacji mieszkańców regionu jest kluczowym czynnikiem rozwoju regionalnego, który umożliwi dostosowanie się do dynamicznie zachodzących zmian. Współcześnie ciągłe podnoszenie kwalifikacji i kompetencji staje się nieodzowne, gdyż w świecie permanentnych przeobrażeń raz zdobyta wiedza jest niewystarczająca. Rok 2020 był jednak szczególnie trudnym czasem, niesprzyjającym podnoszeniu swoich umiejętności, co pokazuje radykalny spadek odsetka osób dorosłych uczestniczących w kształceniu lub szkoleniu. Możliwości podnoszenia kompetencji i kwalifikacji zostały bowiem znacząco ograniczone na skutek obostrzeń wprowadzonych w związku z pandemią koronawirusa. Mimo wszystko realizowano szereg

projektów i inicjatyw na terenie całego województwa warmińsko-mazurskiego. Najwięcej z nich dotyczyło wzrostu kompetencji kluczowych wśród mieszkańców regionu.

Cel operacyjny 1.2. Nowoczesne usługi

Rozwój regionalny determinowany jest przez działalność profesjonalnych instytucji oferujących nowoczesne usługi. Tego rodzaju usługi z jednej strony wpływają na wzrost kwalifikacji mieszkańców oraz na ułatwienie prowadzenia działalności gospodarczej, z drugiej zaś strony oddziałują na wiele sfer życia prywatnego, zwiększając jednocześnie jego jakość. W tym kontekście szczególnie ważny jest rozwój tak różnych usług jak: usługi komunalne i medyczne, bezpieczeństwo publiczne i socjalne, usługi edukacyjne, kulturalne i wypoczynkowe, usługi dla biznesu i organizacji społecznych. Rozwój nowoczesnych usług dotyczy zarówno sektora publicznego, jak i prywatnego oraz pozarządowego. Wspólnym mianownikiem dążenia do rozwoju usług powinna być jednocześnie wysoka jakość i konkurencyjność, co możliwe jest poprzez cyfryzację i personalizację usług oferowanych w regionie. Zwiększenie podaży usług może jednocześnie prowadzić do wzrostu kwalifikacji mieszkańców z nich korzystających, co jest szczególnie istotne w kontekście budowania gospodarki opartej na wiedzy.

Działania podjęte w roku 2020 w ramach celu operacyjnego *Nowoczesne usługi* przedstawione zostały na diagramie (na podstawie danych z Sytemu Monitorowania Strategii):



Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Systemu Monitorowania Strategii.

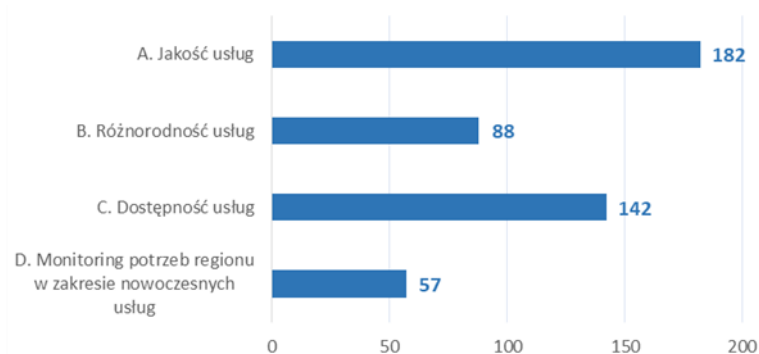
Podsumowanie wskaźników działań przyjętych do monitorowania realizacji celu operacyjnego *Nowoczesne usługi* przedstawione zostało w tabeli:

Wskaźniki działań z Systemu Monitorowania Strategii	2020
Liczba projektów i/lub inicjatyw (na rzecz rozwoju usług społecznych) [szt.]	143
Liczba projektów i/lub inicjatyw (na rzecz rozwoju usług biznesowych) [szt.]	6

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Systemu Monitorowania Strategii.

Liczba projektów realizowanych w poszczególnych działaniach [szt.]

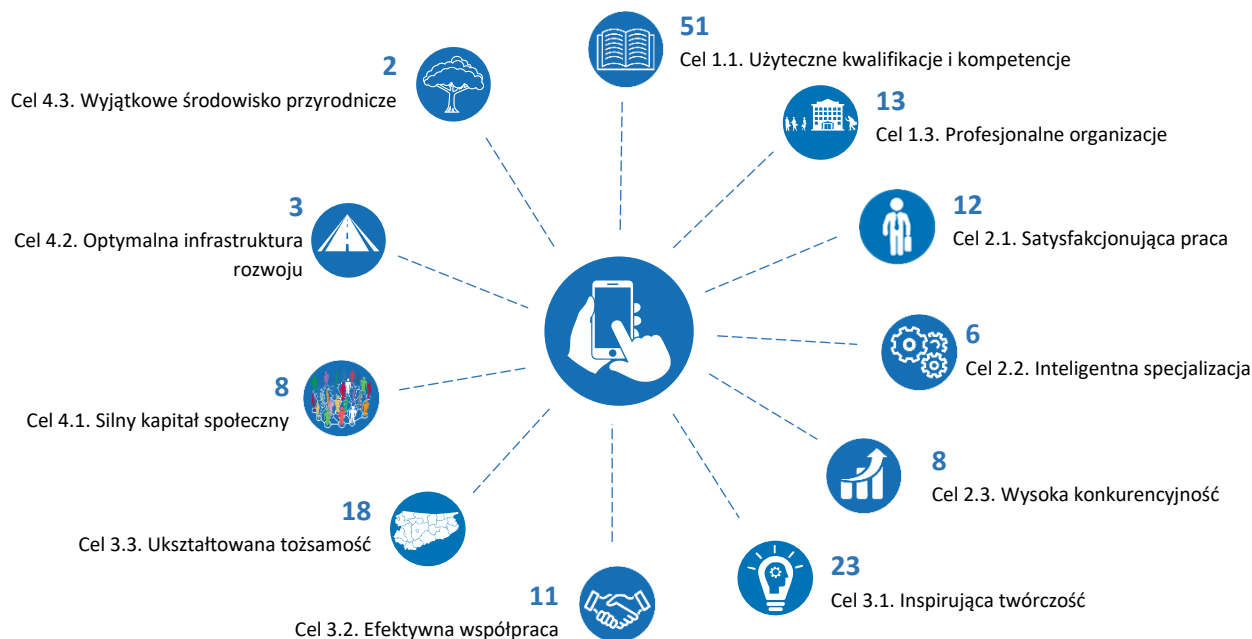
W ramach celu operacyjnego zaplanowano realizację projektów oraz inicjatyw w czterech działaniach. Są one nakierowane na wzrost jakości usług oferowanych na terenie województwa warmińsko-mazurskiego zarówno przez sektor publiczny, jak i prywatny, a także koncentrują się na zwiększeniu różnorodności i



Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Systemu Monitorowania Strategii.

dostępności oferowanych usług oraz dotyczą monitoringu potrzeb regionu w zakresie nowoczesnych usług. W roku 2020 najwięcej przedsięwzięć przyczyniło się do realizacji działania *Jakość usług* (182 przedsięwzięcia) oraz *Dostępność usług* (142). W najmniejszym stopniu projekty przyczyniały się do monitorowania potrzeb regionu w zakresie nowoczesnych usług.

Do osiągnięcia celu *Nowoczesne usługi* przyczyniła się również część projektów i inicjatyw realizowanych w ramach pozostałych celów operacyjnych Strategii *Warmińsko-Mazurskie 2030. Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego*, co zostało zaprezentowane na poniższym diagramie.



Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Systemu Monitorowania Strategii.

W roku 2020 do realizacji celu operacyjnego *Nowoczesne usługi* pośrednio przyczyniło się 155 przedsięwzięć z 11 innych celów operacyjnych. Oznacza to, że wszystkie cele operacyjne *Strategii* wpływały pośrednio na realizację niniejszego celu operacyjnego. W największym stopniu były to projekty i inicjatywy z celu 1.1. *Użyteczne kwalifikacje i kompetencje* (51 przedsięwzięć), celu 3.1. *Inspirująca twórczość* (23), celu 3.3. *Ukształtowana tożsamość* (18), a także celu 1.3. *Profesjonalne organizacje* (13). W najmniejszym stopniu na rozwój nowoczesnych usług wpływają przedsięwzięcia z celu strategicznego 4. *Mocne fundamenty*.

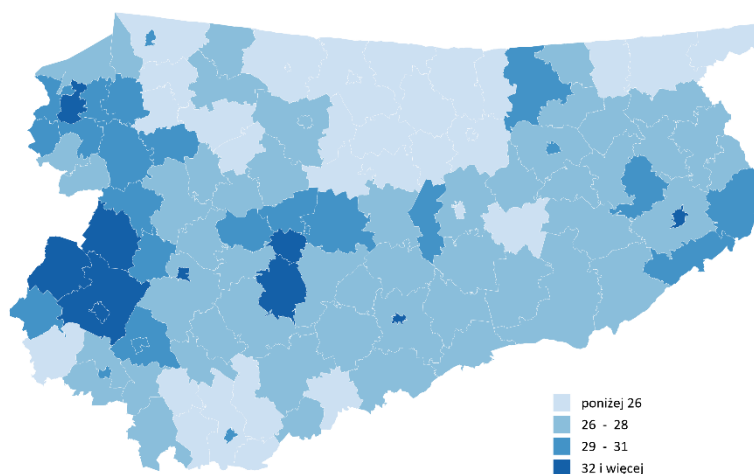
Analiza rozkładu terytorialnego przedsięwzięć realizowanych w ramach celu operacyjnego *Nowoczesne usługi* pokazuje, że dotyczą one wszystkich gmin województwa warmińsko-mazurskiego.

W 2020 roku relatywnie najwięcej przedsięwzięć realizowanych było w miastach: Olsztyn (57) oraz Elbląg (46). Nieco mniej w miastach: Szczytno, Ełk, Iława, Susz, Ostróda, Zalewo oraz gminach wiejskich: Stawiguda i Iława (32-37 przedsięwzięć). W

pozostałych gminach regionu liczba dotyczących ich przedsięwzięć mieściła się w przedziale 23-31.

W poniższej tabeli przedstawione zostały przykładowe projekty/inicjatywy realizujące cel operacyjny 1.2. *Nowoczesne usługi*.

Liczba projektów i inicjatyw realizowanych w poszczególnych gminach województwa warmińsko-mazurskiego [szt.]



Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Systemu Monitorowania Strategii.

Nazwa projektu/inicjatywy	Program Pomocy <i>Złota Rączka dla Seniora</i>
Realizator projektu/inicjatywy	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Ostródzie
Opis projektu/inicjatywy	Program Pomocy <i>Złota Rączka dla Seniora</i> polega na zapewnieniu nieodpłatnej pomocy ostródzким seniorom w drobnych, domowych naprawach, takich jak np. regulacja drzwi i okien oraz uszczelnienie, wymiana uszczelek w przeciekających kranach, montaż, regulacja i wymiana spłuczki, deski WC, odpowietrzenie kaloryfera, udrożnienie odpływów, wymiana, uszczelnienie syfonu, uszczelnienie przecieków przy wannie, brodziku, umywalce, montaż, wymiana zamka, klamki w drzwiach itp. Pomoc w ramach Programu przysługuje mieszkańcom miasta Ostróda, którzy ukończyli 65 rok życia – w przypadku mężczyzn oraz 60 rok życia – w przypadku kobiet, którzy spełniają określone w Programie kryterium dochodowe.
Źródło finansowania	Budżet jednostki samorządu terytorialnego
Nazwa projektu/inicjatywy	Program Społeczny <i>Ratunek Bez Barrier</i>
Realizator projektu/inicjatywy	Urząd Marszałkowski Województwa Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie
Opis projektu/inicjatywy	Program Społeczny <i>Ratunek Bez Barrier</i> w nowatorski sposób pozwala służbom ratunkowym na szybki i bezpośredni dostęp do zapór i blokad na osiedlach i nieruchomościach. W ramach programu została stworzona bezpłatna aplikacja mobilna, która działa w oparciu o nowoczesne technologie Blockchain i IoT (internet rzeczy). Polega ona na bezpośredniej komunikacji pomiędzy urządzeniem mobilnym (np. telefon, tablet), a szlabanem, bramką, zaporą, domofonem lub inną blokadą, otwierając je

	na żądanie uprawnionego użytkownika aplikacji, minimalizując czas dotarcia na miejsce zdarzenia, bez potrzeby zatrzymywania się zespołu ratunkowego. Aplikacja jest gotowa do integracji z istniejącymi systemami ochrony i ograniczonego dostępu do zamkniętych osiedli (np. brama, szlaban, kolczatka drogowa), terenów instytucji (np. szpitali, podmiotów leczniczych, urzędów, szkół, placówek edukacyjnych i opiekuńczych, zakładów pracy) lub budynków z ograniczonym dostępem (np. domofon). Aplikacja jest intuicyjna, łatwa w obsłudze i w znaczący sposób skraca czas dotarcia służb ratunkowych na miejsce zdarzenia i udzielania pomocy. Projekt realizowany jest przez Województwo Warmińsko-Mazurskie wspólnie z Fundacją KEZO przy Centrum Badawczym Polskiej Akademii Nauk.
Źródło finansowania	Inicjatywa bezkosztowa
Nazwa projektu/inicjatywy	Rozbudowa Bazy Rehabilitacyjnej umożliwiającej pobyt dzieci wraz z opiekunami w Szpitalu
Realizator projektu/inicjatywy	Wojewódzki Szpital Rehabilitacyjny dla Dzieci w Ameryce
Opis projektu/inicjatywy	Przedmiotem inwestycji jest rozbudowa Wojewódzkiego Szpitala Rehabilitacyjnego dla Dzieci w Ameryce. Inwestycja pozwoli na zwiększenie miejsca rozmieszczenia łóżek w dotychczasowych lokalizacjach i stworzenie pacjentom lepszych warunków pobytu, a w szczególności umożliwi im pobyt z opiekunami. Dzięki rozbudowie i przeniesieniu pewnych funkcji dotychczasowych pomieszczeń, pozwoli także na przygotowanie dodatkowego miejsca dla rehabilitacji ambulatoryjnej. Planowana baza fizjoterapeutyczna przyczyni się do przesunięcia ciężaru opieki ze stacjonarnej na ambulatoryjną. W dziale tym obecnie leczeni są pacjenci w formie pobytu dziennego i stacjonarnie. Projekt przyczyni się do zwiększenia jakości i dostępności diagnozy.
Źródło finansowania	Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020 oraz środki własne

Realizacja działań w ramach celu operacyjnego *Nowoczesne usługi* powinna spowodować wzrost udziału dzieci do lat 3 korzystających z opieki żłobkowej oraz zwiększyć odsetek jednostek administracji publicznej umożliwiających obywatelom udział w głosowaniach i konsultacjach społecznych on-line, a także przyczynić się do spadku liczby zgonów niemowląt.

Według danych GUS, odsetek dzieci do lat 3 objętych opieką żłobkową na Warmii i Mazurach systematycznie wzrasta i w 2019 roku osiągnął wartość 8,6%. W stosunku do roku bazowego zwiększył się o 1,7 p.p. Przeciętnie w Polsce w 2019 r. udział ten kształtował się na poziomie 12,4%, tj. o 3,8 p.p. wyższym niż w województwie



Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL.

warmińsko-mazurskim. Zakłada się, że w 2030 r. poziom wskaźnika będzie wyższy od wartości bazowej (6,9%).

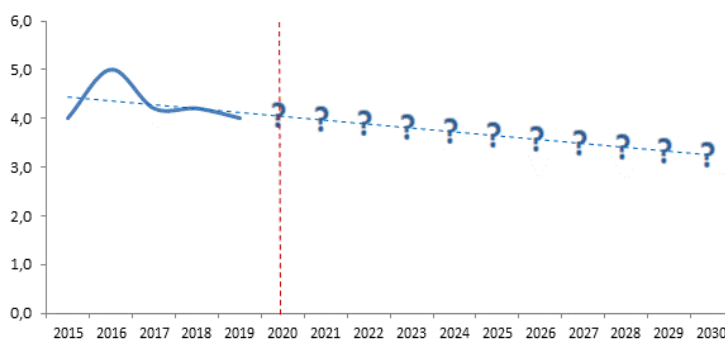
Odsetek dzieci do lat 3 objętych opieką żłobkową [%]

2018 (wartość bazowa)	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030 (wartość docelowa)
6,9	8,6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	wzrost

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL.

W województwie warmińsko-mazurskim liczba zgonów niemowląt przypadająca na 1000 urodzeń żywych maleje od 2016 r. W roku 2019 jej wartość wyniosła 4,0 i była niższa od wartości bazowej o 0,2. Sytuacja w naszym regionie tylko nieznacznie odbiega od poziomu krajowego, który w 2019 r. wyniósł 3,8. Zakłada się, że w 2030 r. poziom wskaźnika będzie niższy od wartości bazowej (4,2%).

Zgony niemowląt na 1000 urodzeń żywych [szt.]



Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL.

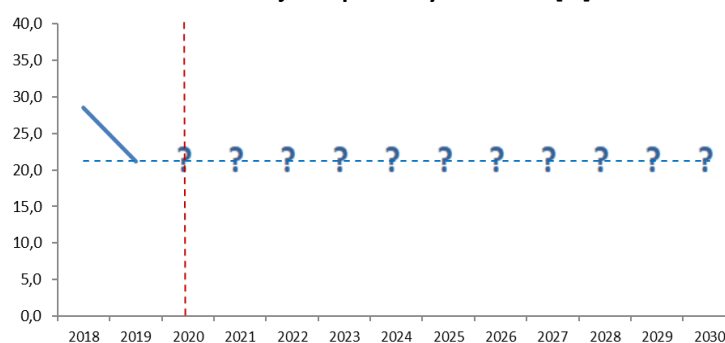
Zgony niemowląt na 1000 urodzeń żywych [szt.]

2018 (wartość bazowa)	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030 (wartość docelowa)
4,2	4,0	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	spadek

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL.

Przedsięwzięcia realizowane w ramach celu *Nowoczesne usługi* mają również przyczynić się do wzrostu odsetka jednostek administracji publicznej umożliwiających obywatelom udział w głosowaniach i konsultacjach społecznych on-line. W 2019 roku odsetek ten na Warmii i Mazurach kształtował się na poziomie 21,2%, przy średniej ogólnopolskiej wynoszącej 20,7%. Wartość wskaźnika w regionie była zatem o 0,5 p.p. wyższa niż przeciętnie w kraju. Zakłada się jednocześnie, że sytuacja w naszym regionie będzie systematycznie ulegała poprawie i w 2030 r. poziom wskaźnika będzie wyższy od wartości bazowej (28,5%).

Odsetek jednostek administracji publicznej umożliwiających obywatelom udział w głosowaniach i konsultacjach społecznych on-line [%]



Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL.

Odsetek jednostek administracji publicznej umożliwiających obywatelom udział w głosowaniach i konsultacjach społecznych on-line [%]

2018 (wartość bazowa)	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030 (wartość docelowa)
28,5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	wzrost

28,5	21,2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	wzrost
------	------	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	--------

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL.

Wyniki badania opinii mieszkańców regionu pokazały, że tylko 21,3% z nich jest zadowolonych z poziomu dostępności usług społecznych. Wystawiona przez mieszkańców średnia ocena wszystkich rodzajów świadczonych usług społecznych wyniosła 3,1 (w skali od 1 do 5). Najlepiej oceniane były: usługi teleopiekuńcze (3,30), opieka zdrowotna (3,28), usługi telemedyczne (3,26), resocjalizacyjne i wspierania rodziny (po 3,20). Najniżej mieszkańcy oceniali natomiast dostępność usług edukacyjnych na poziomie podstawowym i ponadpodstawowym (2,53) oraz dostępność przedszkoli (2,76). Powyższe dane pokazują zatem, że usługi społeczne świadczone w poszczególnych obszarach muszą być stale udoskonalane.

Odsetek mieszkańców zadowolonych z poziomu dostępności usług społecznych [%]

2020 (wartość bazowa)	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030 (wartość docelowa)
21,3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	wzrost

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań Barometru społecznego 2020.

O ile mieszkańcy Warmii i Mazur dość nisko oceniają poziom dostępności usług społecznych, o tyle większość przedsiębiorców z województwa warmińsko-mazurskiego pozytywnie ocenia poziom dostępności usług biznesowych. Zadowolonych z tego jest aż 95,4% przedsiębiorców korzystających z usług biznesowych. Problemem jest jednak to, iż z usług instytucji otoczenia biznesu z terenu województwa warmińsko-mazurskiego korzysta jedynie 19,5% przedsiębiorstw. Głównym powodem niekorzystania z usług biznesowych jest brak takiej potrzeby u przedsiębiorców.

Odsetek przedsiębiorców zadowolonych z poziomu usług biznesowych w regionie [%]

2020 (wartość bazowa)	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030 (wartość docelowa)
95,4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	wzrost

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań Barometru gospodarczego 2020.

Podsumowanie realizacji celu operacyjnego

Spośród przedsięwzięć ukierunkowanych na rozwój nowoczesnych usług, najwięcej przedsięwzięć obejmowało działania w zakresie podwyższenia ich jakości. Jest to szczególnie istotne z uwagi na fakt, iż w nowoczesnym i konkurencyjnym regionie, do którego pretenduje województwo warmińsko-mazurskie, świadczenie usług wysokiej jakości wpływa na rozwój kompetencji ludności, stanowiących współcześnie istotny czynnik rozwoju regionalnego. Znacząca grupa realizowanych przedsięwzięć miała także na celu zwiększenie dostępności usług, co niewątpliwie przyczynia się do poprawy jakości życia w regionie. Jest to o tyle istotne, że badanie opinii mieszkańców regionu pokazuje, iż ludność Warmii i Mazur nie jest zbyt zadowolona z poziomu dostępności usług społecznych, a tym samym wymagają one stałego udoskonalania. Przedsiębiorcy z Warmii i Mazur są natomiast bardzo zadowoleni z poziomu świadczonych usług biznesowych, aczkolwiek korzysta z nich mały odsetek firm. Ważne są zatem inicjatywy zwiększające świadomość przedsiębiorstw na temat zalet korzystania z usług instytucji otoczenia biznesu.

Cel operacyjny 1.3. Profesjonalne organizacje

Wyzwania rozwojowe, przed którymi stoi województwo warmińsko-mazurskie, wymagają wzmocnienia sieci profesjonalnych instytucji świadczących nowoczesne usługi w zakresie rozwoju kompetencji przyszłości. Świadczenie nowoczesnych usług przez różnego rodzaju instytucje wymaga nie tylko wysokich kwalifikacji zatrudnionych tam pracowników, ale również wypracowania dobrych relacji między tymi podmiotami tworząc tzw. sieci instytucjonalne. Wysoko wyspecjalizowane organizacje są w stanie tworzyć i wzmacniać wewnętrzne zasoby instytucjonalne regionu, przyczyniając się jednocześnie do jego rozwoju i wzrostu konkurencyjności. Organizacje, których celem jest dbanie o wzrost kwalifikacji i kompetencji mieszkańców regionu, powinny charakteryzować się wysoką jakością funkcjonowania. Oznacza to zarówno wysoki poziom samego działania tych organizacji, jak i specjalizację, pozwalającą im rywalizować z innymi podmiotami. Takie podejście możliwe jest m.in. poprzez realizację działań obejmujących wdrażanie systemów jakości i wspieranie zmian organizacyjnych, a także pozyskiwanie i wzmacnianie wykwalifikowanych kadr oraz wymianę informacji.

Działania podjęte w roku 2020 w ramach celu operacyjnego *Profesjonalne organizacje* przedstawione zostały na diagramie (na podstawie danych z Sytemu Monitorowania Strategii):



Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Systemu Monitorowania Strategii.

Podsumowanie wskaźników działań przyjętych do monitorowania realizacji celu operacyjnego *Profesjonalne organizacje* przedstawione zostało w tabeli:

Wskaźniki działań z Systemu Monitorowania Strategii	2020
Liczba utworzonych organizacji [szt.]	0
Liczba projektów i/lub inicjatyw realizowanych we współpracy co najmniej dwóch instytucji otoczenia biznesu [szt.]	0

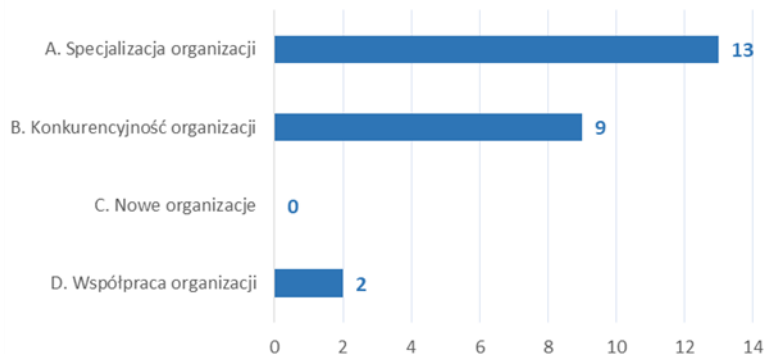
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Systemu Monitorowania Strategii.

Brak realizacji w roku 2020 wskaźników działań, najprawdopodobniej jest skutkiem panującej pandemii koronawirusa. Niestabilna i nieprzewidywalna sytuacja nie zachęcała do tworzenia nowych organizacji dbających o kwalifikacje i kompetencje mieszkańców. Utrudnione były również inicjatywy nakierowane na współpracę pomiędzy instytucjami otoczenia biznesu.

W ramach celu operacyjnego zaplanowano realizację projektów oraz inicjatyw w czterech działaniach. Są one nakierowane na zwiększenie specjalizacji organizacji zajmujących się dbaniem o kwalifikacje mieszkańców

województwa warmińsko-mazurskiego, a także skupiają się na podnoszeniu ich konkurencyjności, tworzeniu nowych organizacji oraz współpracy organizacji już istniejących. W roku 2020 najwięcej przedsięwzięć przyczyniło się do realizacji działania *Specjalizacja organizacji* (13 przedsięwzięć) oraz *Konkurencyjność organizacji* (9).

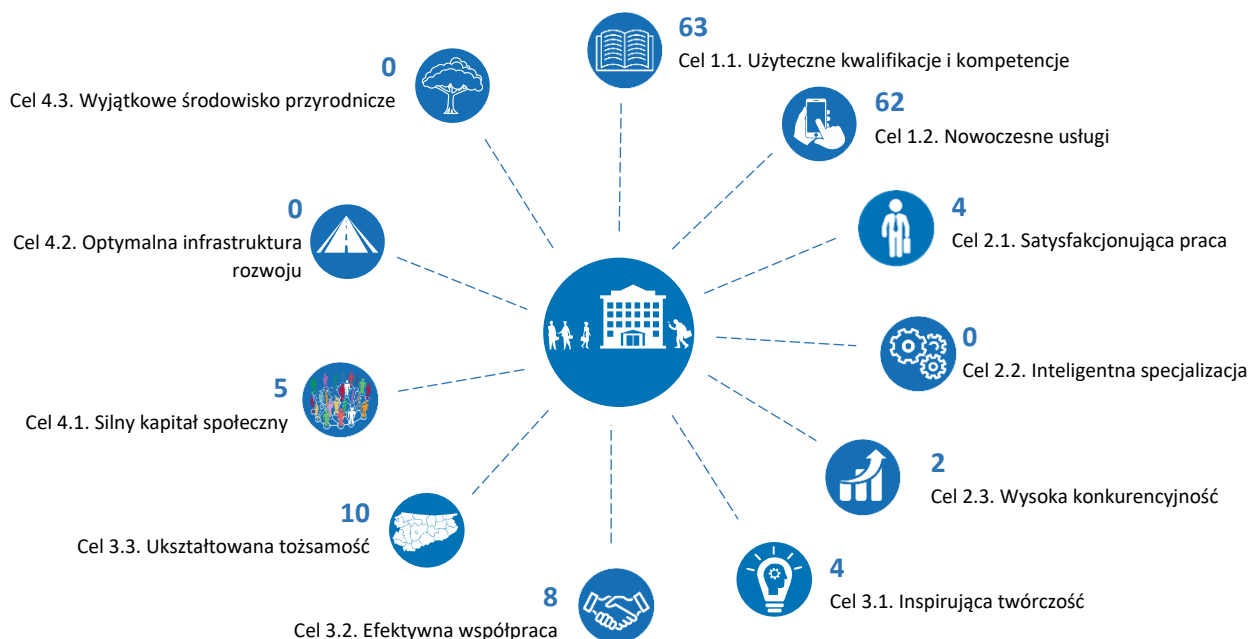
Liczba projektów realizowanych w poszczególnych działaniach [szt.]



Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Systemu Monitorowania Strategii.

Rok 2020 był pierwszym okresem realizacji *Strategii* i nie realizowano w nim jeszcze przedsięwzięć z zakresu tworzenia nowych organizacji.

Do osiągnięcia celu *Profesjonalne organizacje* pośrednio przyczyniła się również część projektów i inicjatyw realizowanych w ramach pozostałych celów operacyjnych Strategii *Warmińsko-Mazurskie 2030. Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego*, co zostało zaprezentowane na poniższym diagramie.



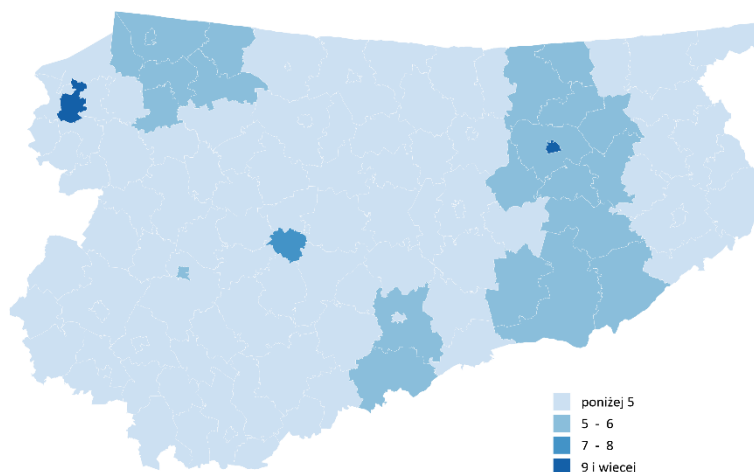
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Systemu Monitorowania Strategii.

W roku 2020 do realizacji celu operacyjnego *Profesjonalne organizacje* pośrednio przyczyniło się 158 przedsięwzięć z 8 innych celów operacyjnych. W największym stopniu były to projekty i inicjatywy z celu 1.1. *Użyteczne kwalifikacje i kompetencje* (63 przedsięwzięcia) oraz celu 1.2. *Nowoczesne usługi* (62). Projekty i inicjatywy jedynie z trzech celów operacyjnych, tj. celu 2.2. *Inteligentna specjalizacja*, celu 4.2. *Optymalna infrastruktura rozwoju* oraz celu 4.3. *Wyjątkowe środowisko przyrodnicze, nie* przyczyniają się do działań określonych w celu operacyjnym *Profesjonalne organizacje*.

Analiza rozkładu terytorialnego przedsięwzięć realizowanych w ramach celu operacyjnego *Profesjonalne organizacje* pokazuje, że dotyczą one wszystkich gmin województwa warmińsko-mazurskiego.

W 2020 roku relatywnie najwięcej przedsięwzięć realizowanych było w mieście Elbląg (10), gminie miejskiej Giżycko (9) oraz w mieście Olsztyn (7). W pozostałych gminach regionu liczba dotyczących ich przedsięwzięć mieściła się w przedziale 4-6.

Liczba projektów i inicjatyw realizowanych w poszczególnych gminach województwa warmińsko-mazurskiego [szt.]



Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Systemu Monitorowania Strategii.

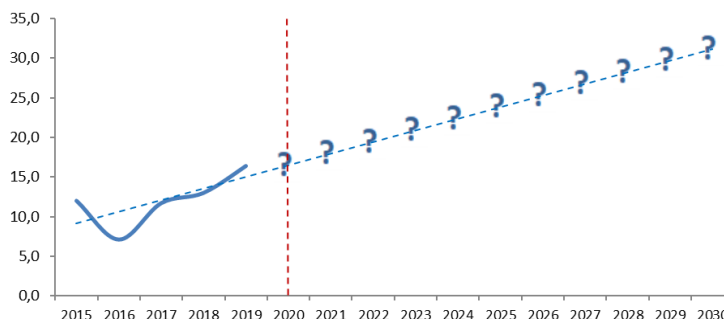
Nazwa projektu/inicjatywy	Karty usług
Realizator projektu/inicjatywy	Urząd Miejski w Elblągu
Opis projektu/inicjatywy	W celu ułatwienia klientom Urzędu Miejskiego w Elblągu poznania i zrozumienia obowiązującego prawa w zakresie danej sprawy oraz usprawnienia procesów usługowych dokonuje się systematycznej aktualizacji Kart Usług wraz z załącznikami. Karty usług stanowią opis najczęściej załatwianych spraw, przedstawiając podstawę prawną oraz główne informacje o m.in. opłatach, miejscu i terminie załatwienia danej sprawy, a także wykaz niezbędnych dokumentów. Według stanu na koniec 2020 r. w Urzędzie Miasta w Elblągu obowiązywały 273 karty usług, z których korzystają klienci Urzędu. Ponadto w 2020 r. dokonano aktualizacji 63 kart.
Źródło finansowania	Inicjatywa bezkosztowa
Nazwa projektu/inicjatywy	Pozyskiwanie wykwalifikowanych pracowników dla małych i średnich przedsiębiorstw poprzez podnoszenie kwalifikacji i integrację cudzoziemców
Realizator projektu/inicjatywy	Warmińsko-Mazurska Izba Rzemiosła i Przedsiębiorczości w Olsztynie
Opis projektu/inicjatywy	Celem projektu jest szybka i trwała integracja nowo przybyłych migrantów/uchodźców w życie zawodowe oraz przeciwdziałanie rosnącemu niedoborowi wykwalifikowanych przedsiębiorców.

	<p>Wiarygodna identyfikacja kompetencji, zdolności i predyspozycji do pracy możliwa jest poprzez dwuetapową procedurę:</p> <ul style="list-style-type: none"> – ukończenie wysokiej jakości i kompleksowego programu doskonalenia zawodowego, z oficjalnie uznanym dyplomem, który odpowiada wynikom oceny kompetencji; – indywidualny coaching i długoterminowe staże pracy w sektorze w MŚP. <p>W 2020 roku w województwie warmińsko-mazurskim w przeprowadzono dwa szkolenia dla grupy 54 uczestników projektu.</p> <p>Warmińsko-Mazurska Izba Rzemiosła i Przedsiębiorczości w Olsztynie jest jednym z partnerów tego międzynarodowego projektu, natomiast liderem jest Hanse Parlament – związek ponad 50 izb przemysłowych, handlowych i rzemieślniczych oraz innych organizacji w regionie Morza Bałtyckiego, których głównym celem jest wzmocnienie pozycji małych i średnich przedsiębiorstw.</p>
Źródło finansowania	Fundusze Unii Europejskiej w ramach programu Erasmus+
Nazwa projektu/inicjatywy	Recertyfikacja systemu zarządzania jakością zgodnego z normą PN-EN ISO 9001:2015
Realizator projektu/inicjatywy	Urząd Miasta Olsztyna
Opis projektu/inicjatywy	System Zarządzania Jakością został wdrożony w celu ciągłego doskonalenia Urzędu Miasta Olsztyna oraz zapewnienia wysokiej jakości usług świadczonych na rzecz interesantów. Proces recertyfikacji przeprowadzono w celu potwierdzenia stałej zgodności i skuteczności funkcjonowania Systemu Zarządzania Jakością w zakresie świadczenia usług publicznych związanych z zadaniami administracji samorządowej.
Źródło finansowania	Budżet jednostki samorządu terytorialnego

Realizacja działań w ramach celu operacyjnego *Profesjonalne organizacje* powinna spowodować wzrost odsetka przedsiębiorstw z województwa warmińsko-mazurskiego otrzymujących zamówienia przez sieci komputerowe.

Według danych GUS, odsetek ten w naszym regionie systematycznie wzrasta od 2016 r. i w 2019 r. osiągnął wartość 16,4%. Wartość ta była porównywalna z przeciętną wartością krajową, która ukształtowała się na poziomie 16,5%. Zakłada się, że w 2030 r. poziom wskaźnika będzie wyższy od wartości bazowej (7,1%).

Przedsiębiorstwa otrzymujące zamówienia przez sieci komputerowe [%]



Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL.

Przedsiębiorstwa otrzymujące zamówienia przez sieci komputerowe [%]

2016 (wartość bazowa)	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030 (wartość docelowa)
7,1	11,7	13,0	16,4											wzrost

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL.

W warunkach stale zmieniającego się otoczenia, konieczne jest, aby różnego rodzaju instytucje stale udoskonalały swoje usługi. Tymczasem z badania opinii przeprowadzonego wśród regionalnych instytucji otoczenia biznesu wynika, że jedynie 36,4% z nich poprawiło w 2020 r. jakość przynajmniej jednej z oferowanych przez siebie usług w stosunku do 2019 r. Niemniej jednak przedsiębiorcy dość wysoko oceniają jakość usług świadczonych przez instytucje otoczenia biznesu. Średnia ich ocena wyniosła 4,5 (w skali od 1 do 5). Najwyższe oceny otrzymały: wsparcie ekspansji zagranicznej (5,00), doradztwo (4,69) oraz usługi wspierające innowacyjność (4,67).

Odsetek instytucji otoczenia biznesu twierdzących, że w ostatnim roku podniosły jakość oferowanych usług [%]

2020 (wartość bazowa)	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030 (wartość docelowa)
36,4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	wzrost

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań Barometru instytucjonalnego 2020.

Wysoką jakość usług świadczonych przez instytucje otoczenia biznesu województwa warmińsko-mazurskiego potwierdza odsetek przedsiębiorstw twierdzących, że IOB świadczą usługi na dobrym, krajowym poziomie. Co prawda wyniósł on tylko 32,6%, ale jedynie 4,2% przedsiębiorców oceniło poziom świadczonych usług jako niższy niż ten występujący generalnie w kraju. Około 60,6% przedsiębiorców miało problem z określeniem tej kwestii, co wynika zapewne z faktu braku korzystania z usług instytucji innych niż te z regionu.

Odsetek przedsiębiorstw twierdzących, że IOB świadczą usługi na dobrym, krajowym poziomie [%]

2020 (wartość bazowa)	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030 (wartość docelowa)
32,6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	wzrost

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań Barometru gospodarczego 2020.

Podsumowanie realizacji celu operacyjnego

W 2020 roku najwięcej przedsięwzięć realizowanych w ramach niniejszego celu dotyczyło specjalizacji organizacji poprzez wdrażanie systemów jakości oraz wspieranie zmian organizacyjnych. W nieco mniejszym stopniu przeprowadzane projekty i inicjatywy koncentrowały się na wzmacnianiu konkurencyjności organizacji, głównie poprzez pozyskiwanie i wzmacnianie wykwalifikowanych kadr. Żaden projekt nie dotyczył natomiast tworzenia nowych organizacji. Najprawdopodobniej wynikało to z faktu, iż rok 2020 był zdominowany przez kryzys wywołany pandemią koronawirusa, a niestabilna i nieprzewidywalna sytuacja nie zachęcała do angażowania się w tak ambitne i wymagające projekty. Wyraźny jest również niedobór przedsięwzięć dotyczących współpracy między organizacjami w zakresie podnoszenia kompetencji mieszkańców. Bardzo pozytywnym zjawiskiem jest fakt, iż regionalni przedsiębiorcy wysoko oceniają jakość usług świadczonych przez instytucje otoczenia biznesu. Pomimo tak wysokich not, część organizacji świadczących usługi dla biznesu stara

się jeszcze bardziej zwiększać jakość oferowanych usług. Problematyczne jest jednak to, że zdecydowana większość przedsiębiorców z naszego regionu nie odczuwa potrzeby korzystania z tego rodzaju usług. Tymczasem mogą one pomóc regionalnym przedsiębiorcom rozwinąć i zwiększyć ekspansję działalności gospodarczej.

Cel strategiczny 2. Inteligentna produktywność

Cel operacyjny 2.1. Satysfakcjonująca praca

Wyzwaniem regionu jest zwiększenie liczby konkurencyjnych miejsc pracy, wymagających relatywnie większych kwalifikacji i kompetencji, a jednocześnie dających lepsze możliwości realizacji ambicji życiowych zarówno pod względem zawodowym, jak i finansowym. Konieczne jest do tego koncentrowanie wysiłków rozwojowych na sprzyjaniu powstawaniu miejsc pracy, które będą mogły przetrwać w dobie konkurencji człowieka ze sztuczną inteligencją. Służyć mogą temu m.in. zmiany organizacyjne w firmach polegające na zwiększeniu wydajności i uelastycznieniu pracy czy wykorzystaniu nowych technologii, działania dotyczące infrastruktury sprzyjającej przedsiębiorczości, a także promocja i wsparcie w zakładaniu oraz prowadzeniu działalności gospodarczej.

Działania podjęte w roku 2020 w ramach celu operacyjnego *Satysfakcjonująca praca* przedstawione zostały na diagramie (na podstawie danych z Sytemu Monitorowania Strategii):



Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Systemu Monitorowania Strategii.

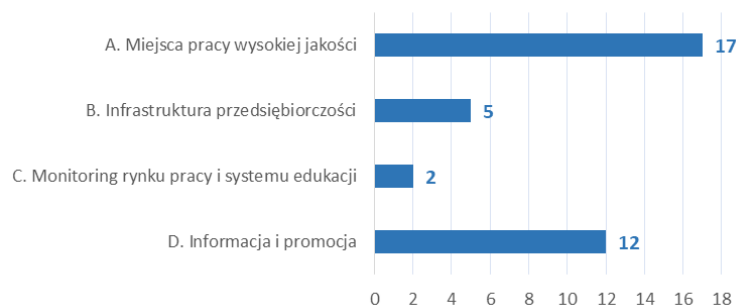
Podsumowanie wskaźników działań przyjętych do monitorowania realizacji celu operacyjnego *Satysfakcjonująca praca* przedstawione zostało w tabeli:

Wskaźniki strategiczne z Systemu Monitorowania Strategii	2020
Liczba projektów i/lub inicjatyw na rzecz rozwoju parków naukowo-technologicznych, inkubatorów technologicznych, inkubatorów przedsiębiorczości [szt.]	3
Liczba projektów i/lub inicjatyw na rzecz przedsiębiorców [szt.]	13

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Systemu Monitorowania Strategii.

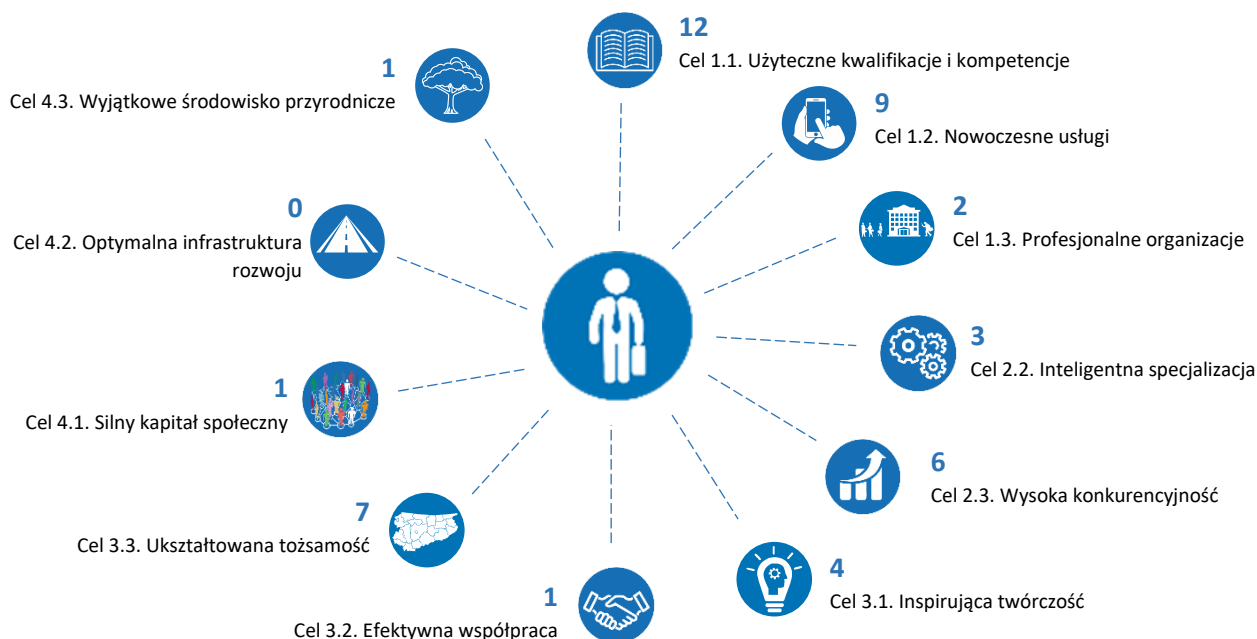
W ramach celu operacyjnego zaplanowano realizację projektów oraz inicjatyw w czterech działaniach. Są one nakierowane na powstawanie miejsc pracy wysokiej jakości (poprzez np. zmiany organizacyjne i wdrażanie modeli zwiększających wydajność pracy, obniżanie kosztów działalności firm, kształcenie ustawiczne), rozwój infrastruktury wspierającej przedsiębiorczość, monitoring rynku pracy i systemu edukacji oraz doradztwo i promocję postaw przedsiębiorczych. W roku 2020 najwięcej przedsięwzięć przyczyniło się do realizacji działania *Miejsca pracy wysokiej jakości* (17 przedsięwzięć) oraz *Informacja i promocja* (12).

Liczba projektów realizowanych w poszczególnych działaniach [szt.]



Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Systemu Monitorowania Strategii.

Do osiągnięcia celu *Satysfakcjonująca praca* pośrednio przyczyniła się również część projektów i inicjatyw realizowanych w ramach pozostałych celów operacyjnych Strategii *Warmińsko-Mazurskie 2030. Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego*, co zostało zaprezentowane na poniższym diagramie.



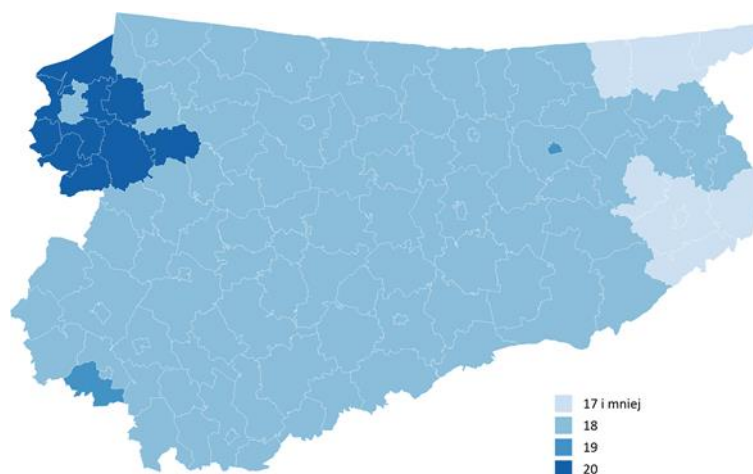
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Systemu Monitorowania Strategii.

W roku 2020 do realizacji celu operacyjnego *Satysfakcjonująca praca* pośrednio przyczyniło się 46 przedsięwzięć z 10 innych celów operacyjnych. W największym stopniu były to projekty i inicjatywy z celu 1.1. *Użyteczne kwalifikacje i kompetencje* (12 przedsięwzięć), celu 1.2. *Nowoczesne usługi* (9) oraz celu 3.3. *Ukształtowana tożsamość* (7). Jedynie projekty i inicjatywy z celu operacyjnego 4.2. *Optymalna infrastruktura rozwoju* nie przyczyniają się do działań określonych w celu operacyjnym *Satysfakcjonująca praca*.

Analiza rozkładu terytorialnego przedsięwzięć realizowanych w ramach celu operacyjnego *Satysfakcjonująca praca* pokazuje, że dotyczą one wszystkich gmin województwa warmińsko-mazurskiego.

Relatywnie najwięcej przedsięwzięć (po 20) realizowanych było w gminach leżących na obszarze powiatu elbląskiego. W pozostałych gminach regionu liczba dotyczących ich przedsięwzięć mieściła się w przedziale 16-19.

Liczba projektów i inicjatyw realizowanych w poszczególnych gminach województwa warmińsko-mazurskiego [szt.]



Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Systemu Monitorowania Strategii.

W poniższej tabeli przedstawione zostały przykładowe projekty/inicjatywy realizujące cel operacyjny 2.1. *Satysfakcjonująca praca*.

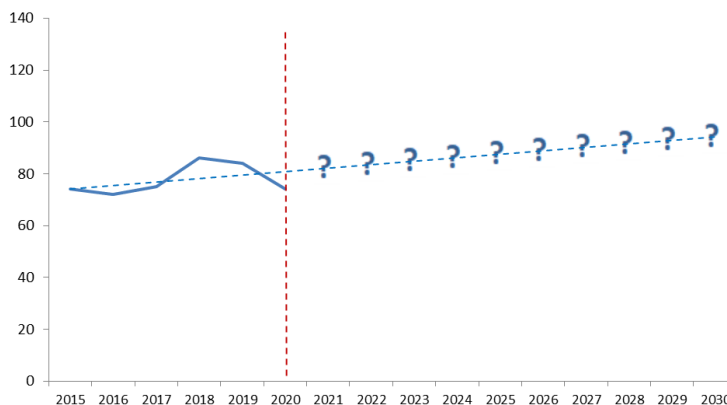
Nazwa projektu/inicjatywy	Monitoring rynku pracy i systemu edukacji – Barometr zawodów
Realizator projektu/inicjatywy	Wojewódzki Urząd Pracy w Olsztynie i Powiatowe Urzędy Pracy
Opis projektu/inicjatywy	Barometr zawodów to badanie jakościowe określające zapotrzebowanie na pracowników w perspektywie najbliższych 12 miesięcy. Zostało ono przeprowadzone (po raz piąty) we wszystkich powiatach województwa warmińsko-mazurskiego. W ramach badania poddano analizie sytuację na lokalnym rynku pracy, w wyniku czego powstała mapa zawodów określająca relację między popytem a podażą dostępnej siły roboczej. Wyniki Barometru wykorzystywane są m.in. przy planowaniu kariery zawodowej (w pracy doradców zawodowych, w poradniach psychologiczno-pedagogicznych, przez dyrektorów szkół zawodowych), przy poszukiwaniu pracy w zawodzie oraz do analiz rynku pracy.
Źródło finansowania	Fundusz Pracy
Nazwa projektu/inicjatywy	Funkcjonowanie Warmińsko-Mazurskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej
Realizator projektu/inicjatywy	Warmińsko-Mazurska Specjalna Strefa Ekonomiczna SA
Opis projektu/inicjatywy	Warmińsko-Mazurska Specjalna Strefa Ekonomiczna SA powstała 19.02.1997 r. w ramach rządowego programu wspierania przedsiębiorstw przeprowadzających nowe inwestycje, przede wszystkim poprzez zwolnienia z podatku dochodowego na określonych terenach. Strefa, tak jak i wszystkie pozostałe SSE, będzie funkcjonować do końca 2026 r., a docelowo zostanie zastąpiona przez program <i>Polska Strefa Inwestycji</i> wprowadzony w 2018 r. Wydane do tej pory zezwolenia na prowadzenie działalności gospodarczej na terenie Warmińsko-Mazurskiej

	Specjalnej Strefy Ekonomicznej pozostają w mocy, jednak nowe nie są już wydawane.
Źródło finansowania	Inicjatywa bezkosztowa
Nazwa projektu/inicjatywy	Polska Strefa Inwestycji
Realizator projektu/inicjatywy	Warmińsko-Mazurska Specjalna Strefa Ekonomiczna SA
Opis projektu/inicjatywy	Polska Strefa Inwestycji to rządowy program wsparcia dla inwestorów wprowadzony Ustawą z dnia 10 maja 2018 r. o wspieraniu nowych inwestycji, która weszła w życie 30 czerwca 2018 r. Program ten zastąpi dotychczasowe Specjalne Strefy Ekonomiczne, a podstawową wprowadzoną w nim zmianą (obok m.in. konieczności spełnienia zarówno kryteriów ilościowych, jak i jakościowych w celu ubiegania się o wsparcie) jest możliwość uzyskania zwolnienia podatkowego, w sytuacji prowadzenia działalności gospodarczej również poza obszarem SSE. W 2020 r. W-MSSE w ramach programu udzieliła 75 usług doradczych.
Źródło finansowania	Inicjatywa bezkosztowa

Realizacja działań w ramach celu operacyjnego *Satysfakcjonująca praca* powinna spowodować wzrost liczby nowo rejestrowanych podmiotów gospodarki narodowej w województwie warmińsko-mazurskim oraz wzrost liczby osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą.

Według danych GUS, liczba nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarki narodowej (w rejestrze REGON) na 10 tys. ludności w województwie warmińsko-mazurskim spadła od 2018 r. i w pierwszym roku realizacji *Strategii* (2020 r.) osiągnęła wartość 74 szt. Stanowiło to 86% średniej krajowej – najwięcej od 2015 roku. Zakłada się, że w 2030 r. poziom wskaźnika będzie wyższy od wartości bazowej (86 szt.).

Nowo zarejestrowane podmioty gospodarki narodowej na 10 tys. ludności [szt.]



Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL.

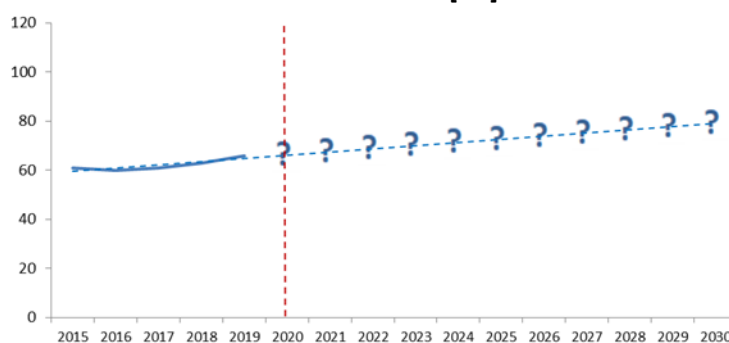
Nowo zarejestrowane podmioty gospodarki narodowej na 10 tys. ludności [szt.]

2018 (wartość bazowa)	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030 (wartość docelowa)
86	84	74	-	-	-	-	-	-	-	-	-	wzrost

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL.

Liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w przeliczeniu na 1000 ludności województwa warmińsko-mazurskiego systematycznie rosła od roku 2017. W 2019 r. wyniosła 66 osób i była wyższa od wartości bazowej. Stanowiła ona prawie 80% wartości krajowej. Zakłada się, że w 2030 r. poziom wskaźnika będzie wyższy od wartości bazowej (63 osoby).

Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 1000 ludności [os.]



Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL.

Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 1000 ludności [os.]

2018 (wartość bazowa)	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030 (wartość docelowa)
63	66	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	wzrost

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL.

Wyniki badania opinii mieszkańców regionu pokazały, że tylko 50% z nich uważa, że w województwie warmińsko-mazurskim można znaleźć satysfakcjonującą pracę. W opinii mieszkańców problemy z pozyskaniem zadowalającej pracy wynikają głównie ze specyfiki rynku pracy województwa warmińsko-mazurskiego, tj. ogólnie małej liczby dostępnych miejsc pracy oraz niskiego poziomu wynagrodzeń. Potwierdzają to wyniki badania przedsiębiorców z województwa warmińsko-mazurskiego wskazujące, że ok. połowa z nich nie planuje zatrudnienia nowych pracowników w roku 2021.

Postrzeganie możliwości znalezienia wysokiej jakości miejsca pracy nie jest uzależnione od wykształcenia mieszkańców. W województwie warmińsko-mazurskim dla każdego stopnia wykształcenia poziom jakości dostępnych miejsc pracy jest porównywalny. Biorąc pod uwagę wiek mieszkańców, okazuje się, że stosunkowo duży odsetek ludzi młodych w wieku 15-24 lat, którzy nie weszli jeszcze na rynek pracy lub funkcjonują na nim od niedawna, zauważa w województwie warmińsko-mazurskim pracę, która ich satysfakcjonuje. Wraz ze wzrostem wieku mieszkańców liczba takich osób zmniejsza się.

Odsetek mieszkańców twierdzących, że w województwie warmińsko-mazurskim można znaleźć satysfakcjonującą pracę [%]

2020 (wartość bazowa)	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030 (wartość docelowa)
50	-	-	-	-	-	-	-	-	-	wzrost

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań Barometru społecznego 2020.

Porównywalny odsetek mieszkańców województwa, tj. 54,9%, jest zadowolonych z obecnie wykonywanej pracy. Istotnym czynnikiem braku zadowolenia z niej jest niski poziom wynagrodzeń. Satysfakcja z pracy nie jest jednak kluczowym aspektem podjęcia decyzji mieszkańców województwa o zmianie miejsca zamieszkania. W przeciwieństwie do oceny możliwości znalezienia satysfakcjonującej pracy, zadowolenie z tej już wykonywanej wzrasta wraz z wiekiem mieszkańców.

Odsetek mieszkańców zadowolonych z wykonywanej obecnie pracy [%]

2020 (wartość bazowa)	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030 (wartość docelowa)
54,9	-	-	-	-	-	-	-	-	-	wzrost

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań Barometru społecznego 2020.

Podsumowanie realizacji celu operacyjnego

W 2020 r. gospodarka regionu była pod wpływem kryzysu związanego z pandemią Covid-19, a priorytety polityki rozwoju koncentrowały się na łagodzeniu wpływu negatywnych skutków na aktywność gospodarczą. Wdrażano szereg działań ukierunkowanych na ochronę miejsc pracy, zapobieganie wzrostowi bezrobocia oraz wspieranie przedsiębiorstw poprzez ograniczenie kosztów ich funkcjonowania i poprawę płynności finansowej. Mimo, iż uwaga została przeniesiona na nowe zadania wynikające z konieczności przeciwdziałania skutkom pandemii, realizowano także przedsięwzięcia polegające na aktywizacji zawodowej osób bezrobotnych, a także na oferowaniu możliwości kształcenia ustawicznego zarówno dla pracowników, jak i pracodawców, w celu dopasowania kompetencji do wymagań dynamicznie zmieniającej się gospodarki.

Pozytywnym zjawiskiem jest, że prawie 60% realizowanych w jego ramach przedsięwzięć było skierowanych do przedsiębiorców, a 77% wpisywało się w działanie dotyczące miejsc pracy wysokiej jakości. Jest to o tyle ważne, że tylko połowa mieszkańców jest zadowolona z obecnie wykonywanej pracy. Nie wszystkie przedsięwzięcia były realizowane przy organizacyjnym lub finansowym wsparciu Samorządu Województwa Warmińsko-Mazurskiego (36,4%), co pokazuje zaangażowanie i wkład różnych interesariuszy w realizację wspólnej dla całego regionu *Strategii*.

Oprócz działań realizowanych przez publiczne służby zatrudnienia można zaobserwować aktywność parków technologicznych i inkubatorów przedsiębiorczości w zakresie usług sprzyjających rozwojowi firm, tworzenia warunków do rozpoczynania działalności gospodarczej i utrzymania jej w najtrudniejszym okresie pierwszych 3 lat oraz promocji postaw innowacyjnych i przedsiębiorczych.

Dużym wsparciem realizacji celu operacyjnego *Satysfakcjonująca praca* był Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020.

Cel operacyjny 2.2. Inteligentna specjalizacja

Kierowanie interwencji publicznej szczególnie na obszary gospodarcze wykazujące największy potencjał innowacyjny i konkurencyjny w regionie ma na celu zapewnienie mu szybszego i trwalszego rozwoju. W województwie warmińsko-mazurskim są obecnie zidentyfikowane trzy inteligentne specjalizacje: ekonomia wody, żywność wysokiej jakości oraz drewno i meblarstwo, a także obszary je wspierające: ICT, bezpieczeństwo, logistyka, finansowanie, targi i promocja. Jednocześnie trwają prace nad zidentyfikowaniem nowych przestrzeni gospodarki regionu, które mogłyby stać się kolejnymi inteligentnymi specjalizacjami. Działania celu operacyjnego nakierowane są również na wzmacnianie współpracy z jednostkami naukowymi i badawczo-rozwojowymi, a także zwiększanie jakości usług instytucji otoczenia biznesu.

Działania podjęte w roku 2020 w ramach celu operacyjnego *Inteligentna specjalizacja* przedstawione zostały na diagramie (na podstawie danych z Sytemu Monitorowania Strategii):



Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Systemu Monitorowania Strategii.

Podsumowanie wskaźników działań przyjętych do monitorowania realizacji celu operacyjnego *Inteligentna specjalizacja* przedstawione zostało w tabeli:

Wskaźniki strategiczne z Systemu Monitorowania Strategii	2020
Liczba projektów i/lub inicjatyw na rzecz rozwoju inteligentnych specjalizacji [szt.]	22
Liczba projektów i/lub inicjatyw realizowanych we współpracy biznes – nauka [szt.]	8

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Systemu Monitorowania Strategii.

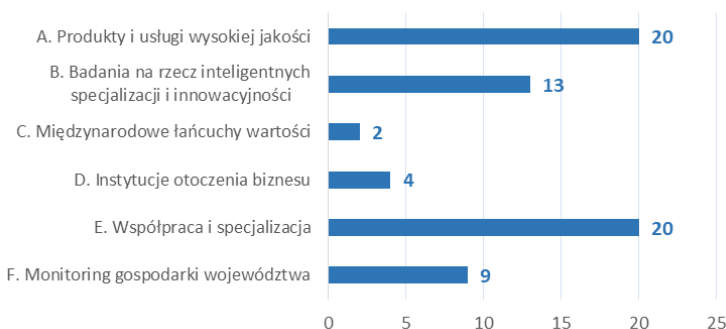
W ramach celu operacyjnego zaplanowano realizację projektów oraz inicjatyw w sześciu działaniach. Są one nakierowane na powstawanie produktów i usług wysokiej jakości, rozwój i prowadzenie badań na rzecz inteligentnych

specjalizacji i innowacyjności oraz rozwój międzynarodowych łańcuchów wartości firm (przez np. wsparcie inwestycyjne, usługi i doradztwo dla firm). Ważnym elementem jest też rozwój instytucji otoczenia biznesu, współpraca w ramach istniejących specjalizacji i poszukiwania nowych, a także prowadzenie monitoringu

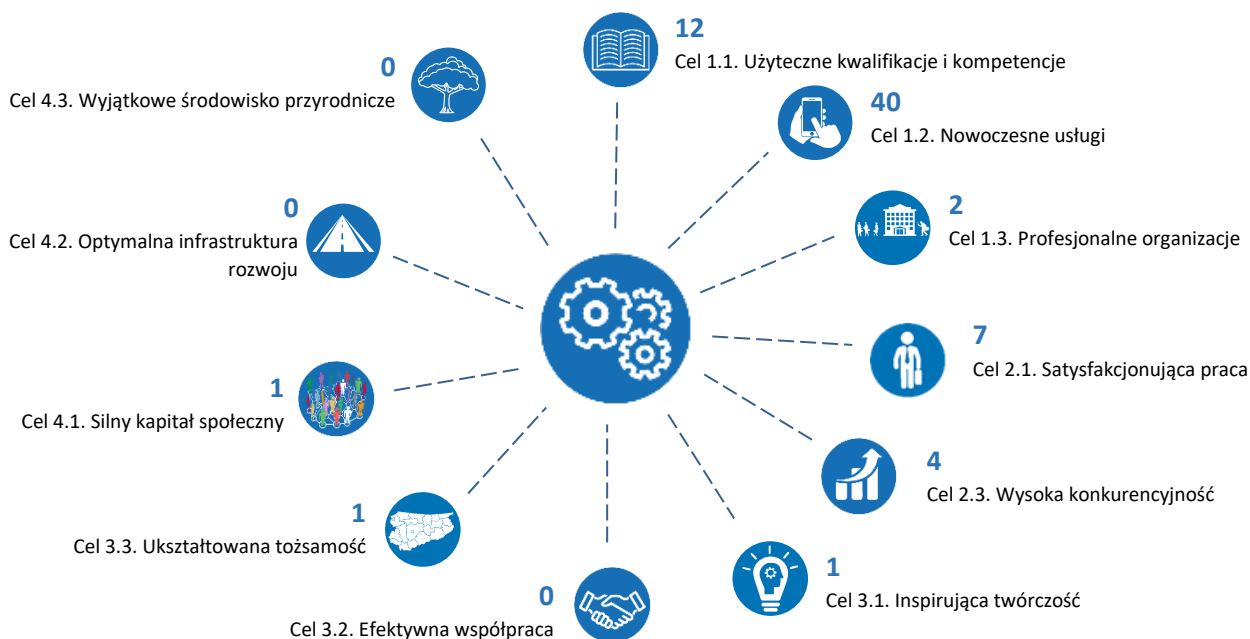
gospodarki regionu. W 2020 roku najwięcej przedsięwzięć przyczyniło się do realizacji działania *Produkty i usługi wysokiej jakości* oraz *Współpraca i specjalizacja* (po 20 przedsięwzięć), a także *Badania na rzecz inteligentnych specjalizacji i innowacyjności* (13).

Do osiągnięcia celu *Inteligentna specjalizacja* pośrednio przyczyniła się również część projektów i inicjatyw realizowanych w ramach pozostałych celów operacyjnych Strategii *Warmińsko-Mazurskie 2030. Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego*, co zostało zaprezentowane na poniższym diagramie.

Liczba projektów realizowanych w poszczególnych działaniach [szt.]



Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Systemu Monitorowania Strategii.



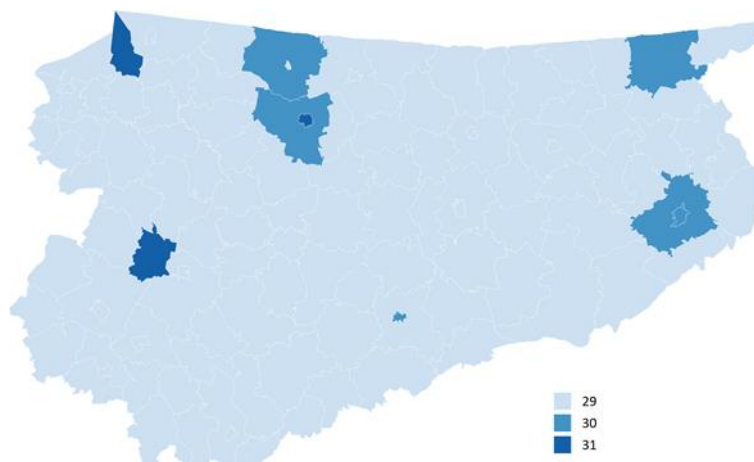
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Systemu Monitorowania Strategii.

W roku 2020 do realizacji celu operacyjnego *Inteligentna specjalizacja* pośrednio przyczyniło się 68 przedsięwzięć z 8 innych celów operacyjnych. W największym stopniu były to projekty i inicjatywy z celu 1.2. *Nowoczesne usługi* (40 przedsięwzięć) oraz 1.1. *Użyteczne kwalifikacje i kompetencje* (12). Na działania określone w celu operacyjnym nie wpłynęły żadne przedsięwzięcia z 3 celów

operacyjnych, tj. celu 3.2 *Efektywna współpraca*, 4.2. *Optymalna infrastruktura rozwoju* oraz 4.3 *Wyjątkowe środowisko przyrodnicze*.

Analiza rozkładu terytorialnego przedsięwzięć realizowanych w ramach celu operacyjnego *Satysfakcjonująca praca* pokazuje, że dotyczą one wszystkich gmin województwa warmińsko-mazurskiego. Rozkład ten jest praktycznie równomierny i waha się w granicach 29-31 projektów/inicjatyw w każdej gminie. W poniższej tabeli przedstawione zostały przykładowe projekty/inicjatywy realizujące cel operacyjny 2.2. *Inteligentna specjalizacja*.

Liczba projektów i inicjatyw realizowanych w poszczególnych gminach województwa warmińsko-mazurskiego [szt.]



Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Systemu Monitorowania Strategii.

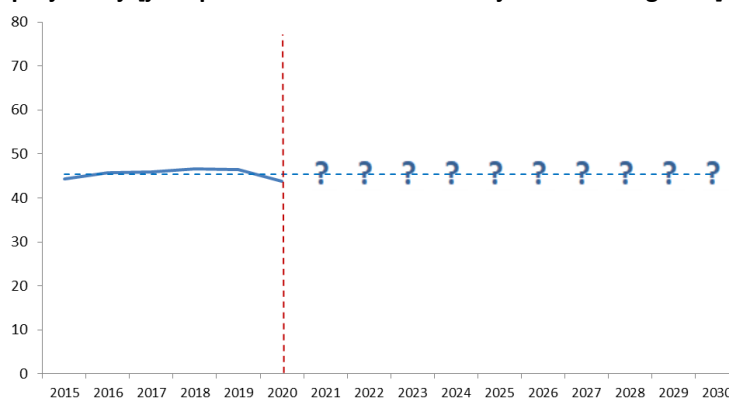
Nazwa projektu/inicjatywy	Centrum Badań Środowiska i Innowacyjnych Technologii Żywności dla Jakości Życia
Realizator projektu/inicjatywy	Institut Rozrodu Zwierząt i Badań Żywności PAN w Olsztynie
Opis projektu/inicjatywy	W ramach projektu powstanie <i>Centrum Badań Środowiska i Innowacyjnych Technologii Żywności dla Jakości Życia</i> , budujące przewagę konkurencyjną regionu i kraju poprzez specjalizację w branży rolno-spożywczej i efektywne wykorzystanie infrastruktury proinnowacyjnej umożliwiającej realizację działań zbieżnych z inteligentnymi specjalizacjami regionu <i>żywność wysokiej jakości i ekonomia wody</i> . Chodzi o stworzenie ponadregionalnej specjalistycznej bazy naukowo-badawczej i badawczo-wdrożeniowej, dzięki powstaniu nowoczesnych, zintegrowanych laboratoriów, umożliwiających prowadzenie kompleksowych badań oraz intensyfikację transferu wiedzy do przedsiębiorstw funkcjonujących w sektorach: biotechnologia, przemysł spożywczy (produkcja zwierzęca i żywność prozdrowotna) oraz paszowy, a także usługi lekarsko-weterynaryjne. Cel zostanie osiągnięty poprzez wybudowanie i wyposażenie budynku Instytutu obejmującego część niegospodarczą zabezpieczającą potrzeby Instytutu oraz część gospodarczą obejmującą laboratoria usługowe tzw. core facilities, świadczące usługi badawcze podmiotom zewnętrznym na komercyjnych warunkach, a także wydawnictwo.
Źródło finansowania	Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014–2020
Nazwa projektu/inicjatywy	PROTEIN2FOOD – Development of high quality food protein through sustainable production and processing
Realizator projektu/inicjatywy	Institut Rozrodu Zwierząt i Badań Żywności PAN w Olsztynie

Opis projektu/inicjatywy	Głównym celem projektu PROTEIN2FOOD – <i>Rozwój wysokiej jakości białka żywności poprzez zrównoważoną produkcję i przetwórstwo</i> było opracowanie innowacyjnych produktów białkowych na bazie nasion roślin strączkowych i pseudozbóż, z uwzględnieniem takich priorytetów jak: zdrowie, bezpieczeństwo, wysoka jakość, środowisko, bioróżnorodność i ekonomia. W projekcie uczestniczyło 19 partnerów (instytucje naukowo-badawcze, producenci żywności, hodowcy i rolnicy) z 13 krajów.
Źródło finansowania	Fundusze Unii Europejskiej w ramach Programu Horyzont 2020
Nazwa projektu/inicjatywy	C-SNIPER: Campylobacter-Specific Nullification via Innovative Phage-mediated Enteropathogen Reduction
Realizator projektu/inicjatywy	Instytut Rozrodu Zwierząt i Badań Żywności PAN w Olsztynie
Opis projektu/inicjatywy	Głównym celem projektu jest opracowanie nowego produktu opartego na fagach, który będzie stosowany jako narzędzie biokontroli przed i/lub po uboju w celu zmniejszenia rozpowszechnienia Campylobacter u drobiu. Rozwiązanie C-SNIPER zwiększy bezpieczeństwo mięsa drobiowego i dobrostan zwierząt oraz zmniejszy ryzyko przenoszonej przez drób kampanylobakteriozy i wielolekooporności, umożliwiając w ten sposób produkcję bezpiecznych, dobrej jakości i zdrowych produktów drobiowych.
Źródło finansowania	Fundusze Unii Europejskiej w ramach Programu Horyzont 2020

Realizacja działań w ramach celu operacyjnego *Inteligentna specjalizacja* powinna spowodować wzrost udziału zatrudnienia w firmach z branż sklasyfikowanych do inteligentnych specjalizacji w zatrudnieniu w województwie ogółem, a także wzrost udziału wartości dodanej brutto w branżach powiązanych z inteligentnymi specjalizacjami w wartości dodanej brutto województwa ogółem (w cenach bieżących). Zakłada się też szybszy niż średnio w kraju wzrost wartości eksportu towarów zaliczanych do inteligentnych specjalizacji.

Zatrudnienie w firmach z branż sklasyfikowanych do inteligentnych specjalizacji w województwie warmińsko-mazurskim w relacji do zatrudnienia ogółem¹² w 2020 r. wynosiło 43,73% i było niższe zarówno od wartości z 2019 r., jak i wartości bazowej z 2018 r. Może to wskazywać, że panująca w roku 2020 pandemia koronawirusa w większym stopniu negatywnie wpłynęła na przedsiębiorstwa funkcjonujące w ramach inteligentnych

Zatrudnienie w firmach z branż sklasyfikowanych do inteligentnych specjalizacji [jako procent zatrudnienia w województwie ogółem]



Źródło: opracowanie własne na podstawie monitoringu inteligentnych specjalizacji województwa warmińsko-mazurskiego przeprowadzonego na podstawie danych GUS.

¹² Dane obejmują podmioty prowadzące księgi rachunkowe, w których liczba pracujących wynosi 10 osób i więcej.

specjalizacji niż pozostałe przedsiębiorstwa. Zakłada się, że w 2030 r. poziom wskaźnika będzie wyższy od wartości bazowej wynoszącej 46,62%.

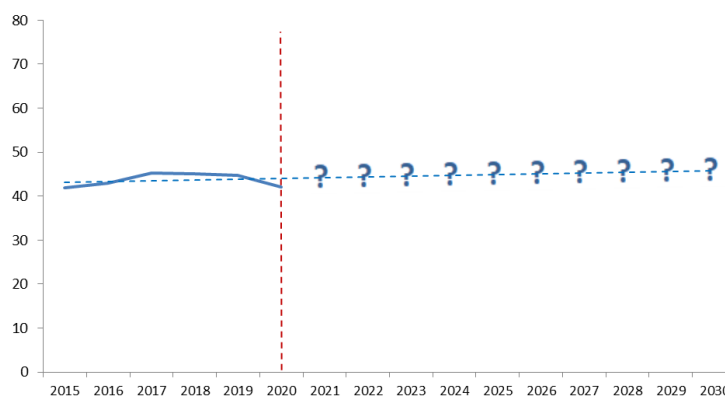
Zatrudnienie w firmach z branż sklasyfikowanych do inteligentnych specjalizacji [jako procent zatrudnienia w województwie ogółem]

2018 (wartość bazowa)	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030 (wartość docelowa)
46,62	46,41	43,73	-	-	-	-	-	-	-	-	-	wzrost

Źródło: opracowanie własne na podstawie monitoringu inteligentnych specjalizacji województwa warmińsko-mazurskiego przeprowadzonego na podstawie danych GUS.

Udział wartości dodanej brutto w branżach powiązanych z inteligentnymi specjalizacjami w wartości dodanej brutto województwa warmińsko-mazurskiego ogółem (mierzonej w cenach bieżących)¹³ w 2020 r. wynosił 42% i był niższy niż w dwóch poprzednich latach i jednocześnie porównywalny z poziomem z 2015 r. To również pokazuje negatywny wpływ pandemii koronawirusa na przedsiębiorstwa funkcjonujące w ramach inteligentnych specjalizacji. Zakłada się, że w 2030 r. poziom wskaźnika będzie wyższy od wartości bazowej z 2018 r., która wynosiła 45,1%.

Wartość dodana brutto w branżach powiązanych z inteligentnymi specjalizacjami jako procent wartości dodanej brutto województwa ogółem (mierzona w cenach bieżących)



Źródło: opracowanie własne na podstawie monitoringu inteligentnych specjalizacji województwa przeprowadzonego na podstawie danych GUS.

Wartość dodana brutto w branżach powiązanych z inteligentnymi specjalizacjami jako procent wartości dodanej brutto województwa ogółem (mierzona w cenach bieżących)

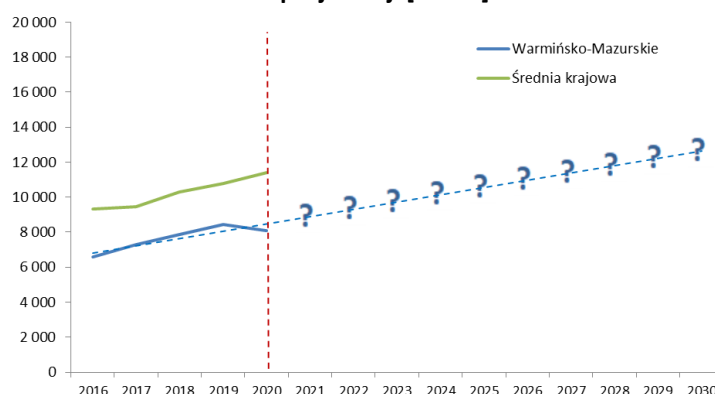
2018 (wartość bazowa)	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030 (wartość docelowa)
45,1	44,7	42,0	-	-	-	-	-	-	-	-	-	wzrost

Źródło: opracowanie własne na podstawie monitoringu inteligentnych specjalizacji województwa przeprowadzonego na podstawie danych GUS.

¹³ Dane obejmują podmioty prowadzące księgi rachunkowe, w których liczba pracujących wynosi 10 osób i więcej.

Wartość eksportu towarów zaliczanych do inteligentnych specjalizacji w 2020 r. w województwie warmińsko-mazurskim wyniosła 8 088,47 mln zł i w porównaniu do roku bazowego (2018 r.) wzrosła o 3,2%. Był to niższy wzrost niż przeciętnie w kraju, który w analogicznym okresie wyniósł 12,8%. Zakłada się, że wzrost osiągnięty w województwie warmińsko-mazurskim w 2030 r. w porównaniu do roku bazowego będzie wyższy niż średnio w kraju.

Wartość eksportu towarów zaliczanych do inteligentnych specjalizacji [mln zł]



Źródło: opracowanie własne na podstawie monitoringu inteligentnych specjalizacji województwa przeprowadzonego na podstawie danych KAS.

Wartość eksportu towarów zaliczanych do inteligentnych specjalizacji [mln zł]

2018 (wartość bazowa)	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030 (wartość docelowa)
7835,8 ¹⁴	8448,39	8088,47	-	-	-	-	-	-	-	-	-	wzrost powyżej średniego wzrostu w kraju

Źródło: opracowanie własne na podstawie monitoringu inteligentnych specjalizacji województwa warmińsko-mazurskiego przeprowadzonego na podstawie danych KAS¹⁵.

Do realizacji celu operacyjnego przyczyni się również współpraca firm z sektorem badawczo-rozwojowym i nauki. Niestety wyniki badania opinii przedsiębiorców z Warmii i Mazur pokazały ich znikomą skłonność do współpracy z sektorem nauki i B+R zarówno z województwa warmińsko-mazurskiego, jak i spoza regionu (odpowiednio tylko 3% i 0,5% firm podejmowało taką współpracę). Dodatkowo, ponad połowa realizowanej w województwie współpracy polegała na odbywaniu staży i praktyk oraz podnoszeniu kwalifikacji czy zdobywaniu wiedzy, co zasadniczo nie stanowi docelowej formy wspólnych działań na linii biznes-nauka, mającej zwiększyć konkurencyjność firm, np. poprzez wykorzystanie wyników dedykowanych im prac badawczych. Głównym powodem niepodejmowania przez przedsiębiorców współpracy z sektorem nauki i/lub B+R na Warmii i Mazurach był brak takiej potrzeby – jest to zatem szerokie pole do interwencji w ramach *Strategii*.

Odsetek przedsiębiorców potwierdzających współpracę w danym roku ze środowiskiem nauki i B+R w województwie warmińsko-mazurskim [%]

2020 (wartość bazowa)	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030 (wartość docelowa)
3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	wzrost

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań Barometru gospodarczego 2020.

Pozytywny jest fakt, że pomimo niewielkiego zainteresowania firm regionu współpracą z sektorem nauki lub B+R, to jak już do niej dochodziło, zdecydowana większość przedsiębiorców była z niej

¹⁴ Wskazana w *Strategii* wartość bazowa uległa w następnych latach korekcie/aktualizacji przez KAS. Zaktualizowaną wartość uwzględniono na wykresie.

¹⁵ KAS – Krajowa Administracja Skarbowa.

zadowolona – 91% tych współpracujących z sektorem nauki i/lub B+R w województwie i 100% współpracujących z podmiotami spoza województwa.

Odsetek przedsiębiorców zadowolonych ze współpracy ze środowiskiem nauki i B+R w województwie warmińsko-mazurskim [%]

2020 (wartość bazowa)	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030 (wartość docelowa)
91	-	-	-	-	-	-	-	-	-	wzrost

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań Barometru gospodarczego 2020.

Podsumowanie realizacji celu operacyjnego

W regionie zidentyfikowano liczne przedsięwzięcia wpływające na rozwój celu operacyjnego *Inteligentna specjalizacja*, zarówno podnoszące poziom zaangażowania firm w działalność badawczo-rozwojową, jak i zwiększające transfer wiedzy z sektora nauki do gospodarki. Przykładami takich działań są inkubatory innowacyjności przyczyniające się do inkubacji innowacyjnych pomysłów, w tym wsparcia procesu zarządzania innowacjami wśród przedsiębiorców oraz projekty infrastrukturalne i badawcze realizowane przez jednostki naukowe z regionu. Blisko 23% projektów dotyczyło współpracy na linii nauka – biznes. Jest to bardzo istotne, gdyż jak pokazują badania, znikomy odsetek przedsiębiorców nawiązuje współpracę z jednostkami naukowo-badawczymi.

W roku 2020 zidentyfikowano liczne projekty i inicjatywy skoncentrowane na inteligentnej specjalizacji *żywność wysokiej jakości* oraz *ekonomia wody* (gdzie szczególna uwaga poświęcona została kwestiom oferty turystycznej). Podjęto również działania na rzecz identyfikacji nowej inteligentnej specjalizacji województwa pn. *Zdrowe życie*. Inicjatywa umożliwiła mobilizację MŚP, IOB, jednostek B+R oraz NGO w celu zdefiniowania zasobów i potencjału branży oraz określenie możliwości i ścieżki jej rozwoju. Na uwagę zasługują również coraz liczniejsze projekty mające na celu budowanie różnych form współpracy interesariuszy ekosystemu innowacyjnego w regionie, a także udział instytucji w projektach międzynarodowych umożliwiających budowanie relacji i powiązań, a także wymianę wiedzy i doświadczeń. Co ważne, w blisko połowie projektów/inicjatyw uczestniczyły uczelnie wyższe, instytucje badawczo-rozwojowe lub otoczenia biznesu.

Cel operacyjny 2.3. Wysoka konkurencyjność

W dobie gospodarki globalnej i niesłabnącej presji na rozwój w każdym obszarze, jedną z ważniejszych kwestii dotyczących województwa warmińsko-mazurskiego jest zapewnienie odpowiedniej konkurencyjności gospodarczej. Ze względu na uwarunkowania regionu, jako słabiej rozwiniętego, osiąganie tej konkurencyjności nie będzie odbywało się poprzez konieczność intensywnej rywalizacji o najlepsze miejsca na arenie krajowej czy międzynarodowej, a raczej polegało na dążeniu do jak najpełniejszego wykorzystania potencjału w celu zapewnienia odpowiedniego klimatu dla wzrostu innowacyjności i przedsiębiorczości. Ważne zatem jest wspieranie wszelkich przejawów aktywności na rynkach globalnych, podnoszenia atrakcyjności inwestycyjnej, dostosowania przedsiębiorstw do funkcjonowania w gospodarce cyfrowej oraz aktywności promocyjnej.

Działania podjęte w roku 2020 w ramach celu operacyjnego *Wysoka konkurencyjność* przedstawione zostały na diagramie (na podstawie danych z Sytemu Monitorowania Strategii):



Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Systemu Monitorowania Strategii.

Podsumowanie wskaźników działań przyjętych do monitorowania realizacji celu operacyjnego *Wysoka konkurencyjność* przedstawione zostało w tabeli:

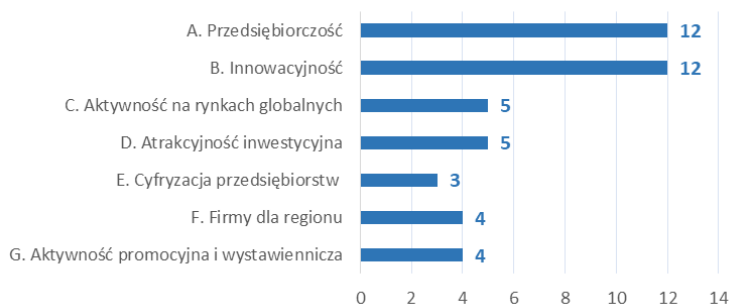
Wskaźniki strategiczne z Systemu Monitorowania Strategii	2020
Liczba projektów i/lub inicjatyw na rzecz przedsiębiorców [szt.]	16
Liczba projektów i/lub inicjatyw realizowanych we współpracy biznes – IOB (w tym administracja) [szt.]	4

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Systemu Monitorowania Strategii.

W ramach celu operacyjnego zaplanowano realizację projektów oraz inicjatyw w siedmiu działaniach. Są one nakierowane na wspieranie przedsiębiorczości (poprzez np. tworzenie funkcjonalnych, a także cyfrowych przestrzeni

biznesowych), innowacyjności (m.in. przez odpowiednie inwestycje czy wsparcie infrastruktury), wzmacnianie aktywności na rynkach globalnych (np. przez budowanie wizerunku województwa na arenie międzynarodowej i działania proeksportowe) oraz atrakcyjności inwestycyjnej dzięki m.in. podnoszeniu efektywności

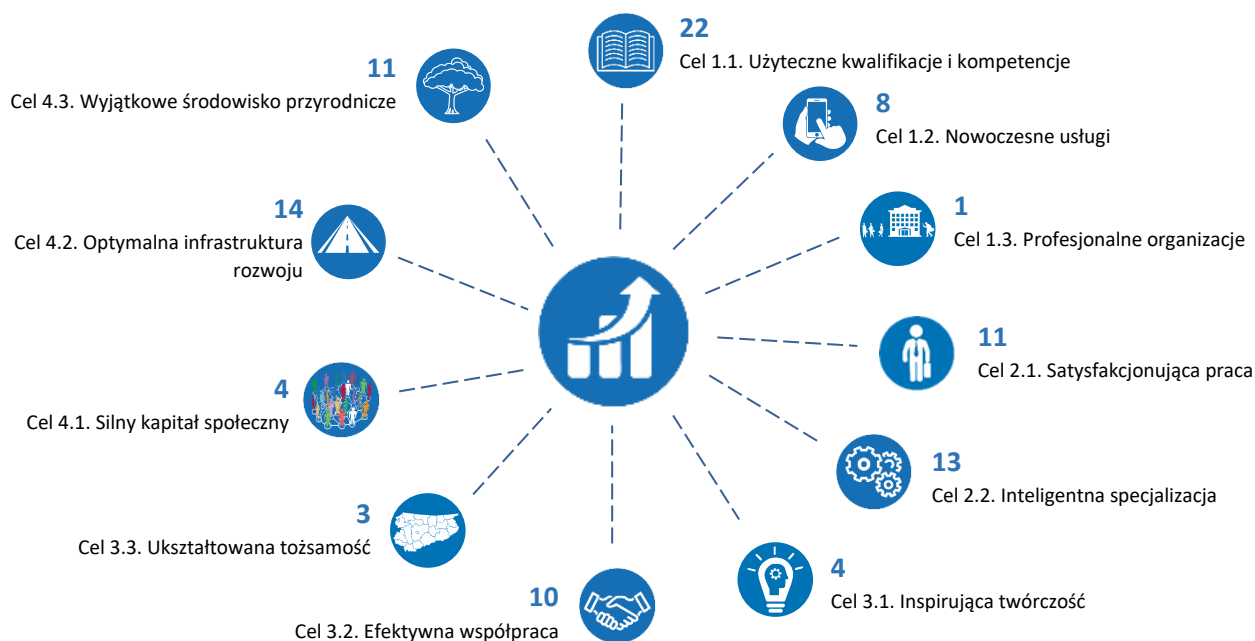
Liczba projektów realizowanych w poszczególnych działaniach



Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Systemu Monitorowania Strategii.

pozyskiwania inwestorów zewnętrznych. Przewidziano też działania mające na celu zwiększenie cyfryzacji przedsiębiorstw w celu dostosowania ich do funkcjonowania w gospodarce cyfrowej i do aktualnych trendów światowych, a także obejmujące wzmacnianie więzi podmiotów gospodarczych z regionem oraz ich współpracę z samorządami. Do realizacji celu *Wysoka konkurencyjność* ma się przyczynić również podejmowanie aktywności promocyjnej i wystawienniczej, w tym promocja krajowa i zagraniczna produktów pochodzących z Warmii i Mazur. W roku 2020 najwięcej przedsięwzięć przyczyniło się do realizacji działania *Przedsiębiorczość* (12 przedsięwzięć) oraz *Innowacyjność* (12).

Do osiągnięcia celu *Wysoka konkurencyjność* pośrednio przyczyniła się również część projektów i inicjatyw realizowanych w ramach pozostałych celów operacyjnych Strategii *Warmińsko-Mazurskie 2030. Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego*, co zostało zaprezentowane na poniższym diagramie.

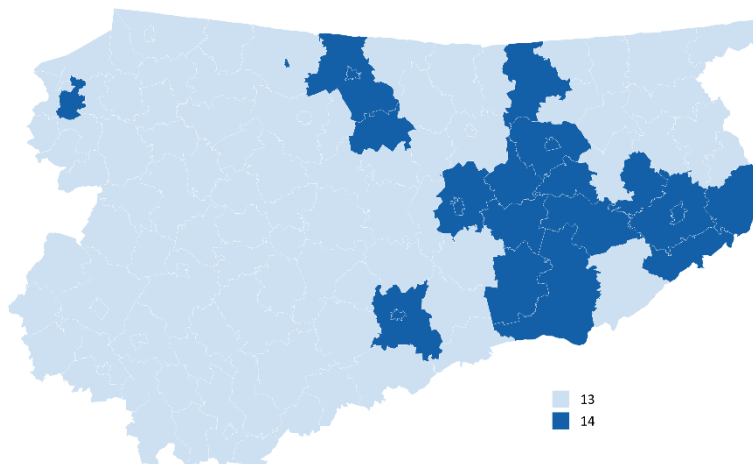


Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Systemu Monitorowania Strategii.

W roku 2020 do realizacji celu operacyjnego *Wysoka konkurencyjność* pośrednio przyczyniło się 101 przedsięwzięć ze wszystkich pozostałych 11 celów Strategii. W największym stopniu były to projekty i inicjatywy z celu 1.1. *Użyteczne kwalifikacje i kompetencje* (22 przedsięwzięcia), 4.2. *Optymalna infrastruktura rozwoju* (14) oraz 2.2. *Inteligentna specjalizacja* (13).

Analiza rozkładu terytorialnego przedsięwzięć realizowanych w ramach celu operacyjnego *Wysoka konkurencyjność* pokazuje, że dotyczą one wszystkich gmin województwa warmińsko-mazurskiego. Rozkład ten jest praktycznie równomierny i waha się w granicach 13-14 projektów/inicjatyw w każdej gminie. W poniższej tabeli przedstawione zostały przykładowe projekty/inicjatywy realizujące cel operacyjny 2.3. *Wysoka konkurencyjność*.

Liczba projektów i inicjatyw realizowanych w poszczególnych gminach województwa warmińsko-mazurskiego [szt.]



Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Systemu Monitorowania Strategii.

Nazwa projektu/inicjatywy	7 Cudów Mazur – promocja gospodarcza obszaru Wielkich Jezior Mazurskich
Realizator projektu/inicjatywy	Stowarzyszenie Wielkie Jeziora Mazurskie 2020 (współtworzone przez samorządy 11 gmin: miasto Giżycko, gminę Giżycko, Węgorzewo, Miłki, Orzysz, Pisz, Ruciane-Nidę, Mikołajki, miasto Mrągowo, gminę Mrągowo oraz Ryn).
Opis projektu/inicjatywy	Projekt ma na celu promowanie Mazur jako silnej i rozpoznawalnej marki pod hasłem <i>Mazury to Biznes</i> . Głównym założeniem projektu jest przede wszystkim wzmocnienie wizerunku Krainy Wielkich Jezior Mazurskich jako miejsca atrakcyjnego dla biznesu Europy Środkowej, Północnej oraz Wschodniej, prezentacja ofert inwestycyjnych przedsiębiorców lokalnych i z innych regionów Polski oraz jednostek samorządu terytorialnego z Mazur, budowanie sieci współpracy sektora lokalnego biznesu, działającego na tym obszarze, a także współpracy przedsiębiorstw i samorządów. Projekt zakłada m.in. stworzenie Systemu Informacji Gospodarczej, wdrożenie we wszystkich gminach jednolitych standardów obsługi inwestora, organizację misji przyjazdowych i spotkań B2B, wizyty dziennikarzy, szeroką kampanię promocyjną oraz cykl konferencji gospodarczo – inwestycyjnych <i>Mazury to Biznes</i> . W roku 2020 wśród działań były m.in. warsztaty biznesowe w poszczególnych gminach realizowane we współpracy z samorządami i wydanie publikacji <i>Mazury to biznes</i> z wizytówką gospodarczą Krainy Wielkich Jezior Mazurskich.
Źródło finansowania	Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014–2020

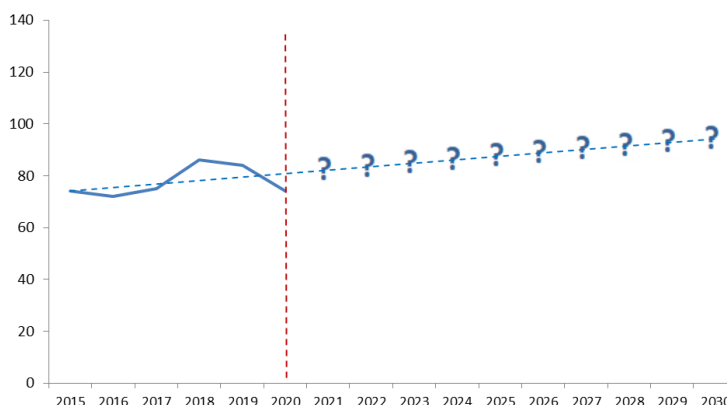
Nazwa projektu/inicjatywy	Wsparcie rozwoju i konkurencyjności przedsiębiorstw przez instrumenty finansowe
Realizator projektu/inicjatywy	Bank Gospodarstwa Krajowego
Opis projektu/inicjatywy	W ramach projektu udzielane są pożyczki i wejścia kapitałowe dla warmińsko-mazurskich przedsiębiorstw. W roku 2020 podpisano 488 umów o wartości 100,4 mln zł.
Źródło finansowania	Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014–2020
Nazwa projektu/inicjatywy	Enterprise Europe Network – East Poland
Realizator projektu/inicjatywy	Centrum Innowacji i Transferu Technologii Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie, Warmińsko-Mazurska Agencja Rozwoju Regionalnego S.A. w Olsztynie
Opis projektu/inicjatywy	<p>Enterprise Europe Network jest siecią utworzoną przez Komisję Europejską w 2008 roku. Jej celem jest wspieranie MŚP w rozwijaniu swojego potencjału i zdolności innowacyjnych, w tym współpracy międzynarodowej. Aktualnie działa blisko 600 ośrodków sieci EEN w Europie, na Bliskim Wschodzie, w Azji i Ameryce. W Polsce istnieje 30 takich ośrodków, zgrupowanych w 4 konsorcjach. Jednym z nich jest Enterprise Europe Network – East Poland, w ramach którego funkcjonuje 6 ośrodków na terenie 3 województw (podlaskie, warmińsko-mazurskie, lubelskie).</p> <p>W skład konsorcjum Enterprise Europe Network – East Poland wchodzi 6 partnerów:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Lubelska Fundacja Rozwoju (Koordynator), – Podlaska Fundacja Rozwoju Regionalnego, – Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie, – Warmińsko-Mazurska Agencja Rozwoju Regionalnego S.A. w Olsztynie, – Politechnika Lubelska, – Park Naukowo – Technologiczny Polska – Wschód w Suwałkach. <p>W ramach projektu przedsiębiorcy z województwa warmińsko-mazurskiego mogli korzystać z szerokiego wachlarza bezpłatnych usług, w tym informacyjnych, doradczych, szkoleń, spotkań b2b itp. Sieć EEN oferuje:</p> <ul style="list-style-type: none"> – usługi informacyjno-doradcze z zakresu innowacyjności, transferu technologii, własności intelektualnej, współpracy międzynarodowej, pozyskiwania środków finansowych czy prawa w Unii Europejskiej, – pomoc w wyszukiwaniu partnerów zagranicznych, zarówno przedsiębiorstw, jak i instytucji badawczo-rozwojowych (m.in. poprzez bazy danych zawierające oferty współpracy technologicznej i biznesowej), – pomoc w nawiązywaniu kontaktów gospodarczych (misje gospodarcze, spotkania brokerskie), – pomoc we wdrażaniu innowacji i rozwoju badań oraz pozyskiwaniu funduszy na prowadzenie działalności badawczej.

Źródło finansowania	Fundusze Unii Europejskiej (Program na rzecz konkurencyjności przedsiębiorstw oraz małych i średnich przedsiębiorstw) oraz budżet państwa
---------------------	---

Realizacja działań w ramach celu operacyjnego *Wysoka konkurencyjność* powinna spowodować wzrost nowo rejestrowanych podmiotów gospodarki narodowej w sektorze prywatnym w województwie warmińsko-mazurskim oraz wzrost wartości dodanej brutto w cenach bieżących na 1 pracującego.

Według danych GUS, liczba nowo zarejestrowanych podmiotów sektora prywatnego (w rejestrze REGON) na 10 tys. ludności w województwie warmińsko-mazurskim odnotowała spadek od 2019 r. W pierwszym roku realizacji *Strategii* (2020 r.) osiągnęła wartość 67. Stanowiła ona 92% średniej krajowej i jednocześnie 105% średniej dla Polski Wschodniej. Zakłada się, że w 2030 r. poziom wskaźnika będzie wyższy od średniej dla Polski Wschodniej.

Nowo zarejestrowane podmioty sektora prywatnego na 10 tys. ludności [szt.]



Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL.

Nowo zarejestrowane podmioty sektora prywatnego na 10 tys. ludności [szt.]

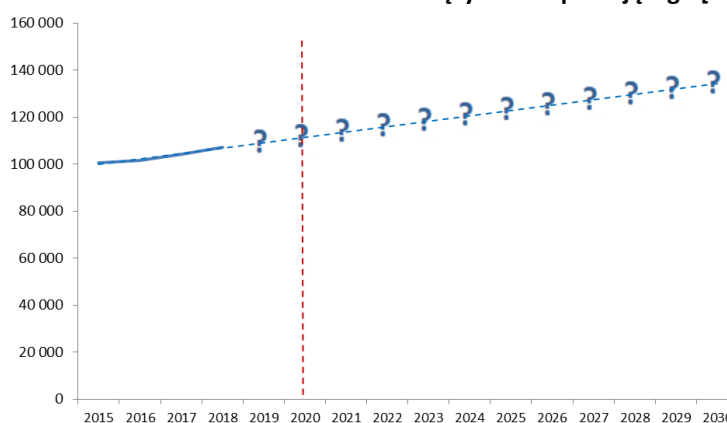
2018 (wartość bazowa)	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030 (wartość docelowa)
80	77	67	-	-	-	-	-	-	-	-	-	powyżej średniej dla Polski Wschodniej

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL.

Wartość dodana brutto w cenach bieżących w przeliczeniu na 1 pracującego systematycznie rośnie od roku 2015. W 2018 r. wyniosła ona 107 280 zł i była wyższa od wartości bazowej. Stanowi ona jednak jedynie 87% wartości krajowej.

Zakłada się, że w 2030 r. poziom wskaźnika będzie wyższy od wartości bazowej (103 880 zł).

Wartość dodana brutto w cenach bieżących na 1 pracującego [zł]



Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL.

Wartość dodana brutto w cenach bieżących na 1 pracującego [zł]

2017 (wartość bazowa)	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030 (wartość docelowa)
103 880 ¹⁶	107 280	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	wzrost

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL.

Wyniki badania przedsiębiorstw regionu pokazały, że tylko 3% z nich ocenia, że w 2020 r. wzmocniło swoją pozycję na rynkach międzynarodowych¹⁷. Nie powinno to jednak dziwić biorąc pod uwagę różnego rodzaju ograniczenia, wprowadzone w większości krajów Europy i Świata w związku z pandemią koronawirusa. Warto również dodać, że firmy z Warmii i Mazur w ogóle wykazują niską aktywność na rynkach zagranicznych – aż 90% z nich nie prowadziło działalności poza granicami Polski. Głównym tego powodem (u 47% przedsiębiorstw) był brak potrzeby, wynikający m.in. ze specyfiki prowadzonej działalności.

Odsetek przedsiębiorców twierdzących, że w danym roku wzmocnili swoją pozycję na rynkach międzynarodowych [%]

2020 (wartość bazowa)	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030 (wartość docelowa)
3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	wzrost

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań Barometru gospodarczego 2020.

Zaledwie połowa firm regionu uznała otrzymane w 2020 r. na poziomie lokalnym wsparcie za ważne z punktu widzenia ich celów rozwojowych. Daje to podstawy do podejmowania w kolejnych latach działań strategicznych, polegających na większym dopasowaniu udzielanego publicznego wsparcia do rzeczywistych potrzeb przedsiębiorców. Na obecnym etapie rozwoju gospodarczego województwa warmińsko-mazurskiego funkcjonujące tu firmy często nie posiadają wystarczających zasobów do podejmowania znaczących działań mogących zwiększyć ich konkurencyjność.

Odsetek przedsiębiorców twierdzących, że wsparcie, jakie otrzymują na poziomie lokalnym jest ważne z punktu widzenia ich celów rozwojowych [%]

2020 (wartość bazowa)	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030 (wartość docelowa)
50,3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	wzrost

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań Barometru gospodarczego 2020.

Podsumowanie realizacji celu operacyjnego

Województwo warmińsko-mazurskie jest regionem słabiej rozwiniętym gospodarczo, który nadal pokonuje dystans rozwojowy do regionów bardziej zaawansowanych. Sytuację w wielu sektorach pogorszyło wystąpienie pandemii Covid-19, która zahamowała rozwój firm, zmniejszyła poziom inwestycji i spowodowała konieczność walki o przetrwanie na rynku. Nie dziwi zatem, że jedynie znikomy odsetek przedsiębiorstw wzmocnił swoją pozycję na rynkach międzynarodowych. W roku

¹⁶ Podana wartość była aktualna w momencie opracowywania *Strategii*, a następnie została zrewidowana przez GUS, zgodnie z polityką rewizji stosowaną w rachunkach narodowych i regionalnych. Wg aktualnego stanu wynosi ona 104 089 zł. Zaktualizowaną wartość uwzględniono na wykresie.

¹⁷ Wskaźnik dotyczy firm, które prowadziły międzynarodową działalność.

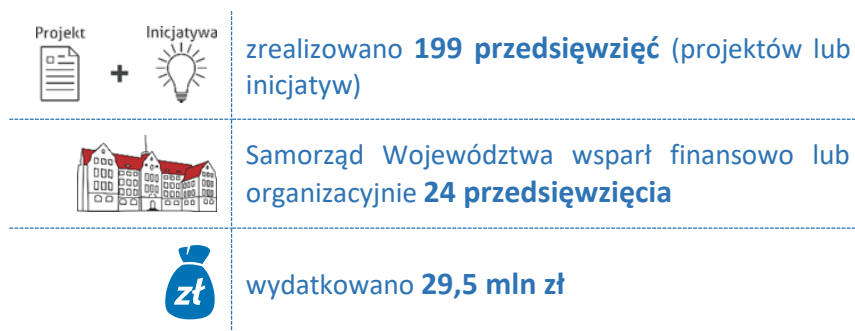
2020 działania na rzecz gospodarki skoncentrowały się na przeciwdziałaniu ekonomicznym skutkom pandemii. Zarząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego wprowadził liczne instrumenty mające zmniejszyć wpływ kryzysu na regionalne przedsiębiorstwa, w tym m.in. finansowanie kapitału obrotowego firm dotkniętych skutkami Covid-19 (w formie grantów i instrumentów finansowych). Utrzymano również ofertę wsparcia finansowego w ramach instrumentów finansowych wdrażanych ze środków RPO WiM 2007-2013 oraz 2014-2020. Jednocześnie obserwowano aktywność instytucji otoczenia biznesu, które rozwijały swoją ofertę usług dla biznesu, ułatwiając im działanie w trudnym okresie. W roku 2020 działalność wystawiennicza, konferencyjna i targowa została w dużej mierze zawieszona lub przeniesiona do przestrzeni wirtualnej. To ograniczyło również aktywność firm w tym obszarze.

Cel strategiczny 3. Kreatywna aktywność

Cel operacyjny 3.1. Inspirująca twórczość

Wyzwaniem województwa warmińsko-mazurskiego jest kształtowanie otoczenia w taki sposób, aby jego mieszkańcy mogli liczyć na wsparcie wszelkich przejawów ich twórczości. W tym celu konieczne jest wspieranie przez region inicjatyw służących m.in. rozwojowi indywidualnych zainteresowań, włączaniu społecznemu, budowaniu więzi społecznych, w tym międzypokoleniowych, a także promocja i wsparcie utalentowanych jednostek. Również bardzo istotne jest wpływanie regionu na tworzenie lub modernizowanie przestrzeni twórczości poprzez wspieranie rozwoju różnego rodzaju infrastruktury (m.in. kultury, sportowej, rekreacyjnej) sprzyjającej aktywizacji społecznej.

Działania podjęte w roku 2020 w ramach celu operacyjnego *Inspirująca twórczość* zostały przedstawione na diagramie (na podstawie danych z Sytemu Monitorowania Strategii):



Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Systemu Monitorowania Strategii.

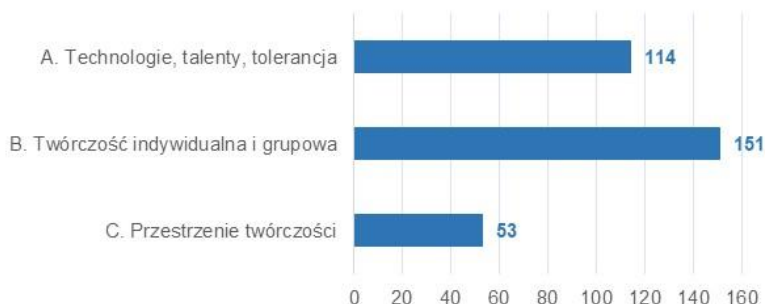
Podsumowanie wskaźników działań przyjętych do monitorowania realizacji celu operacyjnego *Inspirująca twórczość* przedstawione zostało w tabeli:

Wskaźniki działań z Systemu Monitorowania Strategii		2020
Liczba osób uczestniczących w projektach i/lub inicjatywach [os.]		119 990
Liczba organizacji uczestniczących w projektach i/lub inicjatywach [szt.]		201

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Systemu Monitorowania Strategii.

W ramach celu operacyjnego zaplanowano realizację projektów oraz inicjatyw w trzech działaniach. Są one nakierowane na wykorzystanie nowoczesnych technologii do wzrostu aktywności społecznej mieszkańców, rozwój indywidualnych zainteresowań, wsparcie jednostek utalentowanych, budowanie więzi społecznych, rozwój twórczości indywidualnej i grupowej oraz infrastruktury stanowiącej przestrzeń twórczości. W roku 2020 najwięcej przedsięwzięć przyczyniło się do realizacji

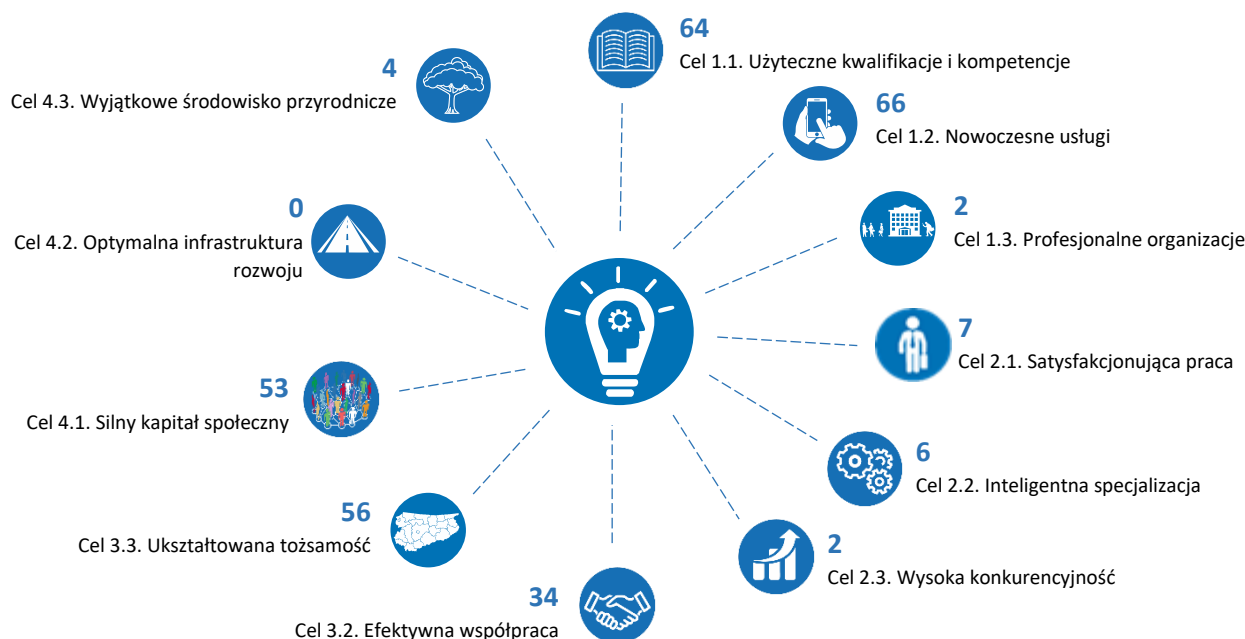
Liczba projektów realizowanych w poszczególnych działaniach [szt.]



Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Systemu Monitorowania Strategii.

działania *Twórczość indywidualna i grupowa* (151 przedsięwzięć) oraz *Technologie, talenty, tolerancja* (114). Do realizacji działania *Przestrzeń twórczości* przyczyniły się 53 przedsięwzięcia.

Do osiągnięcia celu *Inspirująca twórczość* pośrednio przyczyniła się również część projektów i inicjatyw realizowanych w ramach pozostałych celów operacyjnych Strategii *Warmińsko-Mazurskie 2030. Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego*, co zostało zaprezentowane na poniższym diagramie.

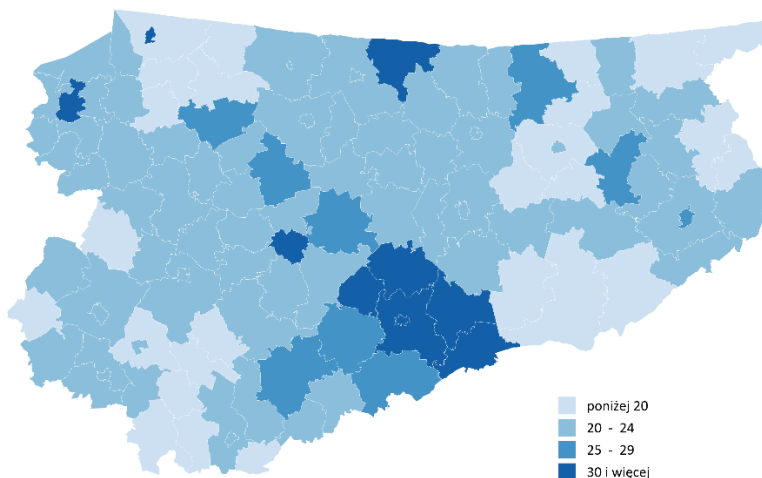


Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Systemu Monitorowania Strategii.

W roku 2020 do realizacji celu operacyjnego *Inspirująca twórczość* pośrednio przyczyniły się 294 przedsięwzięcia z 10 innych celów operacyjnych. W największym stopniu były to projekty i inicjatywy z celu 1.2. *Nowoczesne usługi* (66 przedsięwzięć), celu 1.1. *Użyteczne kwalifikacje i kompetencje* (64), celu 3.3. *Ukształtowana tożsamość* (56) oraz celu 4.1. *Silny kapitał społeczny* (53). Projekty i inicjatywy z tylko jednego celu operacyjnego, tj. celu 4.2. *Optymalna infrastruktura rozwoju* nie przyczyniają się do działań określonych w celu operacyjnym *Inspirująca twórczość*.

Analiza rozkładu terytorialnego przedsięwzięć realizowanych w ramach celu operacyjnego *Inspirująca twórczość* pokazuje, że dotyczą one wszystkich gmin województwa warmińsko-mazurskiego. W 2020 roku relatywnie najwięcej przedsięwzięć realizowanych było w miastach: Szczytno (55), Olsztyn (49) oraz Braniewo (42). Od 30 do 39 przedsięwzięć realizowano w gminach wiejskich: Dźwierzuty, Rozogi, Szczytno, Świętajno, gminach miejsko-wiejskich: Sępólno i Pasym oraz mieście Elbląg. W pozostałych gminach regionu liczba dotyczących ich przedsięwzięć mieściła się w przedziale 19-29.

Liczba projektów i inicjatyw realizowanych w poszczególnych gminach województwa warmińsko-mazurskiego [szt.]



Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Systemu Monitorowania Strategii.

W poniższej tabeli przedstawione zostały przykładowe projekty/inicjatywy realizujące cel operacyjny 3.1. *Inspirująca twórczość*.

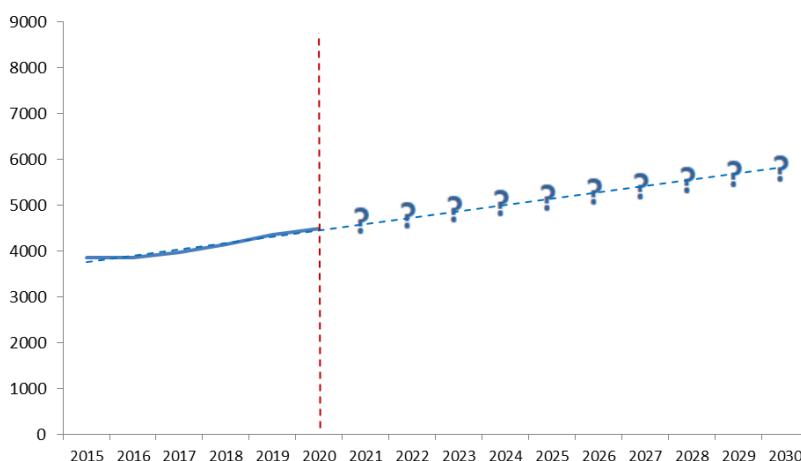
Nazwa projektu/inicjatywy	Centrum Wielu Kultur
Realizator projektu/inicjatywy	Gmina Barczewo
Opis projektu/inicjatywy	Projekt zakłada modernizację i rozbudowę infrastruktury Centrum Kulturalno-Bibliotecznego oraz zakup wyposażenia do prowadzenia nowoczesnej działalności kulturalnej. Założeniem jest stworzenie miejsca, które pozwoli na zachowanie niematerialnego dziedzictwa kulturowego Barczewa, w którym przed laty współistnieli przedstawiciele różnych wyznań i religii. Utworzone zostanie Centrum Wielu Kultur, tj. nowoczesny obiekt nawiązujący do historii Barczewa, w którym przez wiele lat mieszkali wyznawcy religii judaistycznej, ewangelickiej, katolickiej, prawosławnej. Powstaną izby poświęcone poszczególnym kulturom z zachowanymi elementami charakterystycznymi, takimi jak stroje, muzealia, publikacje wraz z multimedialną wędrownką. Zostaną odtworzone m.in. tradycyjne ubiory czy atrybuty każdej kultury. W zmodernizowanych pomieszczeniach będą się także odbywały warsztaty kreatywne, przygotowane w oparciu o tradycje kultury i rzemiosła.
Źródło finansowania	Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014–2020 oraz budżet jednostki samorządu terytorialnego
Nazwa projektu/inicjatywy	Przebudowa ze zmianą sposobu użytkowania budynku mieszkalnego na klub seniora w Łabędniku
Realizator projektu/inicjatywy	Gmina Bartoszyce
Opis projektu/inicjatywy	Projekt polegał na zmianie sposobu użytkowania budynku mieszkalnego na Klub Senior +. Jego głównym celem jest integracja i aktywizacja społeczna oraz zaspokajanie potrzeb kulturalnych środowiska osób starszych.

	W budynku przewidziano 11 pomieszczeń, w których będą mogły odbywać się spotkania i warsztaty artystyczne, ruchowe oraz sportowo-rekreacyjne. W mniejszych bardziej kameralnych pomieszczeniach klubowych planowana jest biblioteka oraz czytelnia z dostępem do Internetu.
Źródło finansowania	Budżet jednostki samorządu terytorialnego
Nazwa projektu/inicjatywy	Przywrócenie funkcji kulturalnych budynkowi przy ul. Jagiełły 13
Realizator projektu/inicjatywy	Gmina Miasto Działdowo
Opis projektu/inicjatywy	Projekt ma na celu przywrócenie funkcji kulturalnych budynkowi przy ul. Jagiełły 13. W ramach zakończonej rewitalizacji wyremontowany został cały budynek Miejskiego Domu Kultury, powstała sala widowiskowo-kinowa wyposażona w ultranowoczesny projektor laserowy i nagłośnienie przestrzenne. Projekt ma służyć wzrostowi potencjału kulturalnego miasta i regionu. Obiekt ma możliwość stać się atrakcyjnym i chętnie odwiedzanym miejscem zarówno przez społeczność lokalną miasta Działdowa, jak i całego województwa. Inicjatywa ta wiąże się z aktywizacją i jakościową przemianą dotychczas nie w pełni wykorzystanej przestrzeni i jej walorów. Ponadto realizacja projektu zapobiegła postępującej degradacji obiektu wpisanego do gminnej ewidencji zabytków.
Źródło finansowania	Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014–2020

Realizacja działań w ramach celu operacyjnego *Inspirująca twórczość* powinna spowodować wzrost liczby przedsiębiorstw zaliczanych do przemysłów kultury i kreatywnych w województwie warmińsko-mazurskim.

Według danych GUS, liczba ta wzrastała od 2017 r. W pierwszym roku realizacji *Strategii* (2020 r.) wyniosła 4 503. Była to najwyższa wartość od 2015 roku (wzrost o 16,4%). Zakłada się, że w 2030 r. poziom wskaźnika będzie wyższy od wartości bazowej (4 356).

Liczba przedsiębiorstw zaliczanych do przemysłów kultury i kreatywnych [szt.]



Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL.

Liczba przedsiębiorstw zaliczanych do przemysłów kultury i kreatywnych [szt.]

2019 (wartość bazowa)	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030 (wartość docelowa)
4 356	4 503	-	-	-	-	-	-	-	-	-	wzrost

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL.

Wyniki badania opinii mieszkańców województwa warmińsko-mazurskiego pokazały, że 67,8% z nich uważa, że w najbliższym otoczeniu może rozwijać swoje zainteresowania. Na brak możliwości rozwijania swoich zainteresowań jedynie w niewielkim stopniu wpływają nieprzystosowane do tego warunki otoczenia. Bariery są inne kwestie, tj. związane z pracą, rodziną, znajomymi, pandemią Covid-19, brakiem czasu czy też brakiem środków finansowych. W województwie warmińsko-mazurskim rozwijanie własnych zainteresowań jest możliwe niezależnie od płci, wykształcenia i miejsca zamieszkania (miasto – wieś).

Odsetek mieszkańców twierdzących, że w swoim najbliższym otoczeniu może rozwijać własne zainteresowania [%]

2020 (wartość bazowa)	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030 (wartość docelowa)
67,8	-	-	-	-	-	-	-	-	-	wzrost

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań Barometru społecznego 2020.

Twórczość mieszkańców powinna być również rozwijana dzięki różnym programom aktywizacji społecznej. Cieszy fakt, że 81,1% jednostek samorządu terytorialnego uważa, że wsparcie aktywizacji społecznej jest istotne dla dalszego rozwoju gminy lub powiatu. Wysoki odsetek mieszkańców województwa, tj. 61,5% korzystało z przynajmniej jednego rodzaju aktywizacji społecznej. Spośród nich stosunkowo najwięcej osób korzystało z inicjatyw centrów aktywności dla dzieci i młodzieży oraz uczestniczyło w programach lokalnych centrów i domów kultury.

Odsetek mieszkańców korzystających z lokalnej infrastruktury aktywizacji społecznej [%]

2020 (wartość bazowa)	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030 (wartość docelowa)
61,5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	wzrost

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań Barometru społecznego 2020.

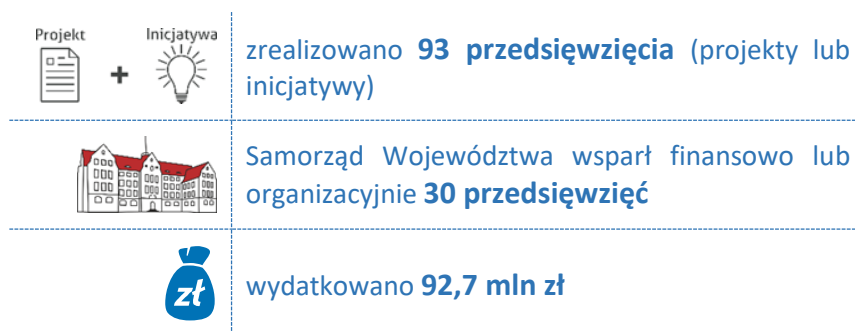
Podsumowanie realizacji celu operacyjnego

Twórczość jest niewątpliwie ważnym aspektem jakości życia każdego człowieka, dlatego wspieranie przejawów twórczości przez województwo warmińsko-mazurskie jest zadaniem ważnym i niezbędnym do wzmacniania aktywności mieszkańców czy budowania więzi z regionem. Zadowolająca jest zatem stale rosnąca liczba przedsiębiorstw zaliczanych do przemysłów kultury i kreatywnych w regionie. Cieszą także opinie jednostek samorządu terytorialnego, spośród których większość wskazuje na istotność wsparcia aktywizacji społecznej dla dalszego rozwoju gminy lub powiatu. Pozytywnym wynikiem jest również wysoki odsetek mieszkańców uznających, że może rozwijać zainteresowania w swoim najbliższym otoczeniu, a także korzystających z przynajmniej jednego rodzaju aktywizacji społecznej. Przyczyniają się do tego niewątpliwie realizowane projekty i inicjatywy. W roku 2020 w każdym z trzech kierunków działań celu operacyjnego *Inspirująca twórczość* zauważalna jest wysoka liczba podjętych przedsięwzięć i inicjatyw. Najwięcej z nich przyczyniło się do rozwoju twórczości indywidualnej i grupowej, a więc działań obejmujących rozwój programów aktywizujących mieszkańców regionu oraz przyznawanie stypendiów i dotacji.

Cel operacyjny 3.2. Efektywna współpraca

Poszukiwanie synergii w relacjach międzyludzkich oraz międzyinstytucjonalnych jest naturalnym sposobem wzmacniania zasobów każdego człowieka, jak i każdej organizacji. Rozwój społeczno-gospodarczy regionu byłby bardzo utrudniony bez podejmowania różnych form współpracy na poziomie wewnątrz krajowym, międzyregionalnym czy międzynarodowym. Dzięki odpowiednio wypracowanym relacjom i wspólnie realizowanym projektom i inicjatywom, możliwe jest wzmocnienie zasobów regionu poprzez wzajemne zdobywanie wiedzy i doświadczeń. Województwo podejmuje różnego rodzaju projekty rozwojowe we współpracy z sąsiadami oraz innymi partnerami, a także wykorzystuje już funkcjonujące i rozwijające się formy współpracy wewnątrz regionu.

Działania podjęte w roku 2020 w ramach celu operacyjnego *Efektywna współpraca* zostały przedstawione na diagramie (na podstawie danych z Sytemu Monitorowania Strategii):



Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Systemu Monitorowania Strategii.

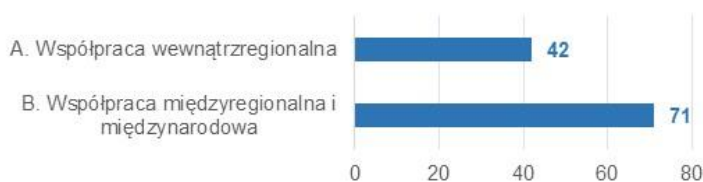
Podsumowanie wskaźników działań przyjętych do monitorowania realizacji celu operacyjnego *Efektywna współpraca* przedstawione zostało w tabeli:

Wskaźniki działań z Systemu Monitorowania Strategii	2020
Liczba projektów i/lub inicjatyw realizowanych z partnerami krajowymi i zagranicznymi [szt.]	41
Liczba organizacji uczestniczących w projektach i/lub inicjatywach [szt.]	1 078

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Systemu Monitorowania Strategii.

W ramach celu operacyjnego zaplanowano realizację projektów oraz inicjatyw w dwóch działaniach. Są one nakierowane na promowanie współpracy wewnątrzregionalnej, międzyregionalnej oraz międzynarodowej. W roku 2020 największej przedsięwzięć

Liczba przedsięwzięć realizowanych w poszczególnych działaniach [szt.]



Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Systemu Monitorowania Strategii.

przyczyniło się do realizacji działania *Współpraca międzyregionalna i międzynarodowa* (71). Działanie *Współpraca wewnątrzregionalna* realizowały 42 przedsięwzięcia.

Do osiągnięcia celu *Efektywna współpraca* pośrednio przyczyniła się również część projektów i inicjatyw realizowanych w ramach pozostałych celów operacyjnych Strategii *Warmińsko-Mazurskie 2030. Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego*, co zostało zaprezentowane na poniższym diagramie.



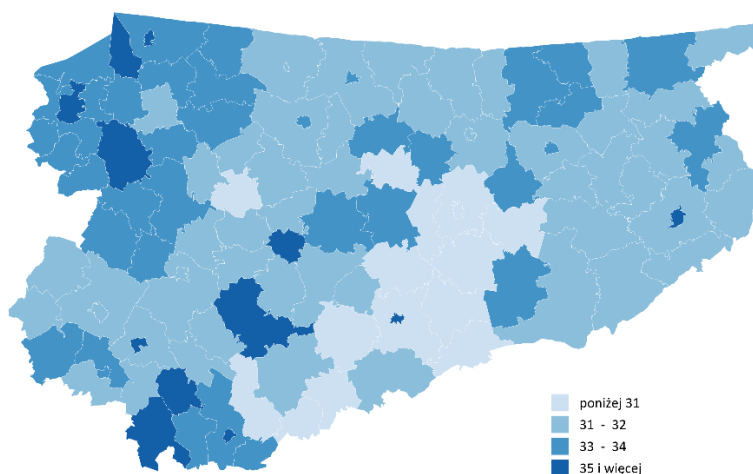
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Systemu Monitorowania Strategii.

W roku 2020 do realizacji celu operacyjnego *Efektywna współpraca* pośrednio przyczyniło się 370 przedsięwzięć z 11 innych celów operacyjnych. W największym stopniu były to projekty i inicjatywy z celów: 1.1. *Użyteczne kwalifikacje i kompetencje* (75), 3.1. *Inspirująca twórczość* (72), 4.1. *Silny kapitał społeczny* (64), 1.2. *Nowoczesne usługi* (63) oraz 3.3. *Ukształtowana tożsamość* (61). W najmniejszym stopniu na efektywną współpracę wpływają przedsięwzięcia z celu 4.2. *Optymalna infrastruktura rozwoju* (2).

Analiza rozkładu terytorialnego przedsięwzięć realizowanych w ramach celu operacyjnego *Efektywna współpraca* pokazuje, że dotyczą one wszystkich gmin województwa warmińsko-mazurskiego.

W 2020 roku relatywnie najwięcej przedsięwzięć realizowanych było w mieście Elbląg (52). Od 35 do 38 przedsięwzięć realizowano w miastach: Działdowo, Ełk, Lubawa, Szczytno, Braniewo, Olsztyn, w gminach miejsko-wiejskich: Lidzbark, Olsztynek, Frombork, Pasłęk oraz w gminie wiejskiej Rybno. W pozostałych gminach regionu liczba dotyczących ich przedsięwzięć mieściła się w przedziale 30-34.

Liczba projektów i inicjatyw realizowanych w poszczególnych gminach województwa warmińsko-mazurskiego [szt.]



Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Systemu Monitorowania Strategii.

W poniższej tabeli przedstawione zostały przykładowe projekty/inicjatywy realizujące cel operacyjny 3.2. *Efektywna współpraca*.

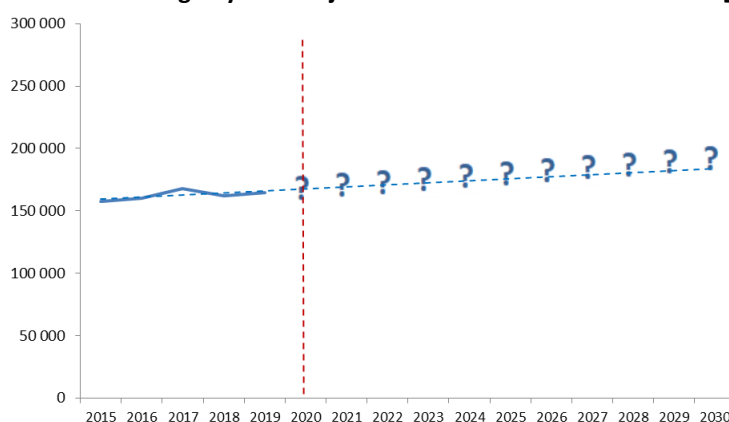
Nazwa projektu/inicjatywy	CBCycle: Transgraniczne trasy rowerowe dla promocji i zrównoważonego wykorzystania dziedzictwa kulturowego
Realizator projektu/inicjatywy	Województwo Warmińsko-Mazurskie w partnerstwie z Ministerstwem Kultury i Turystyki Obwodu Kaliningradzkiego
Opis projektu/inicjatywy	Głównym celem projektu jest budowa 34-kilometrowej trasy rowerowej na terenie Obwodu Kaliningradzkiego na odcinku Zielonogradsk-Swietogorsk. W ramach jego realizacji zorganizowane zostaną m.in. spotkania robocze, wizyty studyjne i konferencje, których celem będzie wymiana doświadczeń oraz tworzenie nowych transgranicznych produktów turystycznych opartych na turystyce rowerowej.
Źródło finansowania	Fundusze Unii Europejskiej w ramach Programu Współpracy Transgranicznej Polska-Rosja 2014-2020
Nazwa projektu/inicjatywy	Funkcjonowanie Biura Regionalnego Województwa Warmińsko-Mazurskiego w Brukseli oraz Domu Polski Wschodniej
Realizator projektu/inicjatywy	Biuro Regionalne Województwa Warmińsko-Mazurskiego w Brukseli, Dom Polski Wschodniej
Opis projektu/inicjatywy	Biuro Regionalne Województwa Warmińsko-Mazurskiego w Brukseli promuje interesy regionu w instytucjach unijnych – Komisji Europejskiej, Parlamencie Europejskim i Komitecie Regionów. Działa na rzecz wzmocnienia wizerunku Województwa Warmińsko-Mazurskiego na poziomie europejskim, między innymi poprzez współpracę z polskimi i zagranicznymi biurami regionalnymi oraz innymi partnerami mającymi siedziby w Brukseli, jak na przykład Stałe Przedstawicielstwo RP przy UE,

	<p>Ambasada RP w Królestwie Belgii, Instytut Polski, Zagraniczny Ośrodek Polskiej Organizacji Turystycznej.</p> <p>Na mocy Porozumienia zawartego pomiędzy województwami: lubelskim, podkarpackim, podlaskim, świętokrzyskim i warmińsko-mazurskim powołano także Dom Polski Wschodniej w Brukseli. Inicjatywa powstała w celu pogłębienia współpracy i koordynacji działań pięciu przedstawicielstw regionalnych Polski Wschodniej w Brukseli. Wspólna lokalizacja siedziby i współdziałanie pięciu województw mają umożliwić pełniejsze wykorzystanie atutów oraz głównych szans rozwojowych, w tym wspólnego potencjału inwestycyjnego województw Polski Wschodniej, a także pozwolić skuteczniej zabiegać o wspólne interesy podmiotowych regionów w ramach Unii Europejskiej.</p>
Nazwa projektu/inicjatywy	Muzea ponad granicami. Etap II
Źródło finansowania	Budżet samorządu województwa
Realizator projektu/inicjatywy	Centrum Spotkań Europejskich „Światowid” w Elblągu
Opis projektu/inicjatywy	<p>Celem projektu jest współpraca w zakresie zachowania transgranicznego dziedzictwa kulturowego oraz historycznego. Działania realizowane są w partnerstwie projektowym z Muzeum Brama Frydlandzka w Kaliningradzie oraz Muzeum Archeologiczno – Historycznym w Elblągu. Na potrzeby projektu został zakupiony sprzęt na wyposażenie Regionalnej Pracowni Digitalizacji funkcjonującej w strukturach Centrum Spotkań Europejskich „Światowid” w Elblągu oraz sprzęt i urządzenia do prezentacji cyfrowych zasobów w tworzonej w ramach projektu przestrzeni wystawienniczej i edukacyjnej. Poza tym zdigitalizowane zostały 54 obiekty.</p>
Źródło finansowania	Fundusze Unii Europejskiej w ramach Programu Współpracy Transgranicznej Polska-Rosja 2014-2020

Realizacja działań w ramach celu operacyjnego *Efektywna współpraca* powinna spowodować wzrost liczby turystów zagranicznych korzystających z turystycznych obiektów noclegowych w województwie warmińsko-mazurskim.

Według danych GUS, liczba ta systematycznie wzrastała od 2015 roku (z wyjątkiem roku 2018). W 2019 r. osiągnęła wartość 164 721, co stanowiło 2,2% wszystkich turystów zagranicznych korzystających z obiektów noclegowych w całym kraju. Zakłada się, że w 2030 r. poziom wskaźnika będzie wyższy od wartości bazowej (162 345).

Liczba turystów zagranicznych korzystających z turystycznych obiektów noclegowych w województwie warmińsko-mazurskim [os.]



Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL.

Liczba turystów zagranicznych korzystających z turystycznych obiektów noclegowych w województwie warmińsko-mazurskim [os.]

2018 (wartość bazowa)	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030 (wartość docelowa)
162 345	164 721	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	wzrost

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL.

Wyniki badania opinii mieszkańców regionu pokazały, że jedynie 17,2% z nich deklaruowało, że podejmuje działania we współpracy z innymi osobami na rzecz społeczności lokalnych. Należy jednak podkreślić, że tylko 22,5% mieszkańców Warmii i Mazur wykazywało się inicjatywami o takim charakterze, z czego większość (76,3%) działało we współpracy z innymi osobami.

Odsetek mieszkańców deklarujących działania we współpracy z innymi osobami na rzecz społeczności lokalnych [%]

2020 (wartość bazowa)	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030 (wartość docelowa)
17,2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	wzrost

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań Barometru społecznego 2020.

Wysoki odsetek jednostek samorządu terytorialnego (75,7%) uznał za ważne nawiązane relacje współpracy z punktu widzenia celów rozwojowych gminy lub powiatu, w tym w szczególności z: urzędem marszałkowskim, wojewódzkim, sąsiednimi samorządami gminnymi, urzędami powiatowymi oraz specjalnymi strefami ekonomicznymi. Z tymi podmiotami współpracuje najwięcej jednostek samorządu terytorialnego. Zauważalna jest także zależność między ważnością współpracy z daną instytucją i jej odległością od jednostki samorządu terytorialnego. Za najmniej istotne uznano instytucje znajdujące się w innych częściach regionu, w innych województwach lub poza Polską.

Odsetek samorządów lokalnych uznających nawiązane relacje za ważne z punktu widzenia ich celów rozwojowych [%]

2020 (wartość bazowa)	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030 (wartość docelowa)
75,7	-	-	-	-	-	-	-	-	-	wzrost

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań Barometru lokalnego 2020.

Podsumowanie realizacji celu operacyjnego

Podejmowanie współpracy międzyludzkiej obejmującej różne aspekty życia prywatnego lub zawodowego jest naturalnym sposobem na wzmacnianie zasobów każdego człowieka. Również współpraca międzyinstytucjonalna może pozytywnie wpłynąć na warunki życia mieszkańców. Zadowolający jest zatem wysoki odsetek jednostek samorządu terytorialnego uznających za ważne nawiązane relacje współpracy z punktu widzenia celów rozwojowych gminy. Pozytywny jest również fakt, że spośród mieszkańców regionu podejmujących działania na rzecz społeczności lokalnych, większość wykonuje je we współpracy z innymi, a nie samodzielnie. Cieszy także stale rosnąca liczba turystów zagranicznych korzystających z obiektów noclegowych na terenie województwa warmińsko-mazurskiego. Po części przyczyniają się do tego realizowane projekty i inicjatywy. W każdym z dwóch kierunków działań celu operacyjnego *Efektywna współpraca* zauważalna jest wysoka liczba podjętych

przedsięwzięć i inicjatyw. Najwięcej z nich przyczyniło się do współpracy międzyregionalnej i międzynarodowej.

Cel operacyjny 3.3. Ukształtowana tożsamość

Tożsamość regionalna kształtuje się przez całe życie człowieka. Początkowo jest ściśle związana z jego miejscem dorastania, później często jest wynikiem zmiany miejsca zamieszkania. Na odczuwanie więzi z danym miejscem mogą wpływać różnego rodzaju organizacje wzmacniające tożsamość regionalną np. instytucje kultury czy organizacje społeczne, których zadaniem jest inicjowanie, animowanie i wspieranie mieszkańców w zakresie rozwoju ich relacji z regionem, w którym żyją. Im więcej osób korzysta z działań realizowanych przez instytucje i organizacje, tym bardziej tożsamość regionalna wśród społeczności regionu może wzrosnąć.

Działania podjęte w roku 2020 w ramach celu operacyjnego *Ukształtowana tożsamość* zostały przedstawione na diagramie (na podstawie danych z Sytemu Monitorowania Strategii):



Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Systemu Monitorowania Strategii.

Podsumowanie wskaźników działań przyjętych do monitorowania realizacji celu operacyjnego *Ukształtowana tożsamość* przedstawione zostało w tabeli:

Wskaźniki działań z Systemu Monitorowania Strategii	2020
Liczba osób uczestniczących w projektach i/lub inicjatywach [os.]	2 254 893
Liczba organizacji uczestniczących w projektach i/lub inicjatywach [szt.]	657

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Systemu Monitorowania Strategii.

W ramach celu operacyjnego zaplanowano realizację projektów oraz inicjatyw w czterech działaniach. Są one nakierowane na rozwój wiedzy o województwie warmińsko-mazurskim, wsparcie instytucji kultury i organizacji społecznych w celu poprawy oferty kulturalnej regionu i aktywizacji społecznej, włączenie społeczne mieszkańców oraz promocję

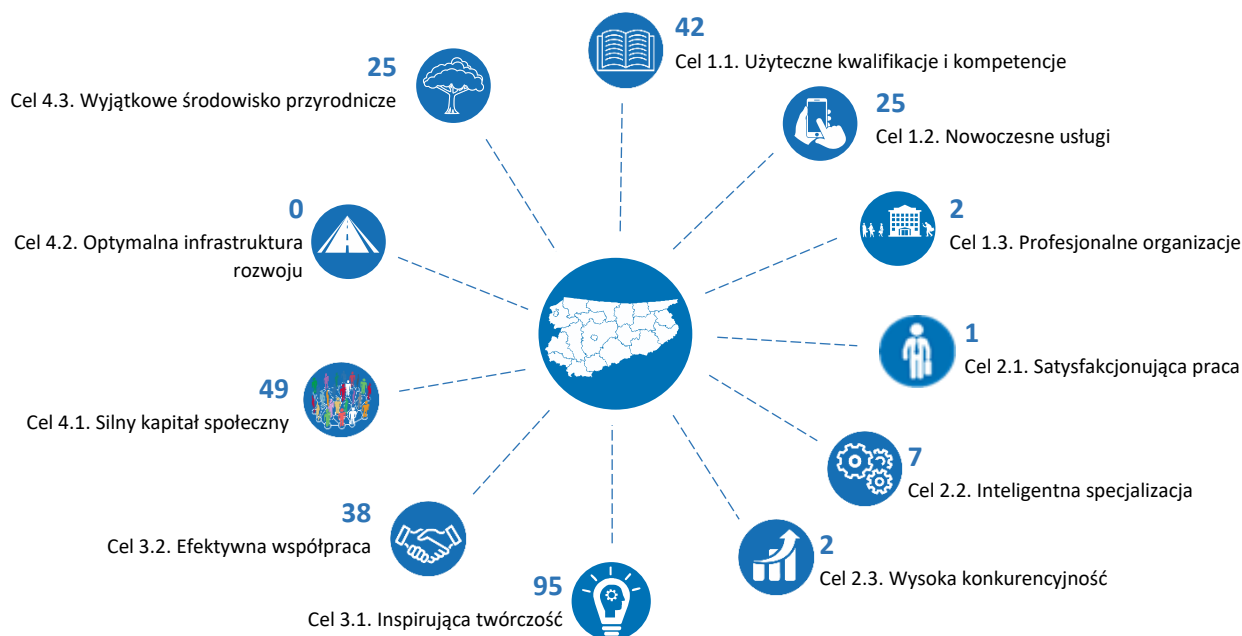
Liczba przedsięwzięć realizowanych w poszczególnych działaniach [szt.]



Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Systemu Monitorowania Strategii.

oferty kulturalnej i turystycznej województwa. W roku 2020 najwięcej przedsięwzięć przyczyniło się do realizacji działania *Włączenie społeczne* (105 przedsięwzięć) oraz *Promocja regionu* (70). W najmniejszym stopniu projekty przyczyniły się do realizacji działania *Organizacje wzmacniające tożsamość regionalną* (36).

Do osiągnięcia celu *Ukształtowana tożsamość* pośrednio przyczyniła się również część projektów i inicjatyw realizowanych w ramach pozostałych celów operacyjnych Strategii *Warmińsko-Mazurskie 2030. Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego*, co zostało zaprezentowane na poniższym diagramie.



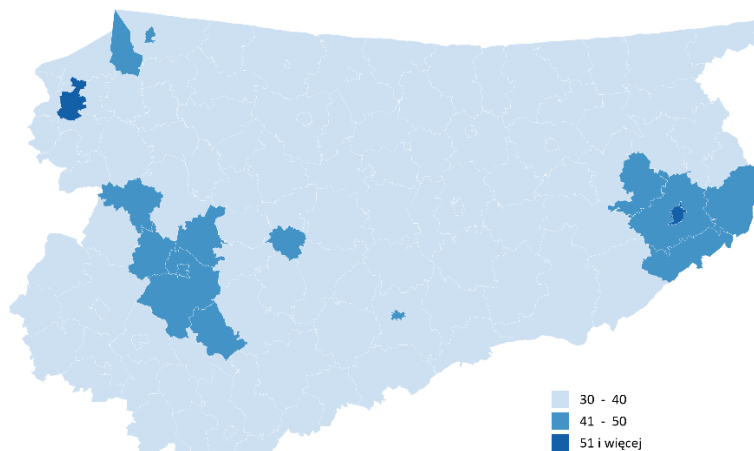
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Systemu Monitorowania Strategii.

W roku 2020 do realizacji celu operacyjnego *Ukształtowana tożsamość* pośrednio przyczyniło się 286 przedsięwzięć z 10 innych celów operacyjnych. W największym stopniu były to projekty i inicjatywy z celu 3.1. *Inspirująca twórczość* (95 przedsięwzięć), celu 4.1. *Silny kapitał społeczny* (49), celu 1.1. *Użyteczne kwalifikacje i kompetencje* (42) oraz celu 3.2. *Efektywna współpraca* (38). Projekty i inicjatywy z tylko jednego celu operacyjnego, tj. celu 4.2. *Optymalna infrastruktura rozwoju* nie przyczyniają się do działań określonych w celu operacyjnym *Ukształtowana tożsamość*.

Analiza rozkładu terytorialnego przedsięwzięć realizowanych w ramach celu operacyjnego *Ukształtowana tożsamość* pokazuje, że dotyczą one wszystkich gmin województwa warmińsko-mazurskiego.

W 2020 roku relatywnie najwięcej przedsięwzięć realizowanych było w miastach: Ełk (60) oraz Elbląg (52). Od 41 do 49 przedsięwzięć realizowano w 14 gminach. W pozostałych gminach regionu liczba dotyczących ich przedsięwzięć mieściła się w przedziale 33-40.

Liczba projektów i inicjatyw realizowanych w poszczególnych gminach województwa warmińsko-mazurskiego [szt.]



Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Systemu Monitorowania Strategii.

W poniższej tabeli przedstawione zostały przykładowe projekty/inicjatywy realizujące cel operacyjny 3.3. *Ukształtowana tożsamość*.

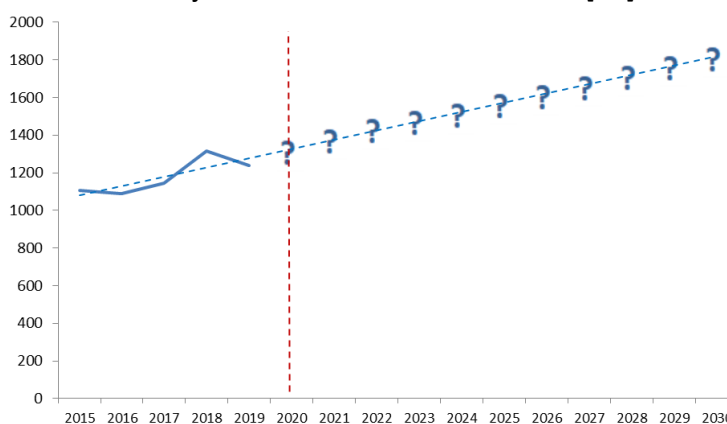
Nazwa projektu/inicjatywy	Projekt 1920-2020 Plebiscyty na Warmii, Mazurach i Powiślu
Realizator projektu/inicjatywy	Wojewódzka Biblioteka Publiczna w Olsztynie
Opis projektu/inicjatywy	<p>W Plebiscycie w 1920 r. ludność zamieszkująca Warmię, Mazury i Powiśle miała zdecydować poprzez głosowanie o przyłączeniu tych terenów do nowo powstałego państwa polskiego lub o pozostawieniu ich w granicach Prus Wschodnich i Prus Zachodnich. W ramach projektu przygotowano:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Stronę internetową „1920-2020. Plebiscyt na Warmii, Mazurach i Powiślu” zawierającą prezentacje wystaw, zasobów bibliotecznych, cyfrowych oraz materiałów do edukacji regionalnej (1393 odbiorców); 2) 100 egz. książki Krzysztofa Romulewicza „Plebiscyt 1920 na Warmii, Mazurach i Powiślu. Bibliografia za lata 1945-2020”; 3) Sympozjum naukowe: „Plebiscyt 1920 na Warmii, Mazurach i Powiślu – konteksty kulturowo-literackie”, które odbyło się on-line 11 listopada 2020 r. i było transmitowane na Facebooku biblioteki (odbiorcy: 553 osoby); 4) Ofertę edukacyjną „O regionie w Pracowni Technik Drukarskich”. Warsztaty z wykorzystaniem matryc drukarskich o tematyce regionalnej.
Źródło finansowania	Budżet samorządu województwa
Nazwa projektu/inicjatywy	Folklorica
Realizator projektu/inicjatywy	Szkoła Podstawowa nr 2 z Oddziałami Integracyjnymi im. Michała Kajki w Nidzicy

Opis projektu/inicjatywy	„Folklorica” to projekt programu Erasmus+, którego celem jest przybliżenie różnorodności wśród kultur w całej Europie. Tradycyjne piosenki, tańce i gry jako doskonały sposób na zachowanie i promocję kultury, tradycji i mądrości ludzi żyjących w krajach europejskich. Celem projektu jest zmiana nastawienia na temat narodowości i wspieranie poprawy ogólnoświatowego zrozumienia różnorodności kultur oraz znajdowanie podobieństw i różnic między ich zwyczajami żywieniowymi, ceremoniami narodowymi i religijnymi, a zwłaszcza w sztukach wizualnych, takich jak teatr, kino, muzyka. Projekt ma na celu ustanowienie pozytywnego podejścia do różnorodności kulturowej wśród nauczycieli, uczniów i rodziców, zwiększanie świadomości własnej tożsamości w kontekście lokalnym, krajowym i europejskim.
Źródło finansowania	Fundusze Unii Europejskiej w ramach Programu Erasmus+
Nazwa projektu/inicjatywy	Operacja Boyen
Realizator projektu/inicjatywy	Giżyckie Centrum Kultury
Opis projektu/inicjatywy	„Operacja Boyen” to widowisko historyczne, poświęcone wydarzeniom z okresu I wojny światowej. Operacja Boyen to od lat dynamiczne rekonstrukcje, wierne repliki umundurowania armii pruskiej i rosyjskiej, pirotechnika filmowa, repliki broni lekkiej i maszynowej oraz ciężka artyleria w postaci armat i czołgów z czasów Wielkiej Wojny. Wspaniałe tło wydarzeń stanowi XIX-wieczna Twierdza Boyen w Giżycku. Miejsce atrakcyjne turystycznie przez cały rok ze względu na malownicze trasy zwiedzania, wystawy tematyczne, wernisaże, warsztaty rodzinne. Adresatami projektu są mieszkańcy regionu oraz turyści z całego kraju i z zagranicy.
Źródło finansowania	Budżet jednostki samorządu terytorialnego

Realizacja działań w ramach celu operacyjnego *Ukształtowana tożsamość* powinna spowodować wzrost liczby uczestników imprez zorganizowanych przez centra kultury, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice w województwie warmińsko-mazurskim.

Według danych GUS, liczba takich uczestników w przeliczeniu na 1000 osób w województwie warmińsko-mazurskim systematycznie rosła od 2015 r., za wyjątkiem roku 2019, w którym spadła do poziomu 1 237 osób. Jest to wartość wyższa niż przeciętnie w kraju, gdzie w 2019 r. było to 977 osób. Zakłada się, że w 2030 r. poziom wskaźnika będzie wyższy od wartości bazowej (1 317).

Liczba uczestników imprez zorganizowanych przez centra kultury, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice na 1000 osób w województwie warmińsko-mazurskim [os.]



Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL.

Liczba uczestników imprez zorganizowanych przez centra kultury, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice na 1000 osób w województwie warmińsko-mazurskim [os.]

2018 (wartość bazowa)	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030 (wartość docelowa)
1 317	1 237	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	wzrost

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL.

Wyniki badania opinii mieszkańców województwa warmińsko-mazurskiego pokazały, że tylko 55,5% z nich, gdyby miało pełną swobodę wyboru, nie zmieniłoby miejsca zamieszkania na inne województwo, co może wskazywać na utożsamianie się z Warmią i Mazurami. Nie jest to wynik zadowalający, bo perspektywa tego, że co druga osoba chciałaby opuścić nasz region jest bardzo niepokojąca. Na tożsamość regionalną wyznaczoną przez chęć pozostania w województwie, nie wpływa to, czy mieszkańcy są lub nie są jego rodowitymi mieszkańcami (tj. urodzili się w województwie warmińsko-mazurskim). Co nie zaskakuje, to fakt, że wraz ze wzrostem wieku, wzrasta odsetek osób utożsamiających się z województwem.

Odsetek mieszkańców utożsamiających się z województwem warmińsko-mazurskim [%]

2020 (wartość bazowa)	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030 (wartość docelowa)
55,5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	wzrost

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań Barometru społecznego 2020.

Około 40,4% mieszkańców regionu uważa, że w ich otoczeniu osoby w jakikolwiek sposób wykluczone otrzymują rzeczywiste wsparcie ze strony władz regionalnych i lokalnych. Nie jest to wynik optymistyczny tym bardziej, że 29,9% mieszkańców uważa, iż osoby potrzebujące nie otrzymały takiej pomocy. Pożądane jest, aby w przyszłości wskaźnik ten miał wyższą wartość, ponieważ na odczuwanie tożsamości regionalnej oddziałuje poczucie bezpieczeństwa mieszkańców, a szczególnie tych osób, które znajdują się w trudnej sytuacji życiowej.

Odsetek mieszkańców twierdzących, że w ich otoczeniu osoby w jakikolwiek sposób wykluczone otrzymują rzeczywiste wsparcie ze strony władz regionalnych i lokalnych [%]

2020 (wartość bazowa)	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030 (wartość docelowa)
40,4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	wzrost

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań Barometru społecznego 2020.

Podsumowanie realizacji celu operacyjnego

Wzmacnianie poczucia tożsamości regionalnej wśród mieszkańców województwa-warmińsko mazurskiego to niezwykle ważne zadanie, ponieważ może nie tylko zapobiec ich emigracji, ale także sprzyjać napływowi osób z innych regionów. Na odczuwanie tożsamości regionalnej mogą mieć wpływ działania realizowane np. przez instytucje kultury lub organizacje społeczne funkcjonujące w regionie.

W roku 2020, w każdym z czterech kierunków działań celu operacyjnego *Ukształtowana tożsamość* zauważalna jest wysoka liczba podjętych przedsięwzięć i inicjatyw. Najwięcej z nich przyczyniło się do włączenia społecznego oraz promocji regionu. Zadowalająca jest zatem rosnąca do 2018 r. liczba uczestników imprez zorganizowanych przez centra kultury, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice

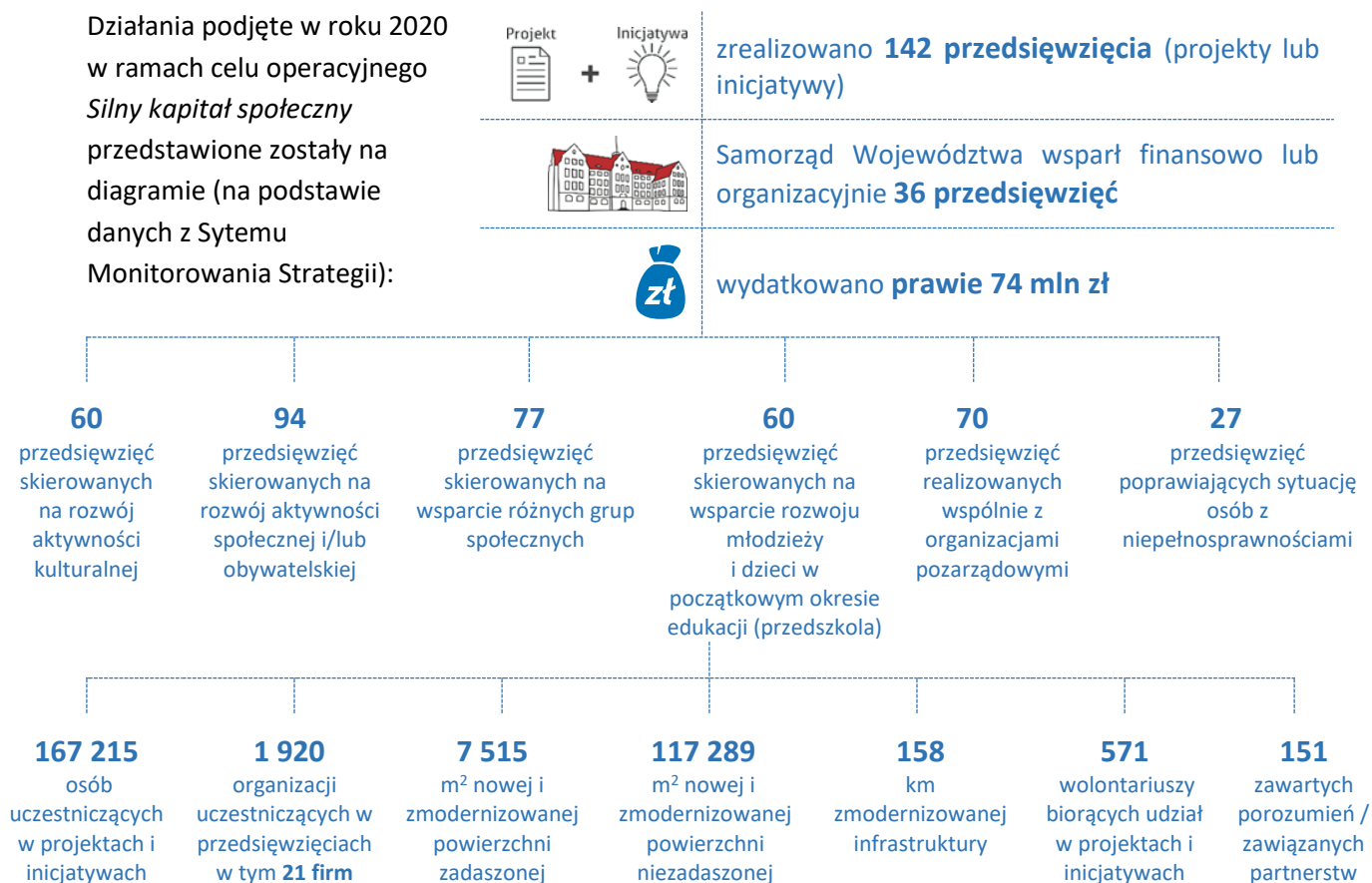
na 1000 osób w województwie warmińsko-mazurskim. Mimo spadku wartości wskaźnika w 2019 r. pozytywny jest fakt, że wskaźnik ten w województwie warmińsko-mazurskim ma wyższą wartość niż występujący przeciętnie w kraju. Niestety mniej zadowalające są wyniki otrzymane na podstawie opinii mieszkańców Warmii i Mazur, ponieważ co druga osoba, gdyby miała pełną swobodę wyboru, opuściłaby województwo. Ponadto, stosunkowo niski odsetek mieszkańców uważa, że w ich otoczeniu osoby w jakikolwiek sposób wykluczone otrzymują rzeczywiste wsparcie ze strony władz regionalnych i lokalnych. Otrzymane wyniki potwierdzają konieczność stałego podejmowania i realizowania różnego rodzaju projektów w ramach celu operacyjnego *Ukształtowana tożsamość*.

Cel strategiczny 4. Mocne fundamenty

Cel operacyjny 4.1. Silny kapitał społeczny

Silny kapitał społeczny od wielu lat traktowany jest jako istotny element procesów rozwoju gospodarczego. Bardzo ważną rolę odgrywają tu aktywnie działające organizacje pozarządowe inicjujące współpracę pomiędzy różnymi grupami społecznymi. Nie mniej istotne jest wspieranie działań rozwijających aktywność społeczną, obywatelską i kulturalną oraz wsparcie ze strony jednostek samorządu terytorialnego.

Działania podjęte w roku 2020 w ramach celu operacyjnego *Silny kapitał społeczny* przedstawione zostały na diagramie (na podstawie danych z Sytemu Monitorowania Strategii):



Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Systemu Monitorowania Strategii.

Podsumowanie wskaźników działań przyjętych do monitorowania realizacji celu operacyjnego *Silny kapitał społeczny* przedstawione zostało w tabeli:

Wskaźniki działań z Systemu Monitorowania Strategii	2020
Liczba osób uczestniczących w projektach i/lub inicjatywach [os.]	167 215
Liczba organizacji uczestniczących w projektach i/lub inicjatywach [szt.]	1 920

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Systemu Monitorowania Strategii.

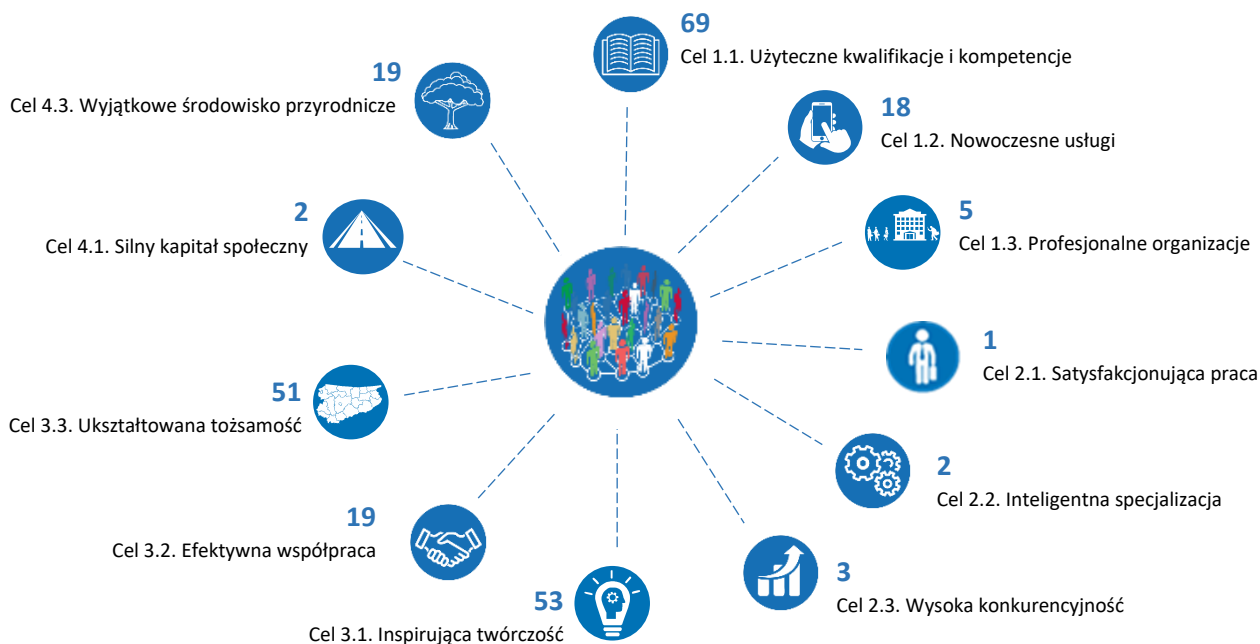
W ramach celu operacyjnego zaplanowano realizację projektów oraz inicjatyw w czterech działaniach. Są one nakierowane na wzrost aktywności społecznej mieszkańców, rozwój organizacji budujących kapitał społeczny regionu, współpracę wzmacniającą więzi społeczne oraz działania zmierzające do wyprowadzenia ze stanu kryzysowego miast regionu. W roku 2020 najwięcej przedsięwzięć przyczyniło się do realizacji działania *Aktywność mieszkańców* (121 przedsięwzięć) oraz *Współpraca wzmacniająca więzi społeczne* (93). W najmniejszym stopniu projekty przyczyniały się do rewitalizacji obszarów zdegradowanych.

Liczba projektów realizowanych w poszczególnych działaniach [szt.]



Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Systemu Monitorowania Strategii.

Do osiągnięcia celu *Silny kapitał społeczny* pośrednio przyczyniła się również część projektów i inicjatyw realizowanych w ramach pozostałych celów operacyjnych Strategii *Warmińsko-Mazurskie 2030. Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego*, co zostało zaprezentowane na poniższym diagramie.



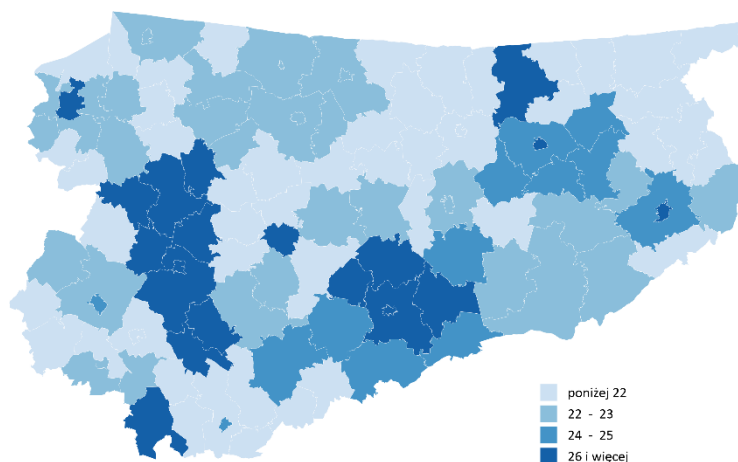
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Systemu Monitorowania Strategii.

W roku 2020 do realizacji celu operacyjnego *Silny kapitał społeczny* pośrednio przyczyniły się 242 przedsięwzięcia z 11 innych celów operacyjnych. W największym stopniu były to projekty i inicjatywy z celu 1.1. *Użyteczne kwalifikacje i kompetencje* (69 przedsięwzięć), celu 3.1. *Inspirująca twórczość* (53) oraz celu 3.3. *Ukształtowana tożsamość* (51). W najmniejszym stopniu na poprawę kapitału społecznego wpływają przedsięwzięcia z celu strategicznego 2. *Inteligentna produktywność*.

Analiza rozkładu terytorialnego przedsięwzięć realizowanych w ramach celu operacyjnego *Silny kapitał społeczny* pokazuje, że dotyczą one wszystkich gmin województwa warmińsko-mazurskiego.

W roku 2020 relatywnie najwięcej przedsięwzięć realizowanych było w gminie miejskiej Elbląg (48), gminie miejsko-wiejskiej Lidzbark (34), gminie miejskiej Szczytno (31) oraz gminie miejskiej Olsztyn (30). W pozostałych gminach regionu liczba przedsięwzięć mieściła się w przedziale 20-29.

Liczba projektów i inicjatyw realizowanych w poszczególnych gminach województwa warmińsko-mazurskiego [szt.]



Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Systemu Monitorowania Strategii.

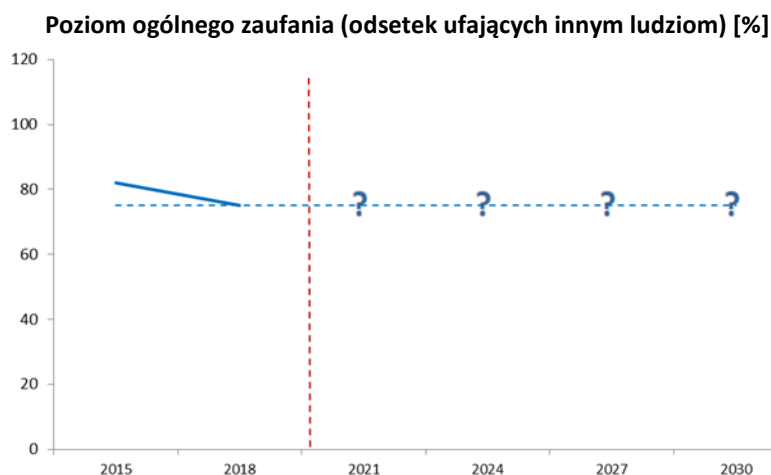
W poniższej tabeli przedstawione zostały przykładowe projekty/inicjatywy realizujące cel operacyjny 4.1. *Silny kapitał społeczny*.

Nazwa projektu/inicjatywy	Nasze miejsca, nasze księgi
Realizator projektu/inicjatywy	Centrum Edukacji i Inicjatyw Kulturalnych w Olsztynie
Opis projektu/inicjatywy	Projekt polegał na tworzeniu – wykorzystując lokalną wiedzę, pamięć i opowieści mieszkańców – lokalnych form świąt, zgromadzeń, wystaw, działań plastycznych i teatralnych w przestrzeni miasta, a także programów edukacji kulturowej opartych o wymianę i współpracę międzypokoleniową. Realizowany był początkowo w Ornecie, a następnie replikowany do kolejnych środowisk regionu – do Braniewa, Górowa Iławeckiego i gmin: Łukta i Świętajno.
Źródło finansowania	Budżet państwa
Nazwa projektu/inicjatywy	Ekonomia społeczna na Warmii i Mazurach
Realizator projektu/inicjatywy	Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie
Opis projektu/inicjatywy	Celem projektu jest wzmocnienie znaczenia ekonomii społecznej na Warmii i Mazurach, a jego uczestnikami są pracownicy lokalnych i regionalnych podmiotów działających na rzecz rozwoju ekonomii społecznej. W ramach projektu m.in. organizowane są różnego rodzaju spotkania i doradztwo z zakresu wsparcia ekonomii społecznej, prowadzona jest strona internetowa es.warmia.mazury.pl z informacjami nt. ekonomii społecznej czy opracowywane są kwartalne wydania newslettera dot. ekonomii społecznej. W roku 2020 realizowano również

	szereg działań na rzecz walki z rozprzestrzenianiem się wirusa SARS-CoV-2 poprzez wsparcie skierowane do podmiotów ekonomii społecznej z terenu województwa warmińsko-mazurskiego.
Źródło finansowania	Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014–2020
Nazwa projektu/inicjatywy	Remont zamku i wzgórza zamkowego w Nidzicy
Realizator projektu/inicjatywy	Gmina Nidzica
Opis projektu/inicjatywy	Projekt polegał na zagospodarowaniu terenu przy ul. Zamkowej w Nidzicy. W efekcie realizacji zadania zwiększył się potencjał turystyczny gminy, poprzez nadanie temu obszarowi nowych funkcji społecznych oraz podniesienie jego atrakcyjności turystycznej, funkcjonalnej i estetycznej, z zachowaniem jego regionalnego dziedzictwa kulturowego. Realizacja zadania wpłynęła na ułatwienie dostępu do kultury oraz obiektów dziedzictwa kulturowego, zwiększenie aktywności mieszkańców, wzrost poczucia przywiązania do zamieszkiwanego obszaru, poprawę życia mieszkańców poprzez zmniejszenie emisji oraz zastosowanie energooszczędnych technologii.
Źródło finansowania	Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014–2020

Realizacja działań w ramach celu operacyjnego *Silny kapitał społeczny* powinna wpłynąć na wzrost poziomu ogólnego zaufania pomiędzy ludźmi oraz wzrost liczby fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych.

Według danych GUS, odsetek osób ufających innym ludziom w województwie warmińsko-mazurskim w 2018 r. wynosił 75% i był najniższy w całym kraju. Średni poziom ogólnego zaufania do ludzi w Polsce w 2018 r. wynosił 80%. Badanie poziomu zaufania przeprowadzane jest co 3 lata. Zakłada się, że w 2030 r. poziom wskaźnika będzie wyższy od wartości bazowej (75%).



Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL.

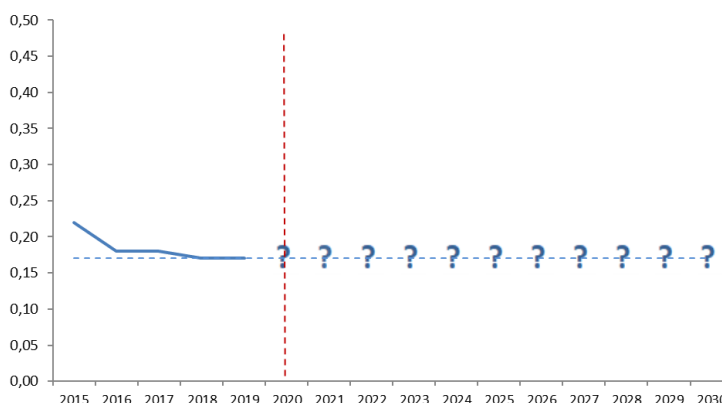
Poziom ogólnego zaufania (odsetek ufających innym ludziom)[%]

2018 (wartość bazowa)	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030 (wartość docelowa)
75	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	wzrost

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL.

Liczba nowo zarejestrowanych fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych w przeliczeniu na 1000 mieszkańców nie zmieniła się w stosunku do roku bazowego i w 2019 r. wyniosła 0,17. Stanowiła ona 85% średniej krajowej. Zakłada się, że w 2030 r. poziom wskaźnika będzie wyższy od wartości bazowej (0,17).

Liczba nowo zarejestrowanych fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych na 1000 mieszkańców [szt.]



Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL.

Liczba nowo zarejestrowanych fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych na 1000 mieszkańców [szt.]

2018 (wartość bazowa)	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030 (wartość docelowa)
0,17	0,17	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	wzrost

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL.

Wyniki badania opinii mieszkańców regionu pokazały, że 52,4% z nich dostrzega w województwie warmińsko-mazurskim organizacje lub grupy społeczne aktywizujące społeczności lokalne do działań na rzecz rozwoju lokalnego. Wartość ta nie jest wysoka, tym bardziej, że 84,5% jednostek samorządu terytorialnego uważa, że zachęca do współpracy z mieszkańcami poprzez działania animujące i wzmacniające aktywność mieszkańców na rzecz rozwoju lokalnego. Działalność takich organizacji nie przynosi jeszcze spodziewanych efektów, gdyż jedynie 22,9% mieszkańców regionu korzystało w roku 2020 z inicjatyw lokalnych organizacji pozarządowych. Wpływ na to zapewne miała panująca pandemia Covid-19.

Odsetek mieszkańców dostrzegających organizacje i grupy społeczne aktywizujące społeczności lokalne do działań na rzecz rozwoju lokalnego [%]

2020 (wartość bazowa)	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030 (wartość docelowa)
52,4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	wzrost

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań Barometru społecznego 2020.

Aspekt współpracy w środowisku lokalnym jest doceniany przez mieszkańców województwa warmińsko-mazurskiego. Prawie 36% z nich uznało, że najbardziej efektywnie na rozwój gminy wpływają działania podejmowane poprzez współpracę z innymi organizacjami lub osobami.

Odsetek mieszkańców deklarujących, że w ramach współpracy w środowisku lokalnym można osiągnąć więcej niż w pojedynkę [%]

2020 (wartość bazowa)	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030 (wartość docelowa)
35,8	-	-	-	-	-	-	-	-	-	wzrost

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań Barometru społecznego 2020.

Podsumowanie realizacji celu operacyjnego

W roku 2020 rozwój kapitału społecznego opierającego się na komunikacji międzyludzkiej, wspólnych działaniach, współpracy różnych podmiotów i wzajemnej wymianie niewątpliwie był utrudniony przez pandemię Covid-19. Liczba wydarzeń gromadząca uczestników była stosunkowo niewielka. W konsekwencji niewielki odsetek mieszkańców dostrzegał podejmowane działania aktywizujące do wspólnej pracy na rzecz rozwoju lokalnego oraz brał udział w podejmowanych inicjatywach. Nie nastąpił również wzrost liczby nowych organizacji społecznych w województwie warmińsko-mazurskim. Jednocześnie należy podkreślić duże dla tego celu znaczenie działań ukazujących solidarność społeczną w okresie kryzysu, wzajemną pomoc mieszkańców czy organizujące się społeczności pomagające najbardziej potrzebującym i zagrożonym – seniorom i osobom samotnym. Realizacja celu operacyjnego *Silny kapitał społeczny* odbywała się przede wszystkim poprzez projekty mające na celu tworzenie warunków dla powstawania i rozwoju aktywności społecznej i kulturalnej. Powstawały miejsca aktywności lokalnej, przestrzenie przygotowane do wspólnych działań mieszkańców i instytucji czy organizacji do tego powołanych. Wyraźnie dominowały również projekty i inicjatywy z zakresu zwiększenia udziału organizacji pozarządowych w realizacji zadań publicznych poprzez zlecanie zadań z różnych obszarów tematycznych partnerom społecznym.

Cel operacyjny 4.2. Optymalna infrastruktura rozwoju

Nowoczesna infrastruktura jest jednym z fundamentów rozwoju województwa warmińsko-mazurskiego, który integruje zagadnienia społeczne i gospodarcze z zagadnieniami środowiskowymi. Obejmuje zarówno rozwój infrastruktury komunikacyjnej, technicznej, energetycznej, teleinformatycznej, jak również socjalnej i bezpieczeństwa publicznego. Inwestycje w rozwój infrastruktury znacząco wpływają na poprawę życia mieszkańców, konkurencyjność gospodarczą regionu, jak również poprawę stanu środowiska przyrodniczego.

Działania podjęte w roku 2020 w ramach celu operacyjnego *Optymalna infrastruktura rozwoju* przedstawione zostały na diagramie (na podstawie danych z Sytemu Monitorowania Strategii):



Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Systemu Monitorowania Strategii.

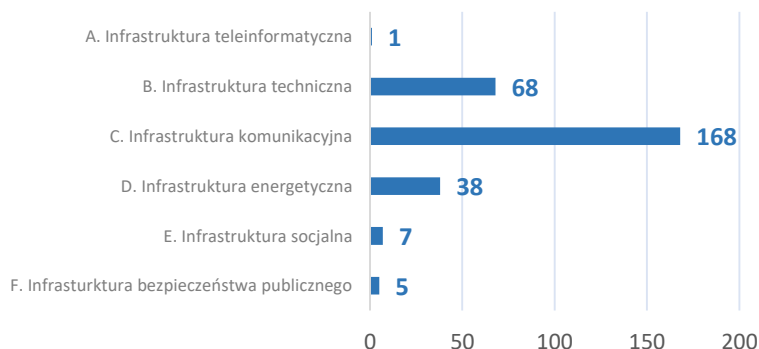
Podsumowanie wskaźników działań przyjętych do monitorowania realizacji celu operacyjnego *Optymalna infrastruktura rozwoju* przedstawione zostało w tabeli:

Wskaźniki działań z Systemu Monitorowania Strategii	2020
Poniesione koszty (na różne formy infrastruktury) [mln zł]	2 195
Liczba projektów i/lub inicjatyw (na rzecz różnych form infrastruktury) [szt.]	330

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Systemu Monitorowania Strategii.

W ramach celu operacyjnego zaplanowano realizację projektów oraz inicjatyw w sześciu działaniach. Są one nakierowane na rozwój infrastruktury teleinformatycznej, technicznej, komunikacyjnej, energetycznej, socjalnej oraz bezpieczeństwa publicznego. W roku 2020 najwięcej przedsięwzięć przyczyniło się do realizacji działania

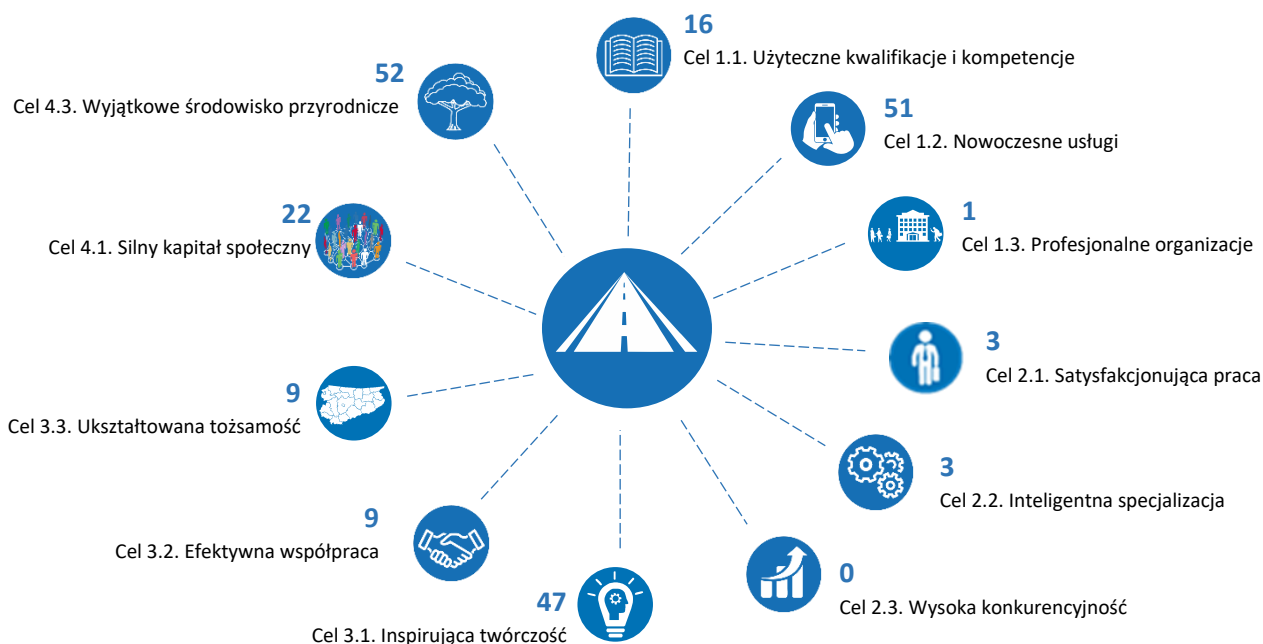
Liczba projektów realizowanych w poszczególnych działaniach [szt.]



Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Systemu Monitorowania Strategii.

Infrastruktura komunikacyjna (168 przedsięwzięć), *Infrastruktura techniczna* (68) oraz *Infrastruktura energetyczna* (38). W najmniejszym stopniu projekty przyczyniają się do rozwoju infrastruktury teleinformatycznej.

Do osiągnięcia celu *Optymalna infrastruktura rozwoju* pośrednio przyczyniła się również część projektów i inicjatyw realizowanych w ramach pozostałych celów operacyjnych Strategii *Warmińsko-Mazurskie 2030. Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego*, co zostało zaprezentowane na poniższym diagramie.



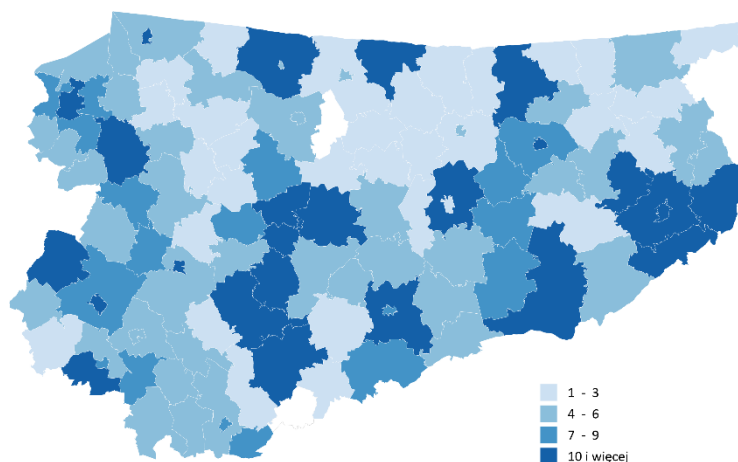
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Systemu Monitorowania Strategii.

W roku 2020 do realizacji celu operacyjnego *Optymalna infrastruktura rozwoju* pośrednio przyczyniło się 213 przedsięwzięć z 10 innych celów operacyjnych. W największym stopniu były to projekty i inicjatywy z celu 4.3. *Wyjątkowe środowisko przyrodnicze* (52 przedsięwzięcia), celu 1.2. *Nowoczesne usługi* (51) oraz celu 3.1. *Inspirująca twórczość* (47). Projekty i inicjatywy jedynie z jednego celu operacyjnego, tj. celu 2.3. *Wysoka konkurencyjność*, nie przyczyniają się do działań określonych w celu operacyjnym *Optymalna infrastruktura rozwoju*.

Analiza rozkładu terytorialnego przedsięwzięć realizowanych w ramach celu operacyjnego *Optymalna infrastruktura rozwoju* pokazuje, że dotyczą one prawie wszystkich gmin województwa warmińsko-mazurskiego, poza gminami Kiwity oraz Janowiec Kościelny.

W roku 2020 relatywnie najwięcej przedsięwzięć realizowanych było w gminie miejskiej Olsztyn (28), gminie miejskiej Ełk (27), gminie wiejskiej Ełk (26) oraz gminie miejskiej Iława (26). W pozostałych gminach regionu liczba przedsięwzięć mieściła się w przedziale od 1 do 22.

Liczba projektów i inicjatyw realizowanych w poszczególnych gminach województwa warmińsko-mazurskiego [szt.]



Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Systemu Monitorowania Strategii.

W poniższej tabeli przedstawione zostały przykładowe projekty/inicjatywy realizujące cel operacyjny 4.2. *Optymalna infrastruktura rozwoju*.

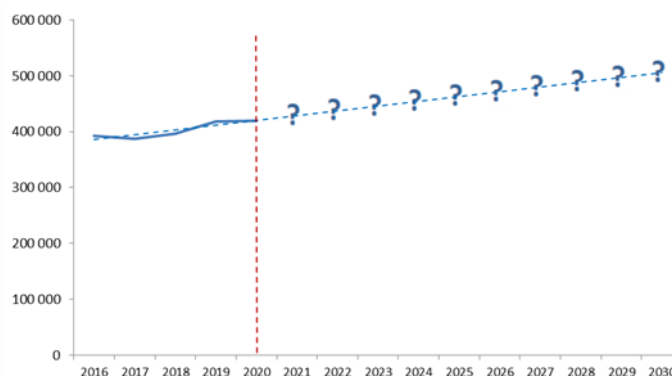
Nazwa projektu/inicjatywy	Budowa S61 Ostrów Mazowiecka – Obwodnica Augustowa, odc. Szczuczyn – Raczki
Realizator projektu/inicjatywy	Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad Oddział Olsztyn
Opis projektu/inicjatywy	Przedmiotem inwestycji jest budowa drogi ekspresowej S61 na odcinku Szczuczyn – Raczki w podziale na 3 zadania o łącznej długości 66,37 km. Droga ekspresowa S61 będzie stanowić część międzynarodowej drogi E67 łączącej Europę Środkową ze Skandynawią. Celem zadania inwestycyjnego jest stworzenie korytarza komunikacyjnego obsługującego ruch międzynarodowy na kierunku Polska – Litwa – Łotwa – Finlandia. Jednocześnie planowana trasa S61 będzie obsługiwała ruch międzyregionalny, łącząc słabo skomunikowany rejon Polski północno-wschodniej z jej częścią centralną. Realizacja projektu zaplanowana jest na lata 2019-2022.
Źródło finansowania	Fundusze Unii Europejskiej w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2014-2020 oraz budżet państwa
Nazwa projektu/inicjatywy	Poprawa zrównoważonej mobilności mieszkańców Elbląga (etap I, II i III)
Realizator projektu/inicjatywy	Gmina Miasto Elbląg
Opis projektu/inicjatywy	Projekt stanowi kontynuację działań, mających na celu zwiększenie efektywności energetycznej transportu miejskiego oraz rozwój zrównoważonego transportu publicznego w Elblągu. Przyczyni się on do rozwoju infrastruktury transportu publicznego – niskoemisyjnego

	transportu miejskiego, z którego korzystają nie tylko mieszkańcy Elbląga, ale również sąsiednich gmin, uczący się i pracujący w Elblągu oraz korzystający ze zlokalizowanych tam usług publicznych, a także turyści. Projekt przyczyni się więc do poprawy zrównoważonej mobilności mieszkańców w Elblągu oraz jego obszarze funkcjonalnym.
Źródło finansowania	Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014–2020 oraz środki jednostki samorządu terytorialnego
Nazwa projektu/inicjatywy	Zastosowanie OZE w gospodarce komunalnej
Realizator projektu/inicjatywy	Gmina Stawiguda
Opis projektu/inicjatywy	Projekt zakładał powstanie instalacji fotowoltaicznej o mocy zainstalowanej 155,96 kW i mocy znamionowej 280 Wp. (konstrukcja montażowa dla 600 modułów PV). Celem projektu były niższe koszty energii w Gminie Stawiguda i ograniczenie emisji zanieczyszczeń do środowiska poprzez instalację paneli fotowoltaicznych, zmniejszenie zanieczyszczenia środowiska dzięki wykorzystaniu odnawialnych źródeł energii oraz wzrost produkcji energii elektrycznej ze źródeł odnawialnych w Gminie Stawiguda.
Źródło finansowania	Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014–2020

Realizacja działań w ramach celu operacyjnego *Optymalna infrastruktura rozwoju* powinna wpłynąć na wzrost liczby gospodarstw domowych z dostępem do szerokopasmowego internetu oraz wzrost odsetka ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków.

Według danych GUS w 2020 r. w województwie warmińsko-mazurskim było 419 718 gospodarstw domowych z dostępem do internetu poprzez łącze szerokopasmowe, co stanowi 89,6% wszystkich gospodarstw domowych. Odsetek ten był taki sam jak średnia krajowa. Zakłada się, że w 2030 r. poziom wskaźnika będzie wyższy od wartości bazowej (418 328 szt.).

Gospodarstwa domowe z dostępem do internetu poprzez łącze szerokopasmowe [szt.]



Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL.

Gospodarstwa domowe z dostępem do internetu poprzez łącze szerokopasmowe [szt.]

2019 (wartość bazowa)	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030 (wartość docelowa)
418 328	419 718	-	-	-	-	-	-	-	-	-	wzrost

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL.

Odsetek ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków w województwie warmińsko-mazurskim od 2015 roku utrzymuje się na zbliżonym poziomie i w 2019 roku wynosił 77,1%. W stosunku do roku bazowego nastąpił nieznaczny spadek o 0,2 p.p. Wartość osiągnięta przez województwo warmińsko-mazurskie była wyższa niż w kraju o 2,6 p.p. Zakłada się, że w 2030 r. poziom wskaźnika będzie wyższy od wartości bazowej (77,3).



Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL.

Odsetek ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków [%]

2018 (wartość bazowa)	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030 (wartość docelowa)
77,3	77,1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	wzrost

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL.

Wyniki badania opinii mieszkańców województwa warmińsko-mazurskiego pokazują, że dostępność infrastruktury technicznej (kanalizacja, wodociągi, oczyszczalnie ścieków) była najwyżej ocenianym czynnikiem jakości życia. Wysoko oceniona została przez ok. 69,4% mieszkańców województwa. Jest to konsekwencja wysokiego priorytetu, jaki samorzady lokalne nadają ich inwestycjom w zakresie infrastruktury technicznej. Wyniki badań wskazują, że ich istotność w dalszym rozwoju gminy/powiatu została oceniona przez jednostki samorządu terytorialnego na 4,5 w skali od 1 do 5.

Odsetek mieszkańców oceniających wysoko dostępność infrastruktury technicznej [%]

2020 (wartość bazowa)	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030 (wartość docelowa)
69,4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	wzrost

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań Barometru społecznego 2020.

Nieco mniejszy odsetek mieszkańców województwa wysoko ocenia poziom dostępności komunikacyjnej do miejsc istotnych dla funkcjonowania ich oraz członków ich rodzin. Pozytywną opinię w tym zakresie posiada 53,4% mieszkańców województwa. Poziom ten nie jest satysfakcjonujący i świadczy o tym, że wielu mieszkańców na co dzień boryka się z problemem swobodnego dotarcia do ważnych dla siebie miejsc, np. pracy, lekarza, szkoły czy urzędu. Inwestycje w infrastrukturę drogową są dla samorządów lokalnych najważniejszym z działań z punktu widzenia dalszego rozwoju gminy/powiatu. Wyniki badań wskazują, że ich istotność została oceniona przez jednostki samorządu terytorialnego na 4,84 w skali od 1 do 5.

Odsetek mieszkańców oceniających wysoko poziom dostępności komunikacyjnej miejsc istotnych dla funkcjonowania ich i członków ich rodzin [%]

2020 (wartość bazowa)	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030 (wartość docelowa)
53,4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	wzrost

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań Barometru społecznego 2020.

Istotnym elementem jakości życia jest poczucie bezpieczeństwa mieszkańców. Taką świadomość ma aż 81,8% samorządów lokalnych, które podkreślają ważność wspierania bezpieczeństwa publicznego z punktu widzenia dalszego rozwoju gminy/powiatu. Poziom bezpieczeństwa publicznego w województwie warmińsko-mazurskim należy ocenić pozytywnie. Aż 81,3% mieszkańców regionu czuje się bezpiecznie w swoim otoczeniu. Jedynie 3% mieszkańców regionu wskazało, że ich bezpieczeństwo jest zagrożone z uwagi na brak odpowiedniej infrastruktury (np. oświetlenia, kamer monitoring) czy też nieodpowiednie działania służb bezpieczeństwa.

Odsetek mieszkańców czujących się bezpiecznie w ich najbliższym otoczeniu [%]

2020 (wartość bazowa)	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030 (wartość docelowa)
81,3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	wzrost

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań Barometru społecznego 2020.

Podsumowanie realizacji celu operacyjnego

Cel *Optymalna infrastruktura rozwoju* obejmuje aż 6 kierunków działań, tj. infrastrukturę techniczną, komunikacyjną, teleinformatyczną, energetyczną, socjalną oraz bezpieczeństwa publicznego. Największa liczba realizowanych projektów dotyczyła infrastruktury komunikacyjnej (168). Wiele inwestycji kontynuowano z lat ubiegłych, jako tzw. projekty wieloletnie. Głównie zaliczymy do nich projekty realizowane przez Generalną Dyрекcję Dróg Krajowych i Autostrad w Olsztynie, Zarząd Dróg Wojewódzkich w Olsztynie oraz PKP Polskie Linie Kolejowe S.A. W dalszym ciągu mechanizm, jakim jest Fundusz Dróg Samorządowych przyczynia się do dużego wzrostu przebudowanych, wyremontowanych czy też wybudowanych dróg powiatowych i gminnych (w latach 2019-2020 rozbudowano, przebudowano i/lub wyremontowano 134 km dróg gminnych i powiatowych).

Drugim obszarem co do ilości realizowanych projektów jest rozwój infrastruktury technicznej – zrealizowano 68 inwestycji. Głównie realizowane były inwestycje polegające na renowacji oraz rozbudowie sieci wodociągowej i kanalizacyjnej. Przekłada się to na wysoką ocenę mieszkańców dostępności infrastruktury technicznej oraz wysoki odsetek ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków.

W niewielkim stopniu realizowane są kierunki celu operacyjnego takie jak: infrastruktura socjalna, teleinformatyczna i bezpieczeństwa publicznego. Świadczy o tym znikoma liczba inwestycji wykonanych w tych obszarach (13). Na wyróżnienie ze względu na ilość zrealizowanych zadań zasługują projekty, które wpływają na wysoką dostępność infrastruktury technicznej oraz poprawę stanu środowiska (79).

Cel operacyjny 4.3. Wyjątkowe środowisko przyrodnicze

Województwo warmińsko-mazurskie, z uwagi na bogate walory turystyczne oraz czyste środowisko, należy do jednych z najbardziej atrakcyjnych pod względem turystycznym rejonów Polski. To właśnie na bogatych walorach środowiska naturalnego oparte są inteligentne specjalizacje wskazane w Strategii *Warmińsko-Mazurskie 2030. Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego*. W przypadku województwa warmińsko-mazurskiego są to: ekonomia wody, przemysł drzewny i meblarski oraz przemysł spożywczy, nastawiony na produkcję żywności wysokiej jakości. Dlatego też chcąc dalej cieszyć się wyjątkowym środowiskiem przyrodniczym w regionie, należy dążyć do racjonalnego gospodarowania środowiskiem, dbać o czystość wód i powietrza oraz zapobiegać negatywnym skutkom działalności człowieka.

Działania podjęte w roku 2020 w ramach celu operacyjnego *Wyjątkowe środowisko przyrodnicze* przedstawione zostały na diagramie (na podstawie danych z Sytemu Monitorowania Strategii):



Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Systemu Monitorowania Strategii.

Podsumowanie wskaźników działań przyjętych do monitorowania realizacji celu operacyjnego *Wyjątkowe środowisko przyrodnicze* przedstawione zostało w tabeli:

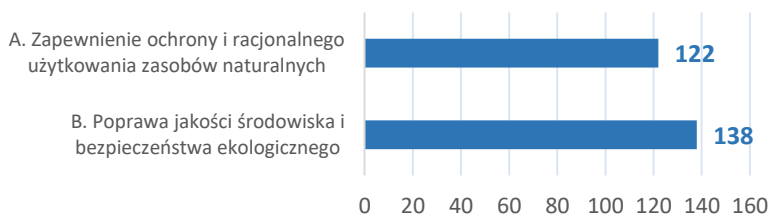
Wskaźniki działań z Systemu Monitorowania Strategii	2020
Liczba projektów i/lub inicjatyw (na rzecz ochrony środowiska) [szt.]	196
Poniesione koszty (na rzecz ochrony środowiska) [mln zł]	986

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Systemu Monitorowania Strategii.

W ramach celu operacyjnego zaplanowano realizację projektów oraz inicjatyw w dwóch działaniach, które nakierowane były na zapewnienie ochrony i racjonalnego użytkowania zasobów naturalnych oraz poprawę jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego województwa warmińsko-mazurskiego.

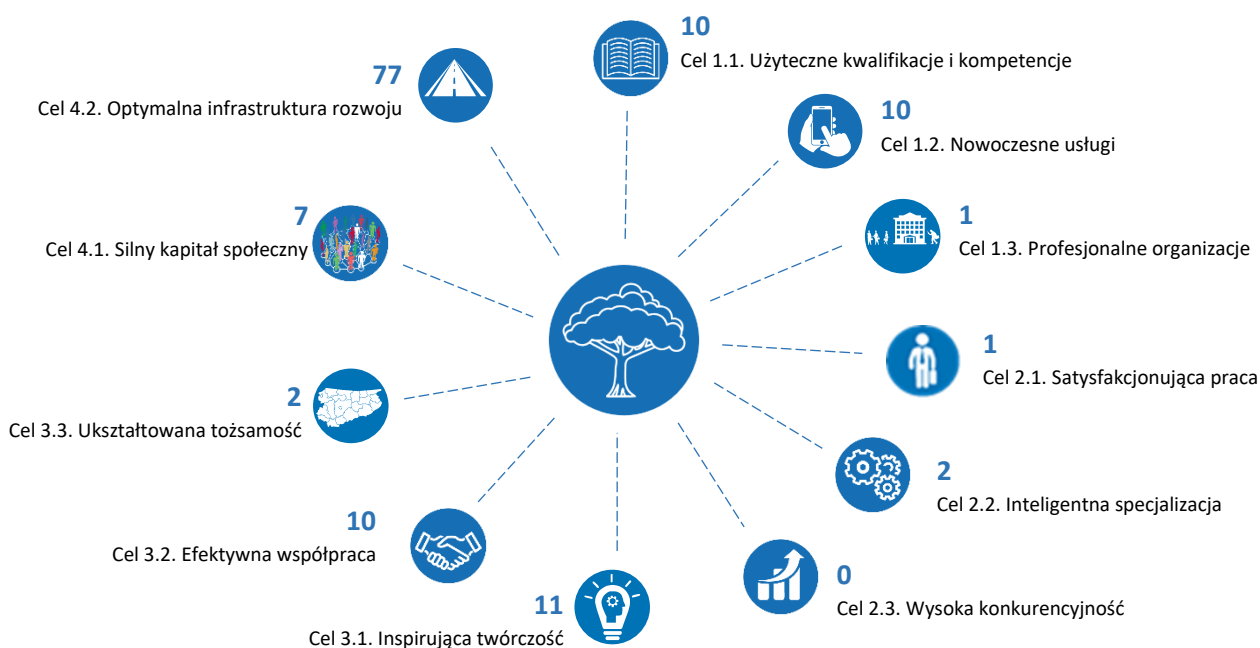
W roku 2020 najwięcej przedsięwzięć przyczyniło się do realizacji działania *Poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego* (138 przedsięwzięć), natomiast w ramach działania *Zapewnienie ochrony i racjonalnego użytkowania zasobów naturalnych* realizowano 122 projekty i/lub inicjatywy.

Liczba projektów realizowanych w poszczególnych działaniach [szt.]



Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Systemu Monitorowania Strategii.

Do osiągnięcia celu *Wyjątkowe środowisko przyrodnicze* pośrednio przyczyniła się również część projektów i inicjatyw realizowanych w ramach pozostałych celów operacyjnych Strategii *Warmińsko-Mazurskie 2030. Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego*, co zostało zaprezentowane na poniższym diagramie.



Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Systemu Monitorowania Strategii.

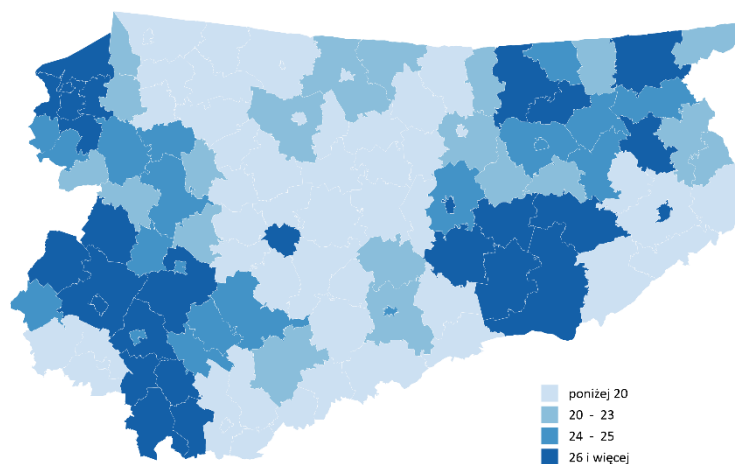
W roku 2020 do realizacji celu operacyjnego *Wyjątkowe środowisko przyrodnicze* pośrednio przyczyniło się 131 przedsięwzięć z 10 innych celów operacyjnych. W największym stopniu były to projekty i inicjatywy z celu 4.2. *Optymalna infrastruktura rozwoju* (77). Projekty i inicjatywy jedynie z jednego celu operacyjnego, tj. celu 2.3. *Wysoka konkurencyjność*, nie przyczyniają się do działań określonych w celu operacyjnym *Wyjątkowe środowisko przyrodnicze*.

Analiza rozkładu terytorialnego przedsięwzięć realizowanych w ramach celu operacyjnego *Wyjątkowe środowisko przyrodnicze* pokazuje, że dotyczą one wszystkich gmin województwa warmińsko-mazurskiego.

W roku 2020 relatywnie najwięcej przedsięwzięć realizowanych było w gminie miejskiej Elbląg (40), gminie miejsko-wiejskiej Lidzbark (39) oraz gminie miejsko-wiejskiej Pisz (37). W pozostałych gminach regionu liczba przedsięwzięć mieściła się w przedziale 16-33.

W poniższej tabeli przedstawione zostały przykładowe projekty/inicjatywy realizujące cel operacyjny 4.3. *Wyjątkowe środowisko przyrodnicze*.

Liczba projektów i inicjatyw realizowanych w poszczególnych gminach województwa warmińsko-mazurskiego [szt.]



Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Systemu Monitorowania Strategii.

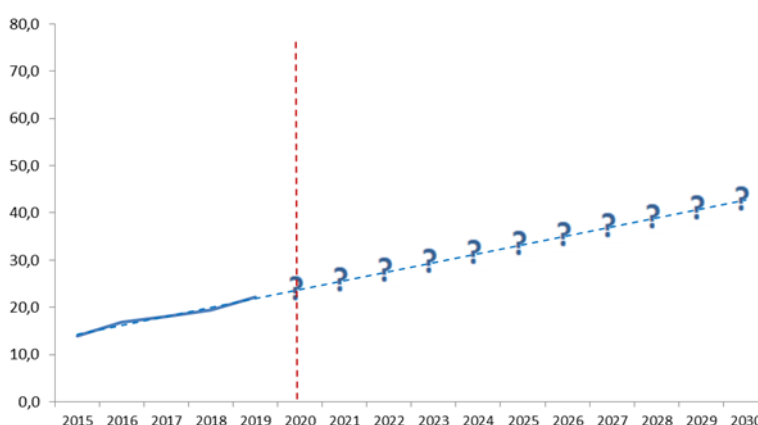
Nazwa projektu/inicjatywy	Program edukacji leśnej społeczeństwa dla Nadleśnictwa Elbląg na lata 2017-2026
Realizator projektu/inicjatywy	Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe Nadleśnictwo Elbląg
Opis projektu/inicjatywy	W ramach projektu pracownicy Nadleśnictwa Elbląg aktywnie uczestniczą w edukacji leśnej społeczeństwa prowadząc lekcje i pogadanki o tematyce leśnej na zajęciach w szkołach, a przede wszystkim organizując wycieczki w terenie połączone z pogadankami, oprowadzając grupy po ścieżkach dydaktycznych. Młodzież pod opieką leśników uczestniczy w akcjach sprzątania lasu, a także sadzeniu sadzonek drzew i krzewów nie tylko w lesie, ale także na terenach szkół współpracujących z Nadleśnictwem. Nadleśnictwo organizuje lub współorganizuje także festyny edukacyjne, konkursy wiedzy, zloty ekologiczne. Brało również czynny udział w kampanii „Czysty Las”. W roku 2020 w Kadynach zmodernizowana została ścieżka przyrodniczo-historyczna „Kadyński Las”.
Źródło finansowania	Budżet państwa
Nazwa projektu/inicjatywy	Modernizacja instalacji mechaniczno-biologicznego przetwarzania odpadów w Działdowie w kierunku zwiększenia efektywności doczyszczania frakcji odpadów zbieranych selektywnie
Realizator projektu/inicjatywy	Ekologiczny Związek Gmin „Działdowszczyzna” z siedzibą w Działdowie
Opis projektu/inicjatywy	Projekt polegał na rozbudowie obiektu sortowni oraz modernizacji linii technologicznej do sortowania odpadów. W wyniku realizacji projektu nastąpił wzrost mocy przerobowej kompostowni w zakresie odzysku odpadów o 35 000,00 Mg/rok.

Źródło finansowania	Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014–2020
Nazwa projektu/inicjatywy	Ochrona lasu przed szkodami
Realizator projektu/inicjatywy	Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe Nadleśnictwo Borki
Opis projektu/inicjatywy	Projekt zakładał wykonanie zabiegów zabezpieczających uprawy i drzewostany przed czynnikami biotycznymi (szkody od owadów, zwierzyny leśnej, chorób grzybowych) i abiotycznymi (ochrona przed pożarami, zaśmiecaniem). Działaniami objęto 4 454,35 ha, wybudowano 29 km grodzień upraw leśnych, zebrano i wywieziono 120 m ³ śmieci z terenów leśnych.
Źródło finansowania	Budżet państwa

Realizacja działań w ramach celu operacyjnego *Wyjątkowe środowisko przyrodnicze* powinna wpłynąć na wzrost odsetka odpadów komunalnych zebranych selektywnie w stosunku do ogółu odpadów.

Według danych GUS, odsetek odpadów komunalnych zebranych selektywnie w stosunku do ogółu odpadów w województwie warmińsko-mazurskim w 2019 r. wyniósł 22,1%. W stosunku do roku bazowego (2018) nastąpił wzrost o 2,6 p.p., a tendencja wzrostowa widoczna jest nieprzerwanie od 2015 roku. Osiągnięta w 2019 roku wartość stanowi ponad 70% średniej krajowej. Zakłada się, że w 2030 r. poziom wskaźnika będzie wyższy od wartości bazowej (19,5%).

Odpady (komunalne) zebrane selektywnie w stosunku do ogółu odpadów [%]



Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL.

Odpady (komunalne) zebrane selektywnie w stosunku do ogółu odpadów [%]

2018 (wartość bazowa)	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030 (wartość docelowa)
19,5	22,1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	wzrost

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL.

Mimo, iż województwo warmińsko-mazurskie należy do obszarów o najczystszej powietrzu w kraju, bardzo cennej przyrodzie i atrakcyjnym krajobrazie, zaledwie 56,5% mieszkańców województwa warmińsko-mazurskiego wysoko ocenia stan środowiska przyrodniczego w swoim otoczeniu. Jak pokazały wyniki badania opinii mieszkańców walory przyrodnicze województwa warmińsko-mazurskiego są jednym z istotnych czynników zachęty do zamieszkania na Warmii i Mazurach.

Odsetek mieszkańców wysoko oceniających stan środowiska przyrodniczego w ich otoczeniu [%]

2020 (wartość bazowa)	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030 (wartość docelowa)
56,5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	wzrost

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań Barometru społecznego 2020.

Bardzo zbliżony wynik do zadowolenia mieszkańców ze stanu środowiska przyrodniczego wykazało badanie jednostek samorządu terytorialnego. Wysoko stan zabezpieczenia środowiska oceniło jedynie 54,1% samorządów lokalnych. Zdecydowana większość z nich (89,2%) widzi potrzebę kolejnych inwestycji w celu poprawy stanu środowiska przyrodniczego. W dalszym ciągu istotne są inwestycje w rozwój kanalizacji i oczyszczania ścieków, szeroko rozumiane inwestycje w gospodarkę niskoemisyjną, odnawialne źródła energii oraz termomodernizacje budynków.

Odsetek samorządów lokalnych wysoko oceniających stan zabezpieczenia środowiska przyrodniczego [%]

2020 (wartość bazowa)	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030 (wartość docelowa)
54,1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	wzrost

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań Barometru społecznego 2020.

Podsumowanie realizacji celu operacyjnego

Stan środowiska przyrodniczego niewątpliwie ma duży wpływ na jakość życia mieszkańców Warmii i Mazur. I mimo, iż region należy do obszarów o najczystszym powietrzu w kraju oraz bardzo cennej przyrodzie i atrakcyjnym krajobrazie, zaledwie nieco ponad połowa mieszkańców oraz jednostek samorządu terytorialnego pozytywnie ocenia stan środowiska przyrodniczego województwa. Działania na rzecz ochrony przyrody są dla samorządów bardzo ważne z punktu widzenia dalszego ich rozwoju i konieczne są dalsze inwestycje w tym zakresie.

W roku 2020 najwięcej inwestycji nakierowanych było na poprawę czystości powietrza. Nieco mniej na poprawę czystości wód i ziemi. Dzięki realizowanym działaniom systematycznie poprawia się sytuacja w zakresie selektywnej zbiórki odpadów komunalnych, choć odbiega ona jeszcze od poziomu krajowego.

VI. Wykaz podmiotów realizujących przedsięwzięcia w ramach Strategii w roku 2020

Biblioteka Elbląska im. C. Norwida	Giżyckie Centrum Kultury	Gmina Pieniężno
Biuro Prezydenta Miasta Elbląga	Gmina Banie Mazurskie	Gmina Pisz
Biuro Regionalne Województwa Warmińsko-Mazurskiego w Brukseli	Gmina Barczewo	Gmina Pozezdrze
Biuro Wystaw Artystycznych w Olsztynie	Gmina Bartoszyce	Gmina Prostki
Braniewskie Centrum Kultury im. Tadeusza Kopacza	Gmina Budry	Gmina Rozogi
Centrum Edukacji Ekologicznej w Etku	Gmina Dobre Miasto	Gmina Ruciane-Nida
Centrum Edukacji i Inicjatyw Kulturalnych w Olsztynie	Gmina Dywity	Gmina Sępole
Centrum Edukacji Obywatelskiej w Ostródzie	Gmina Dźwierzuty	Gmina Sorkwity
Centrum e-Zdrowia	Gmina Elbląg	Gmina Stare Juchy
Centrum Informatycznych Usług Wspólnych Olsztyna	Gmina Frombork	Gmina Stawiguda
Centrum Innowacji i Transferu Technologii UWM w Olsztynie	Gmina Gołdap	Gmina Susz
Centrum Kulturalno-Biblioteczne w Barczewie	Gmina Górowo Iławeckie	Gmina Szczytno
Centrum Kulturalno-Biblioteczne w Dobrym Mieście	Gmina Grodziczno	Gmina Świątki
Centrum Polsko-Francuskie Côtes d'Armor-Warmia i Mazury w Olsztynie	Gmina Gronowo Elbląskie	Gmina Świątajno pow. olecki
Centrum Spotkań Europejskich „Światowid” w Elblągu	Gmina Iława	Gmina Świątajno
Centrum Usług Wspólnych w Nidzicy COMPIEGNE (FRANCJA)	Gmina Iłowo-Osada	Gmina Węgorzewo
Ekologiczny Związek Gmin „Działdowszczyzna” z siedzibą w Działdowie	Gmina Janowiec Kościelny	Gmina Wielbark
Elbląski Park Technologiczny	Gmina Janowo	Gmina Wydminy
Elbląskie Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Spółka z o.o.	Gmina Jonkowo	Gmina Zalewo
Etckie Centrum Kultury	Gmina Kalinowo	Gminny Ośrodek Kultury w Lasecznie
Etckie Stowarzyszenie Aktywnych STOPA	Gmina Kętrzyn	Gminny Ośrodek Kultury w Wydminach
Etckie Stowarzyszenie Ekologiczne z siedzibą w Etku	Gmina Kurzętnik	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej Sorkwity
Energa-Operator SA	Gmina Lelkowo	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Iławie
EPEC Elbląg	Gmina Lidzbark	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Świątajnie
Federacja Organizacji Socjalnych Województwa Warmińsko- Mazurskiego FOsa	Gmina Lidzbark Warmiński	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej Janowiec Kościelny
Fundacja „Szalony Krasnolud”	Gmina Lubawa	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej Wydminy
Fundacja Albatros	Gmina Małdyty	Górznięsko-Lidzbarski Park Krajobrazowy
Fundacja Rozwoju Regionu Łukta	Gmina Markusy	I Liceum Ogólnokształcące im. Jana Kochanowskiego w Olecku
Fundacja Żółty Szalik w partnerstwie z Gminą Frombork i Gminą Braniewo	Gmina Miasto Braniewo	I Liceum Ogólnokształcące w Giżycku
Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad Oddział Olsztyn	Gmina Miasto Działdowo	Instytut Rozrodu Zwierząt i Badań Żywności PAN
	Gmina Miasto Elbląg	Instytut Sportu – Państwowy Instytut Badawczy
	Gmina Miasto Etka	Klub Sportowy „Budowlani Olsztyn”
	Gmina Miasto Giżycko	Klub Sportowy AZS Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie
	Gmina Miasto Iława	Klub Sportowy Pojezierze Prostki
	Gmina Miasto Lidzbark Warmiński	Koło Gospodyń Wiejskich w Dobrym
	Gmina Miasto Olsztyn	Koszykarski Klub Sportowy „Olsztyn”
	Gmina Miasto Ostróda	Kuratorium Oświaty w Olsztynie
	Gmina Miasto Susz	Liceum Plastyczne w Gronowie
	Gmina Miasto Szczytno	Górnym
	Gmina Miasto Węgorzewo	Mazurski Park Krajobrazowy
	Gmina Milejewo	
	Gmina Miłomłyn	
	Gmina Młynary	
	Gmina Morąg	
	Gmina Mrągowo	
	Gmina Nidzica	
	Gmina Nowe Miasto Lubawskie	
	Gmina Olsztyn	
	Gmina Olsztynek	
	Gmina Piecki	

<p>Mazurski Związek Międzygminny – Gospodarka Odpadami Miejska Biblioteka Pedagogiczna w Lidzbarku Warmińskim Miejska Biblioteka Publiczna w Braniewie Miejska Biblioteka Publiczna w Olsztynie Miejska Biblioteka Publiczna w Szczytnie Miejski Dom Kultury im. F. Chruściela w Ornece Miejski Dom Kultury w Szczytnie Miejski Ośrodek Kultury w Olsztynie Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Braniewie Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Dobrym Mieście Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Elblągu Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Ełku Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Lidzbarku Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Morągu Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Nidzicy Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Ostródzie Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Szczytnie Miejski Ośrodek Sportu ZATOKA w Braniewie Miejskie Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej Spółka z o.o. w Olsztynie Miejskie Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej Sp. z o.o. w Braniewie Miejsko-Gminna Biblioteka Publiczna w Węgorzewie Miejsko-Gminna Biblioteka Publiczna w Nidzicy Miejsko-Gminny Ośrodek Kultury w Sępólnu Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Suszu Mieszkańcy wsi Trygort Ministerstwo Zdrowia Młodzieżowy Ośrodek Socjoterapii w Giżycku MOTOKLUB Olsztyn MPEC Sp. z o. o. w Ostródzie Muzeum Budownictwa Ludowego – Park Etnograficzny w Olsztynku Muzeum Historyczne w Ełku Muzeum Kultury Ludowej w Węgorzewie Muzeum Mikołaja Kopernika we Fromborku Muzeum Warmii i Mazur w Olsztynie Nadleśnictwo Maskulińskie w Rucianem-Nidzie Narodowy Fundusz Zdrowia Nauticus Fundacja Promocji Sportów Wodnych Dzieci i Młodzieży</p>	<p>Nidzicki Ośrodek Kultury NZSiP Marek Rybczyński Ochotnicza Straż Pożarna w Kieźlinach Okręg Polskiego Związku Wędkarskiego w Ciechanowie Olsztyński Park Naukowo-Technologiczny Olsztyński Teatr Lalek Olsztyńskie Planetarium i Obserwatorium Astronomiczne Organizacja Środowiskowa Akademickiego Związku Sportowego woj. Warmińsko-Mazurskiego OSP – Młodzieżowa Orkiestra Dęta w Lidzbarku Ośrodek Pomocy Społecznej w Gołdapi Ośrodek Sportu i Rekreacji w Olsztynie Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe Nadleśnictwo Borki Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe Nadleśnictwo Czerwony Dwór Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe Nadleśnictwo Drygały Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe Nadleśnictwo Elbląg Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe Nadleśnictwo Ełk Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe Nadleśnictwo Olecko Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe Nadleśnictwo Pisz Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Elblągu Parafia Rzymskokatolicka pw. Nawiedzenia N.M.P i Św. Józefa w Krośnie Park Krajobrazowy Wysoczyzny Elbląskiej Park Naukowo-Technologiczny w Ełku PGE Dystrybucja S.A. PGW Wody Polskie Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Gdańsku PKP Polskie Linie Kolejowe S.A. Polska Spółka Gazownictwa sp. z o.o. Oddział Zakład Gazowniczy w Olsztynie Polski Komitet Pomocy Społecznej Zarząd Wojewódzki w Olsztynie Polski Związek Niewidomych Polskie Stowarzyszenie na rzecz Osób z Niepełnosprawnością Intelktualną Koło w Ostródzie Powiat Iławski Powiat Nowomiejski Powiat Olecki Powiat Ostródzki Powiat Szczywieński Powiat Węgorzewski Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Olecku Powiatowe Centrum Rozwoju Edukacji w Nowym Mieście Lubawskim Powiatowy Szpital im. Władysława Biegańskiego w Iławie Powiatowy Urząd Pracy w Ostródzie</p>	<p>Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej w Ełku Spółka z o.o. Przedsiębiorstwo Wodne i Kanalizacyjne „Ostróda” Sp. z o.o. Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o. w Olsztynie Przedszkole Miejskie Nr 31 w Elblągu Przedszkole Miejskie Nr 4 w Braniewie Przedszkole Miejskie Nr 5 w Działdowie Przedszkole Miejskie Nr 2 w Braniewie Przedszkole Miejskie Nr 11 w Elblągu Przedszkole Miejskie Nr 13 w Elblągu Przedszkole Miejskie Nr 1 Bajka w Szczytnie Przedszkole Miejskie Nr 2 „Fantazja” w Szczytnie Przedszkole Miejskie Nr 9 w Szczytnie Rada Organizacji Pozarządowych Województwa Warmińsko-Mazurskiego Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Olsztynie Regionalne Centrum Wolontariatu z Elbląga Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Białymstoku Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska Olsztyn Ronneby (Szwecja) Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej Centrum Rehabilitacji w Elblągu Sieć Obywatelska Watchdog Polska oraz Fundacja Pole Dialogu Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe Nadleśnictwo Giżycko Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy w Węgorzewie Sportowa Szkoła Nr 4 w Szczytnie – Świetlica Szkolna Starostwo Powiatowe w Giżycku Starostwo Powiatowe w Gołdapi Stowarzyszenie „Humaneum” Stowarzyszenie „Pomoc Dzieciom Potrzebującym” im. Janiny Pelczarskiej w Ostródzie Stowarzyszenie Doradców na rzecz rozwoju obszarów wiejskich Stowarzyszenie Klub Abstynenta PO-MOCNY Stowarzyszenie Młodych Piłkarzy ŻURI Stowarzyszenie Na Rzecz Rozwoju Gminy Godkowo „Pomocna Dłoń” Stowarzyszenie Na Rzecz Rozwoju Wsi Majdany Wielkie i Okolic Stowarzyszenie Społeczno- Oświatowe „Przyszłość” Stowarzyszenie Społeczno-Oświatowe OPOKA Stowarzyszenie Sportowe „Warmia Riders” Stowarzyszenie Sursum Corda Stowarzyszenie Wielkie Jeziora Mazurskie 2020</p>
--	---	---

Stowarzyszenie Zachodniomazurska
Lokalna Organizacja Turystyczna
Szkoła Podstawowa im. Ignacego
Krasickiego w Świątynie
Szkoła Podstawowa im. Mikołaja
Kopernika w Zespole Szkół we
Fromborku
Szkoła Podstawowa im. T. Kościuszki w
Jonkowie
Szkoła Podstawowa nr 1 im. Armii
Krajowej w Ostródzie
Szkoła Podstawowa nr 1 im. Feliksa
Nowowiejskiego w Barczewie
Szkoła Podstawowa Nr 1 im. Mikołaja
Kopernika w Nidzicy
Szkoła Podstawowa nr 16
im. Józefa Wybickiego w Elblągu
Szkoła Podstawowa nr 2 im. Chwały
Oręża Polskiego w Giżycku
Szkoła Podstawowa nr 2 im. Danuty
Siedzikówny INKI w Ełku
Szkoła Podstawowa nr 2 im. Gustawa
Gizewiusza w Ostródzie
Szkoła Podstawowa Nr 2 w Działdowie
Szkoła Podstawowa nr 2 z Oddziałami
Integracyjnymi im. Michała Kajki w
Nidzicy
Szkoła Podstawowa nr 23 w Elblągu
Szkoła Podstawowa nr 25 w Elblągu
Szkoła Podstawowa Nr 3 im. Jana
Pawła II w Ostródzie
Szkoła Podstawowa nr 3 w Szczytnie
Szkoła Podstawowa nr 4 im. prof. Wł.
Szafera w Ełku
Szkoła Podstawowa nr 4 w Elblągu
Szkoła Podstawowa nr 6 w Ostródzie
Szkoła Podstawowa nr 6 w Szczytnie
Szkoła Podstawowa nr 7 z Oddziałami
Integracyjnymi w Ełku
Szkoła Podstawowa nr 8 w Elblągu
Szkoła Podstawowa w Lelkowie
Szkoła Podstawowa z Oddziałami
Integracyjnymi nr 2 w Szczytnie
Szkoła Podstawowa nr 9 im.
J. Piłsudskiego w Elblągu
Szkoła Policealna im. prof. Zbigniewa
Religi w Olsztynie
Szkoła Policealna w Ełku
Szpital Miejski św. Jana Pawła II w
Elblągu
Szpital Powiatowy Sp. z o.o. w Pasłęku
Szpital Powiatowy w Pisz

Szpital Psychiatryczny Samodzielny
Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w
Węgorzewie
Teatr im. A. Sewruka w Elblągu
Teatr im. S. Jaracza w Olsztynie
Towarzystwo Przyjaciół Dzieci Zarząd
Oddziału Okręgowego w Elblągu
Uczniowski Klub Sportowy „Debiut
Dziesiątka Olsztyn”
Uczniowski Klub Sportowy „Naki”
Uczniowski Klub Sportowy „Ukiel”
Uczniowski Klub Sportowy Trójeczka
Olsztyn
Uczniowski Klub Sportowy Trzydziestka
Olsztyn
Uniwersytet III Wieku w Lidzbarku
Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w
Olsztynie
Veolia Północ Sp. z o.o.
Veolia Szczytno sp. z o.o.
Warmia i Mazury Sp. z o.o.
Warmińsko-Mazurska Agencja
Rozwoju Regionalnego S.A. w Olsztynie
Warmińsko-Mazurski Oddział
Okręgowy PCK w Olsztynie
Warmińsko-Mazurska Biblioteka
Pedagogiczna im. Karola Wojtyły w
Elblągu
Warmińsko-Mazurska Izba Rzemiosła i
Przedsiębiorczości w Olsztynie
Warmińsko-Mazurska Specjalna Strefa
Ekonomiczna
Warmińsko-Mazurski Okręgowy
Związek Pływaków
Warmińsko-Mazurski Ośrodek
Doskonalenia Nauczycieli w Elblągu
Warmińsko-Mazurski Ośrodek
Doskonalenia Nauczycieli w Olsztynie
Warmińsko-Mazurski Urząd
Wojewódzki
Welski Park Krajobrazowy
Wodociągi Miejskie Sp. z o.o.
Wodociągowo-Ciepłownicza Spółka z
o.o. COWiK w Bartoszycach
Wojewódzka Biblioteka Publiczna w
Olsztynie
Wojewódzka Stacja Sanitarno-
Epidemiologiczna w Olsztynie
Wojewódzki Specjalistyczny Szpital
Dziecięcy w Olsztynie
Wojewódzki Szpital Rehabilitacyjny dla
Dzieci w Ameryce

Wojewódzki Szpital Specjalistyczny w
Olsztynie
Wojewódzki Szpital Zespolony w
Elblągu
Wojewódzki Urząd Pracy w Olsztynie
Wojewódzki Zespół Lecznictwa
Psychiatrycznego
Województwo Warmińsko-Mazurskie
WOPR oddz. Miejsko-Powiatowy z
siedzibą w Lidzbarku
Zakład Gospodarki Odpadami
Komunalnymi Sp. z o.o. w Olsztynie
Zakład Gospodarki Odpadami Sp z o.o.
Bartoszyce
Zarząd Dróg Powiatowych w Giżycku
Zarząd Dróg Powiatowych w Nowym
Mieście Lubawskim z/s w Kurzętniku
Zarząd Dróg Powiatowych w Ostródzie
Zarząd Dróg Powiatowych w Pasłęku
Zarząd Dróg Wojewódzkich w Olsztynie
Zarząd Dróg Zieleni i Transportu w
Olsztynie
Zarząd Portu Morskiego Elbląg Sp. z
o.o.
Zespół Parków Krajobrazowych
Pojezierza Iławskiego i Wzgórz
Dylewskich
Zespół Szkolno-Przedszkolny nr 4
w Ostródzie
Zespół Szkolno-Przedszkolny w
Łęgajnach
Zespół Szkół Ekonomicznych i
Technicznych w Pasłęku
Zespół Szkół Licealnych i Zawodowych
w Olecku
Zespół Szkół Ogólnokształcących w
Węgorzewie
Zespół Szkół Rolniczych w Ostródzie
Zespół Szkół Technicznych w Olecku
Zespół Szkół w Pasłęku
Zespół Szkół Zawodowych im. S. Petofi
w Ostródzie
Zespół Szkół Zawodowych GOŁDAP
Zespół Szkół Zawodowych im.
Stanisława Staszica i Centrum
Kształcenia Ustawicznego w Ostródzie
Zespół Szkół Zawodowych w Giżycku
Zespół Szkół Zawodowych w
Węgorzewie
ZPH Chorągiew, Hufiec Lidzbark Welski
Żłobek Miejski w Braniewie

VII. Jednostki odpowiedzialne za monitorowanie realizacji Strategii

Cel główny – Departament Polityki Regionalnej

Cel strategiczny 1. Kompetencje przyszłości

Cele operacyjne:

1.1 – Departament Kultury i Edukacji

1.2 – Departament Polityki Regionalnej

1.3 – Departament Kultury i Edukacji

Cel strategiczny 2. Inteligentna produktywność

Cele operacyjne:

2.1 – Departament Polityki Regionalnej

2.2 – Departament Polityki Regionalnej

2.3 – Departament Polityki Regionalnej

Cel strategiczny 3. Kreatywna aktywność

Cele operacyjne:

3.1 – Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej

3.2 – Departament Współpracy Międzynarodowej

3.3 – Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej

Cel strategiczny 4. Mocne fundamenty

Cele operacyjne:

4.1 – Biuro Dialogu Społecznego i Pożytku Publicznego

4.2 – Departament Infrastruktury i Geodezji

4.3 – Departament Ochrony Środowiska

Koordynator opracowania Raportu – Departament Polityki Regionalnej (Regionalne Obserwatorium Terytorialne)